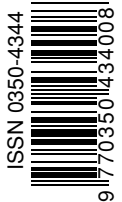

600 SIT

Planinski vestnik 11

glasilo Planinske zveze Slovenije november 2001

Glasilo Planinske zveze Slovenije
ISSN 0350-4344
Izhaja vsakega desetega v mesecu,
meseca julija kot dvojna številka.

Naslov uredništva:
Planinska zveza Slovenije
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvoržakova ulica 9, p. p. 215,
SI-1001 Ljubljana
tel. 01 4343022
faks 01 4322140
e-pošta: pv@pzs.si

Uredniški odbor:
Vladimir Habjan (glavni urednik)
Andrej Stritar (namestnik gl. urednika)
Igor Maher (tehnični urednik)
Marjeta Keršič-Svetel
Marjan Bradeško
Boris Strmšek

Oblikovanje in priprava za tisk:
Studio CTP, d.o.o.
Tisk: Delo tiskarna, d.d.

Glasilo sofinancira
Ministrstvo za okolje in prostor RS.

E-Planinski vestnik
<http://www.pzs.si/pv>

Planinski vestnik

november 2001

11

letnik 101

izhaja od leta 1895

Vsebina

Vladimir Habjan	Med tradicijo in spremembami	466
Igor Zlodej	Plaz, ki je spremenil goro	468
Stanko Klinar	Zbogom, starožitnost! Dober dan, žalost!	471
Borut Peršolja,		
Stanko Pinter	Zdravje - dejavnik tveganja v gorah	473
Mateja Kosmač Jarc	Soteskanje po Belem potoku	476
Milan Vošank	Na Porezen	478
Marjeta Keršič Svetel	Svetovni simpozij o gorah v Interlaknu	478
Marjan Bradeško	Mir v brezčasju orjakov	481
Jože Drab	Oprema za zimske ture	484
Metod Kovač	Ocena letošnje planinske sezone	487
Boris Strmšek	Za zajtrk na Mežaklo ali Vrtaško planino	488
Marko Prezelj	Svetlobna lahkost	491
Tina di Batista	Tri matičarke na Denaliju	494
Boris Strmšek	4. memorial Janeza Jegliča – Johana Novice iz vertikale	496 498
Boris Strmšek	Mimo osopskih previsov Odmevi	499 502
	Planinska literatura502	
	Kratke novice	507
	V spomin	511

Slika na naslovnici: **Počitek na Nizkem vrhu** (foto: Miha Debevc)

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte natisnjene in na elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Tekoči račun APP v Ljubljani: 50101-678-47046. Devizni račun LB d.d., Ljubljana: 50100-620-133-27620 – šifra valute – 3053/8. Naročnina: 5400 SIT, 30 USD za tujino, posamezna številka 600 SIT. Članarini PZS za člane A in D vključujeta naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova s tiskanimi črkami navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni nujno tudi mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez soglasja izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, spremembe ali dodajanja naslova in mednaslovov, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih člankov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

MED TRADICIJO IN SPREMEMBAMI

Skozi zgodovino so uredniki Planinskega vestnika bralcem občasno posredovali svoja razmišljanja v zvezi z revijo, pa bom to storil tudi sam. Naj začnem s samo prenovo Planinskega vestnika. Morda je bilo v zvezi z njo celo preveč »pompa« (kaj prerado se namreč lahko zgodi, da iz vsega potem ni ničesar). Pa vendar je bil poseg v Vestnik po svoje nujno potreben. Zakaj? Ker je revija prispela do točke, ko ni več pritegnila. V poplavi slovenskega revijalnega tiska, ki vabi s svojo zanimivo vsebino in privlačno podobo, je Planinski vestnik nekako zaspal. Novih bralcev ni privabljal, starih naročnikov pa je bilo vedno manj. Ves čas pa se je zdelo, da bi se dalo narediti marsikaj. Tu je torej poizkus novega uredniškega odbora.

Da prenova ni nič slabega, da je včasih celo potrebna – nam govori zgodovina, saj so podobne prenove znane iz (več kot) stoletne zgodovine izhajanja Planinskega vestnika. Prva je bila napovedana leta 1908 (Preosnova »Planinskega vestnika«, PV, 1908, str. 192) in izpeljana januarja 1909. Pobudnik zanjo je bil Josip Tomižek, novi urednik, ki je nasledil prejšnjega, Antona Mikuša. Vestnik je takrat pridobil lepšo obliko, boljši papir, ovitek, več ilustracij ipd. Naslednja prenova je doletela prav Tomiška, in sicer leta 1932 na pobudo Turističnega kluba Skala. Ti se niso strinjali z vsebino, ki so jo imeli za pusto in prazno, predvsem pa so pogrešali slike. Napisali so, »da vsaka slika govori mnogo lepše in vabljivejše kot pa še tako lepi opisi dejavnosti v planinah« (PV, 1961, str. 441 – napisano velja še danes!). Prenova se je uresničila leta 1933, ko je izšla tudi bogata spominska številka ob 40-letnici ustanovitve Slovenskega planinskega društva. V povojnem času tovrstnih prenov ni bilo več, vseeno pa je bilo veliko anket (tako med bralci kot v planinskih društvih), vodenih razgovorov, sestankov, okroglih miz idr., kar je vse imelo en sam namen: preveriti in izboljšati vsebino in obliko revije. V tej smeri je bilo napisanih kar nekaj uvodnikov in analiz (tudi ena sinteza: PV, 1980, str. 75), v katerih so uredniki podajali svoje poglede na vsebino in razvoj revije. Zadnji pomembnejši prelomni trenutek v zvezi s spremembo zasnove Planinskega vestnika beležimo leta 1986, ko je takratni Glavni odbor Planinske zveze Slovenije sprejel Temeljno vsebinsko zasnovo Planinskega vestnika (PV, 1986, str. 293), ki je – kolikor je meni znano – načeloma veljala vse do letošnjega leta. Tako se stvari torej vrtijo, prišel bo tudi čas, ko bo »naša prenova« potrebna prenove.

V Načrtu prenove (to je gradivo, ki ga je sprejel upravni odbor PZS) smo se posebej dotaknili vprašanja ciljne publike Planinskega vestnika. Ocenili smo, da so njegovi bralci vsi tisti, ki občasno preživijo del

prostega časa v gorah ali jih zanima gorski svet. Takih Slovencev pa je precej več, kot je sedanja naklada Planinskega vestnika. Revijo moramo torej narediti takšno, da se bodo ljudje nanjo prostovoljno naročili, ker jih bo zanimala. V teh zadnjih mislih je skrita tudi srčika prenovljene zasnove vsebine Planinskega vestnika. In kakšna vsebina je bila značilna zanj do sedaj? Zelo raznovrstna! Urednik Tine Orel je nekoč Planinski vestnik zato imenoval omnibusno glasilo (PV, 1956, str. 1). Tudi zvrsti pisanja so bile različne, v Vestniku namreč najdemo tako planinske in alpinistične opise in potopise, prozo in poezijo kot tudi strokovne članke, recenzije in še mnogo drugega. Planinski vestnik pa je imel vedno tudi kulturno poslanstvo, saj je »ogledalo dela gorniške kulture, odraz splošnih razmer in duševnega doživljanja gora Slovencev« (PV, 1995, str. 49). Vestnik je torej mnogo več kot samo informativna revija, ki člani planinskih društev obvešča o dogajanju v planinski organizaciji.

V skladu z napisanim bo novo uredništvo skrbelo za vsebino Planinskega vestnika, ki bo odgovarjala tistim, ki se tako ali drugače srečujejo z naravo in gorskim svetom, in v kateri bo vsak našel dovolj zanimivega zase. Poskušali bomo predstavljati vse dejavnosti, povezane z naravo in gorami, ter med njimi najti pravo ravnovesje. To ne bo ravno lahko, kar nam spet govori zgodovina (npr. stalni očitki, da je »preveč alpinizma«). Čas bo pokazal, v kolikšni meri nam bo uspelo. Vsekakor bomo morali vsebino načrtovati bolj, kot je bila dosedanja praksa (v mislih imam tematske številke in naročene prispevke). Že takoj na začetku je uredništvo spoznalo, da sedanji obseg revije (štiri tiskarske pole, tj. 48 strani) ne zadošča za gradivo, ki ga imamo na razpolago. Obseg Planinskega vestnika je sicer skozi zgodovino izhajanja zelo nihal, večinoma je bil odvisen od finančnih sredstev. V svojih prvih letih je bil dokaj skromen, po drugi vojni pa je naraščal (nihal je med 48, 56, 64 in celo 76 stranmi na številko, letni obseg pa do 750 strani).

Nekajkrat smo že omenili oblikovno spremembo revije. Uredništvo je na javnem razpisu izbralo novega oblikovalca, ki bo pripravil privlačnejšo in sodobnejšo januarsko številko. Planinski vestnik je dobil tudi svoj zaščitni znak, ki ga bomo uporabljali (in kot ste opazili, ga že) v različne namene. Zaradi zmanjšanja stroškov je bila nujna zamenjava tiskarne (čeprav je prejšnja tiskala Vestnik več kot 50 let). Določili smo tudi stalni rok izdaje revije, to bo odslej redno vsakega desetega v mesecu.

Pisali smo tudi o tem, da je Planinski vestnik prišel na prodajne police. Trženje revije bo prav gotovo eden

najtrših orehov uredništva, ki bi mu bilo poleg njegovih lastnih promocijskih aktivnosti zelo dobrodošlo tudi sodelovanje planinskih društev. Podobne akcije so namreč iz preteklosti že znane: tako se je v letu 1953 naklada Planinskega vestnika – po temeljiti akciji planinskih društev za pridobivanje novih naročnikov – več kot podvojila (PV, 1953, str. 561)!

O tem, da je Planinski vestnik dobil svojo spletno stran, smo prav tako že pisali. Manj pa smo pisali o Vestniku kot arhivu – Planinski vestnik je namreč izredno pomemben arhiv vsega, kar je povezanega s planinstvom in alpinizmom v Sloveniji. Prvih sedem desetletij sta v Splošnem kazalu popisala Josip Wester in Vilko Mazi (1940, 1951, 1961, 1972), potrebno pa bo izdati še kazalo zadnjih treh desetletij (1970–2000). Danes, v dobi informatike, smo začeli s sistematičnim digitalnim arhiviranjem tekočih števil, koristen pa bi bil tudi popis vsebine vseh letnikov v računalniško bazo, ki jo bo možno v celoti vključiti v slovenski bibliografski sistem COBISS. Digitalna tehnologija omogoča tudi arhiviranje papirnatih dokumentov. Digitalizirana zbirka v kombinaciji z digitalnim kazalom (bazo) bi lahko predstavljala najmodernejši arhiv naše revije. Uporabnik, ki bi npr. želel izvedeti nekaj o Jalovcu, bi v bazi odtipkal besedo Jalovec in izpisali bi se mu naslovi vseh člankov v vseh letnikih, ki vsebujejo kar koli o Jalovcu. Uporabnik bi potem izbral tistega, ki mu najbolj ustreza, in ga poiskal v digitalnem arhivu. Kopija članka bi se mu pokazala na zaslonu, po želji pa bi jo lahko izpisal na tiskalniku. Tak arhiv bi bil lahko na razpolago na spletni strani Planinskega vestnika ali na zgoščenkah.

Kot sem bil sam povabljen k urejanju revije, tako sem k sodelovanju povabil tudi nekaj kolegov, za katere sem ocenil, da lahko s svojim znanjem bistveno prispevajo h kvaliteti revije. Koncept dela, ki ga je zastavilo uredništvo, je drugačen od vseh predhodnih. Vsi dosedanji glavni uredniki so namreč večino opravili sami, novo uredništvo pa deluje kot skupina. Vsak član uredniškega odbora je urednik za posamezno področje, glavni urednik je le *primus inter pares*, ki pa prav tako »pokriva svoj vrtiček«. Področja (potopise, pesmi, varstvo narave, odmeve, alpinizem itn.) smo si med seboj razdelili glede na posameznikovo poznavanje in znanje. Uredništvo deluje povsem amatersko in nima nobenega zaposlenega. Zato sami ne bomo opravljali tipično novinarskih nalog (hodili na prireditve, obiskovali novinarskih konferenc idr.), pač pa bomo za to prosili dopisnike ali pa se znašli kako drugače. Velik problem vsekakor predstavlja arhiv Planinskega vestnika – tega namreč ni. Zato bo uredniški odbor moral postopoma zgraditi lasten arhiv za svoje delo: tuje in domače revije, podatkovno bazo, fototeke, materiale za članke ipd. Tudi tehnične opreme, potrebne za delo uredništva, ni.

Nazadnje se bom dotaknil še finančnega poslovanja, čeprav bi po svoji pomembnosti ta tema sodila prav

na začetek prispevka. Uredništvo se bo trudilo, da bo Planinski vestnik postal tako zanimiv, da bo tudi finančno samostojen. V začetnem obdobju prenove in povečevanja tržnega dela je seveda pričakovati več finančnih težav, vendar bi morala revija v roku nekaj let biti finančno neodvisna. Dolgoročno je smiselna izločitev Planinskega vestnika iz osnovne dejavnosti Planinske zveze Slovenije, o čemer je septembra govoril Franci Ekar. Tako široko zasnovan projekt namreč zahteva temeljito, zanesljivo in strokovno tehnično-administrativno podporo, ki v precejšnji meri presega tisto, ki je bil Planinski vestnik deležen do zdaj. Za učinkovito delo revije je vendarle potrebno precej več kot le načelno soglasje, spodbudne besede in pripravljenost za delo. Tu je izziv tudi za izdajatelja, tu je lahko ključ do uspeha prenove Planinskega vestnika.

Tako, povzel sem večino tem, ki smo jih v Načrtu prenove Planinskega vestnika predstavili planinski javnosti. Pred uredništvom je veliko dela na različnih področjih. Prepričan sem, da smo jih zastavili dovolj strokovno in učinkovito, kar se je v nekaterih primerih že izkazalo. V kakšni meri nam bo prenova revije uspela, pa boste seveda povedali vi – bralci.

Vladimir Habjan

Pozna jesen pod Kočno (foto: Jože Šter)

LETO DNI PO KATASTROFI V LOGU POD MANGARTOM¹

PLAZ, KI JE SPREMENIL GORO

Igor Zlodej

Zgornje Posočje je idilična pokrajina na skrajnem severozahodu Slovenije. Pokrajina, katero večina tako doma kot na tujem pozna po prelestni, bistri Soči in gorah, ki jo obdajajo, pa tudi po prijaznih ljudeh, ki tu živijo odmaknjeni od mestnega vrveža, od velikih centrov, od kulturnih ustanov, od avtocest, kratka od vsega, kar danes spremlja sodobni svet. Vendar vsega tega niti ne pogrešajo, saj živijo v eni najlepših alpskih dolin svoje včasih lepo, umirjeno, včasih pestro in tudi kruto življenje. Pa vendar: na kaj se najprej spomnimo, ko zaslišimo besedo Posočje? Težko je reči, ali na vse prej naštete lepote ali na naravne nesreče, ki spremljajo ta košček naše domovine že kar prepogosto. Po potresu, ki je dodobra spremenil podobo na Krnu in na nekaterih gorah v njegovi okolici, se je leta 2000 zgodil še plaz nad Logom pod Mangartom.

Ptičji pogled na zgornji del plaza (foto: Aleš Horvat)

17. NOVEMBER 2000

Dolgotrajno močno deževje v oktobru in začetku novembra 2000 je povzročilo številne težave v skoraj vsej Evropi. Tudi nam ni prizaneslo. Narava je v Posočju oziroma v dolini Koritnice prvič udarila 15. novembra 2000 okoli 13. ure, ko se je z območja Stožja utrgal ogromen zemeljski plaz, ki je rušil in odnašal s sabo vse, kar je bilo na njegovi poti. Ustavil se je šele na sotočju Mangartskega potoka in Predelice. Med drugim je odnesel tudi most oz. cesto v dolžini 50 metrov in jo v skoraj enaki dolžini z obeh strani zasul z zemljo, gruščem, skalami in drevesi ter za več mesecev prekinil cestno povezavo prek mejnega prelaza Predel. Med prvimi sem bil prisoten na kraju tega razdejavanja. Po obrobju plazu sem se z domačinom iz Loga pod Mangartom povzpel visoko pod Mangartsko planino. Prizor je bil naravnost grozljiv. Ob globoki rani, ki se je zajedala v vznožje Mangarta, so me najbolj zaskrbele ogromne količine vode, ki se je stekala na plazovino predvsem iz Mangartskega potoka, prav ta-

¹ Avtor nas je v spremnem besedilu zaprosil: »V tekstu sem izključno uporabljal ime Mangrt, kot ga imenujejo domačini, zato prosim, da se v taki obliki tudi objavi. Doslej ste me namreč vedno popravljali in pisali Mangart.« Uredništvu je znano, da v Posočju vztrajajo pri uporabi zapisa Mangrt, kljub temu da naj bi bilo knjižno Mangart. Vendar avtorjevi prošnji žal tudi tokrat ne moremo ugoditi, saj se kot osrednje slovensko planinsko glasilo želimo držati uveljavljenih pravil. Z veseljem pa bomo objavili dobro utemeljen polemični članek na to temo, ki bi nam ga poslal avtor ali pa kdo drug od prizadetih.

ko pa je kar v slapovih bruhala iz okoliških grap. Da bi to lahko bilo zelo nevarno za vas spodaj v dolini, sem omenil tudi domačinu, pozneje pa tudi drugim, še pristojnejšim, ki sva jih srečala, ko sva se vrnila na cesto. Sprejeli so določene ukrepe. Pristojne službe so prišle na teren, tudi strokovnjaki, vendar kakšne posebne nevarnosti niso predvideli. Kljub temu so alarmirali ljudi v Logu pod Mangartom in jih opozorili na nevarnost, ki je pretela s pobočij. Domačini so se s strahom ozirali proti gori. Naslednji dan je spet močno deževalo. Že tako razmočena plazovina se je še bolj prepajala z vodo, pa vendar so pristojni, ki so bili na kraju, izjavili, da nove nevarnosti dejansko ni. Predelica je tekla naprej, pretok je bil sicer povečan, mediji so to objavili in ljudje so spet spali v svojih hišah. V vasi in ob plazu so postavili gasilsko stražo.

17. novembra 2000 nekaj po polnoči je v temno jesensko deževno noč v gorah nad Logom pod Mangartom narava udarila drugič. Z vodo namočena in prepojena plazovina je kot blatni tok (strokovnjaki temu pojavu pravijo murasti tok) z vso hitrostjo in s silno rušilno močjo zdrsnila proti dolini. V nekaj minutah je ob silnem trušču, tresenju in grmenju po prej tako lepih, slikovitih, neokrnjenih slapovih in koritih Predelece prihrumela v dolino. Dobesedno odpihnilo je most preko Predelece v Zgornjem Logu in odneslo nekaj hiš, okoliške pa zalilo. Blatni tok se je razlil po vsej dolini. Za vedno je odšlo tudi sedem prebivalcev te idi-

lične, skoraj pravilne vasi pod ostenji Jerebice, Loške stene, Jalovca in Mangarta. Domačin, ki je bil prvi dan z mano na plazu in je to pozneje tisočkrat prekleto noč, tako kot drugi, dežural pri mostu, je bil čudežno rešen, ko ga je zajel blatni tok.

VZROKI ZA NESREČO

Tako kot je pogosto pri nesrečah, je tudi tukaj prišlo do spleta nesrečnih naključij. Razmišljam in ocenjujem osebno, laično in povsem nestrokovno. Že v oktobru, pozneje pa tudi v novembru je ob stalnem jugozahodnem vetru, za katerega je značilno, da prinaša obilne padavine, padlo nenormalno veliko dežja. Ves čas so bile za to jesensko obdobje tudi nenormalno visoke temperature zraka. Deževalo je vse do vrhov najvišjih gora. Vse to se je dogajalo na območju, za katerega je prej veljalo, da je stabilno, pa očitno ni bilo tako. Stožje je močvirnato, čeprav se sliši čudno in za gore neobičajno. Spodaj, na območju Mangartske planine in nižje, gre za ledeniški nanos oz. moreno, prek katere teče Mangartski potok, kar prav tako predstavlja veliko nestabilnost terena. Prepričan sem, da sta k plazu vsaj delno pripomogla tudi poseg pred okoli tridesetimi leti, ko so zgradili gozdne vlake na tem območju, in asfaltiranje Mangartske ceste, ki je dobesedno zbiralnik meteornih voda in je zaenkrat zaprta, je pa tudi vprašanje, kdaj bo spet normalno prevozna. Kot osnovni vzrok navajam že

Zgornji del plazu (foto: Aleš Horvat)

prej omenjene za ta čas previsoke temperature zraka. Če bi te bile običajne, to pa je okoli 0 stopinj celzija in nižje, bi ob padavinah, ki so se tam takrat pojavljale, padal sneg. Res bi ga zapadlo veliko, po nekih ocenah tudi do okoli treh metrov, vendar pa ne bi povzročil nobene nevarnosti razen morebitnega snežnega plazu, ki se je leta nazaj pri Mlinču sicer redno pojavljal.

Ne želim se spuščati v ocene ter komentirati dejanj in ukrepov geologov, hidrologov, meteorologov, civilne zaščite in drugih pristojnih služb. Nesporno je, da se je zgodila huda naravna nesreča z ogromno materialno škodo, ki se bo odpravljala še več naslednjih let. Prav tako je nesporno, da je umrlo sedem ljudi, povsem brez potrebe. Mogoče bi moral kdo za to celo odgovarjati! Ali pa iz moralnih razlogov takrat celo odstopiti s svojega položaja, pa ni. V vznožju Mangarta je zazevala velika rana, ki je za vse večne čase spremenila in zaznamovala to pokrajino in ljudi. Po načrtih strokovnjakov pa je niti ne nameravajo sanirati, temveč želijo še bolj skaziti podobo z nekakšnimi umetnimi pregradami, kar štiri naj bi zgradili, dve betonski in dve zemeljski. Če bi mi bilo dano odločati, bi postavil le en objekt, ki bi bil hkrati zajetje za HE Lo-

ška Koritnica, most na cesti proti Mangartskemu sedlu in varnostna pregrada, skratka tri muhe na mah. Objekt s tremi funkcijami bi bil seveda veliko cenejši kot pa izdelava posameznih pregrad in vseh drugih objektov, zajetja, mostu. Seveda nisem proti zagotavljanju varnosti ljudi iz Loga pod Mangartom, toda pregrade, če bodo kdaj narejene, bodo predstavljale stalno pretečo nevarnost. Tega se dobro zavedajo ljudje v dolinah, kjer so postavljeni jezovi.

SANACIJA

Kmalu po nesreči se je pričela sanacija v sami vasi, in sicer so očistili cesto, pozneje pa postavili prvi montažni most v Logu pod Mangartom. S tem je bila ponovno vzpostavljena povezava z zaselkom Strmec in z Loško Koritnico. Že čez nekaj dni se je pričela gradnja montažnega mostu pri Mlinču. 17. februarja je po treh mesecih ponovno stekel promet čez mednarodni mejni prehod Predel. Prav tako v tem času so očistili cesto proti Mangartski planini. Na območju plazu so naredili večje število vrtin, da bi ugotovili sestavino tal. Pričeli so se tudi ukrepi za pridobivanje zemljišč in ostale dokumentacije za nadomestne gradnje hiš, ki so bile ob plazu porušene oz. tako poškodovane, da bivanje v njih ni več možno. Strokovnjaki so opravili več raziskav na terenu ter predvideli možne posledice in ukrepe ob morebitnem ponovnem plazu. Večina prebivalstva se je že pred poletjem vrnila v vas, v začasnih domovanjih v Bovcu so ostali le tisti, ki v svojih poškodovanih hišah niso mogli živeti.

Glede na številne ogleda, nekaj poznavanja značilnosti tega gorskega območja in na izkušnje sem popolnoma prepričan, da Logu pod Mangartom ne preti nobena nevarnost več. Znano je povsem preprosto dejstvo, da tak splet okoliščin, kot se je zgodil v novembru 2000, ni več možen vsaj naslednjih tisoč oziroma še več let. Bo planet Zemlja takrat sploh še obstajal? O našem bivanju med temi prelepimi gorami, ki človeka zasvojijo, mu odprejo dušo in srce, ga preizkusijo in preizkušajo, sprejmejo ali zavrnejo, takrat seveda ne bo nobenih sledi več.

Plaz in planinci

Plaz je neusmiljeno spremenil Mangart iz enostavno dostopne gore v resno in dolgo visokogorsko turo. Vrh je bil poleti 2001 precej osamljen. Mangartska cesta med njenim začetkom in Mangartsko planino še vedno ni sanirana. Še več, celo prsto gibanje v območju plazu je uradno še vedno prepovedano. Upajmo, da se bo to do naslednje poletne sezone spremenilo.

Koča na Mangartskem sedlu je bila v sezoni 2001 odprta, vendar izredno malo obiskana.

Na Mangartsko sedlo moramo sedaj peš. Markirana pot je lepo speljana po bližnjicah med ovinki ceste. Do sedla potrebujemo dobre tri ure, potem pa še dobro uro do vrha po slovenski ali italijanski poti.

Druga možnost vzpona na Mangart je z italijanske strani po markirani poti **mimo bivaka Nogara** ali pa zahodneje **čez škrbino Čez jezik**.

Nepoškodovana je tudi dolga in naporna pot iz Koritniške planine čez Mali Koritniški Mangart.

KLINARJEV KLIN

ZBOGOM, STAROŽITNOST! DOBER DAN, ŽALOST!

Poglejte, kako smo brezglavo zdrveli v »Pavličevo sedlo«! In obglavili starožitni »Pavličev vrh«. Tega so vestno zabeležili Badjura, Planina, Kopač v svojih vodnikih in na zemljevidih in kasnejša vodnika po Kamniško-Savinjskih Alpah in Karavankah. Ker je neki vplivni »svetovljan« udaril s pestjo po mizi, da »vrh ne more biti *preval*« (1), je – za rabo sredi slovenskega sveta – hlapčevsko prevedel nemški »Paulitschsattel« v »Pavličevo sedlo«, ga napisal na vse zadevne table in smerokaze (poplavo tabel in smerokazov!) okrog Solčave in na novejšje zemljevide, tudi v zemljepisno biblijo Atlas Slovenije (»najzanesljivejši imenoslovni vir«, »osrednjo avtoriteto«, kot menijo nekateri), in ga vtepel v glavo celo domačinom. Nihče ob vsem dolgem toku Savinje vse dol do knežjega mesta Celja ni niti z mezincem mignil. Potem so prišli politiki, buldožerji in asfalt. Drnovšek in Schüssel sta na »Pavličevem sedlu«/»Paulitschsattel« med veselim ploskanjem okrog stoječih prerezala otvoritvene trakove (kaj imamo male žabe potem še kvakati?) in naroda sta stopila še korak bliže drug drugemu, tudi in zlasti imenoslovno, z oblastveno potrjenima imenoma. Velikokrat me je imelo, da bi zavpil v dnevnem

časopisju ali opomnil cestno podjetje ali se oglasil na Geodetskem zavodu, kjer delajo zemljevide, ali opozoril vsaj domoljube v Planinskem vestniku, pa mi je vpričo vsesplošno protežirane antihumanistike in patriafobnosti, ki se napihujeta čez vse razumne meje in si ne dasta blizu (tudi v Planinskem vestniku, kjer sem bil velikokrat tarča popolnega nerazumevanja in iz trte izvitega maloumnega nedomišljenega indoktriniranega »pouka« – *to say the least!*), roka omahnila in sem vse skupaj pustil, da gre svojo pogubno pot. Kdor želi, lahko vrže kamen vame, s posebnim veseljem zlasti, če sam ni brez greha.

Potem sva imela z Matkom učno uro. Ker sva besedne meče precej ognjevito križala, nazadnje ni bilo jasno, ali se medsebojno učiva ali zaslješujeva. Imena na zemljevidu sva pa vseeno dobro cefrala. Zagrabila sva kar ves greben od Pavličevega vrha do Matkove kope, ki sva ga na nekaterih odsekih ta dan oba prehodila, čeprav vsak zase. Razgrnila sva zemljevid Kamniško-Savinjske Alpe 1:50 000, učna ura (ali zaslješevanje) pa je potekala približno takole:

»Pavličevemu sedlu pravite po domače Pavličev vrh, ali ne?«

Triglav in Mišelj vrh z Ogradov (foto: Jože Šter)

»Seveda.«

»Potem proti jugu so Pavličeve stene (1653 m) pa Lesnikovo sedlo (1521 m) ...«

»Pavličeve stene ja, Lesnikovo sedlo je pa po naše Lesnikove šrange ali kratko Pri šrangah.«

»Južno nad Šrangami se dvigne Jerebičje (1761 m), ki se naprej proti jugu spusti na Matkovo sedlo (1623 m) ...«

»Matkóvemu sedlu pravimo mi Šavje ...«

»Ficko pa pravi, da je to Ravna planina. Na naši (to se pravi slovenski) ali bolje rečeno na vaši (namreč Matkovi) strani stoji tik pod državno mejo opustela, postarana bajtica ...«

»A, to je pa na Jevševcu!«

»Ne, ne more biti na Jevševcu, od Šavja proti jugu je Matkov Grintovec (1700 m) in šele potem Jevševac (1730 m), in v tistem koncu naprej proti Kopi, to se pravi na Grintovcu in na Jevševcu, ni niti za ped prostora, kamor bi postavil bajto, in tudi ne vem, zakaj bi jo postavil v tisto zagamano ruševje in prepadno skalovje. Ali pa je zemljevid postavljen na glavo, vendar moram reči, da glede na moj višinomer vse te kote odlično štimate, vprašanje je le, če imajo prava imena.«

»Od Šavja na Grintovec – mi pravimo kar Grintovec, ne Matkov Grintovec – je kakih dobrih 50 metrov vzpona, naprej se začne pa že Kopa – mi pravimo kar Kopa, ne Matkóva Kopa.«

»Drži, 70 metrov vzpona, ampak potem ga je čez kratko uleknino proti Kopi še kakih 30 metrov na Jevševac – tu piše Jerševac, 1730 metrov...«

»To je pa narobe, mi pravimo Jevševac, nekdo je začel tisti v, pa so ga kartografi prebrali kot r. Ampak Jevševac ni tam, pač pa tukaj, kjer je bajta, ali drugače rečeno, bajta je na Jevševcu.«

»Bo treba torej popraviti in na zemljevid prav zapisati, pa naj bo Jevševac tu ali na Ravni planini ali na Šavju. Na tem Jevševcu, kot je zabeležen na zemljevidu, pa bajte zagotovo ni. To se bomo še zmenili, bova šla skupaj gor, da na mestu doženeva, kdo je kdo v deželi danski in kje ima Hamlet svoj prestol. Jaz bom vseeno rekel tisti zemljevidni kóti Jevševac, njena višina je čisto prava in tesno se prilega na Kopo, točno tako, kot je vrisano na zemljevidu. Kopa je od tam na dosegu roke, veličastno in kar malo strašljivo se dviga polnih dvesto stenskih metrov pod nebo, košato kopasta, vredna svojega imena ...«

»Ha, med Jevševcem in Kopo je še preval Velika Zelenica ...«

»Ta pa ni vrisana na zemljevidu, pa tudi posebno globoka ne more biti, ker se Jevševac zrašča s Kopo v skoraj enovit masiv. Bil sem gori in sem si vse počasi in natančno ogledal. – Ja, za vas je seveda zelo smiselno, da rečete kar Grintovec in Kopa, ko tako veste, da gre za vaše vrhove, za nas oddaljene pohajče je pa priročno, dati zraven pridevnik Matkov. Grintovec in Kop je v slovenskih hribih kar precej.«

»Mi rečemo Matkóv. Naglas je na koncu, na o-ju. Pa upam, da je na zemljevidu naša domačija prav napisana, Matk in ne Matko, kot se nekaterim zdi. Sploh pa domači pravimo, da je tukaj Na Matkóvem, ne Pri Matku.«

»Tisto o naglasu smo se nekoč že naučili, potem pa malomarno pozabili. Vem pa, da ima izgovarjava Matkóv vsaj dva vneta apostola, Toneta Golnarja in Franceta Malešiča. V svojih spisih zvesto rišeta naglas na ó v imenih kot Matkóv kot, Matkóv škaf, Matkóvo okno, Matkóvi Ogradi in povsod, kjer je kaj Matkóvega ... (Hvala, Tone in France za zvesto domačijskost!) – Mejdun, tole sva se pa dobro pogovorila. Očitno je, da ste nekaj šol videli tudi od znotraj.«

»Ja, pred dvema letoma sem končal agronomsko fakulteto v Ljubljani ... No, drugič, ko bo spet prilika, jo ureževa skupaj gor, da se na svoje štiri oči prepričava, kje stoji bajtica, pa kaj je Šavje pa Jevševac ...«

»Z veseljem. Tisto nama ostane za domačo nalogo. Moram pa reči, da bi jaz Grintovec in Jevševac obrdžal, kot sta označena na zemljevidu. Seveda pa ne Jerševac. Pravzaprav mi je po temle pogovoru najbolj odleglo, ko vidim, da za nobenega od treh prevalov, ki sva jih imela v páci – Pavličevo, Lesnikovo in Matkovo sedlo, kot piše na zemljevidu – domačini ne rabite besede *sedlo*. Badjura ima prav: *sedlo* je prevečenka in pritepenka iz nemškega *Sattel*.«

Po tem akademskem ognju bi bila morala enega zvrniti, stal je že tam na pladnju – a kaj češ z okorelo pedagoško ozkosrčnostjo, ki ji globoko v upokojskih letih še zmeraj manjka izpit za iz-pit! Ima se še veliko naučit', se potrudit' in ga naredit! Namreč iz-pit! P.S. Kar se tiče *vrhov*, ki pomenijo prevale in nikakor ne gorskih vrhov, jih je v Sloveniji še kar nekaj: Jezerški vrh, Ledrovski vrh, Smokuški vrh, Covnikov vrh (to je staro solčavsko ime za Pavličev vrh, ki je koroško ime), Pastirkov vrh, Strevčov vrh (zadnja dva sta v grebenu med Pavličevim vrhom in Olševo) – in nihče ne položi roke nanje. Samo Pavličev vrh je moral pasti kot žrtveno jagnje za nekogaršnje samovoljo. Jezerški vrh je za kaj takega prevroč. Kdor bi ga hotel prekovati v Jezersko sedlo, bi se lepo opekel. Zakaj, bodo bralci Planinskega vestnika iz rodu *homo alpinus studiosus* izvrtali sami, verjetno pa to že davno vedo.

(1) SSKJ: **vrh** ... 3. *najvišja točka vzpetine*, npr. »na vrhu klanca« (vrh klanca je seveda na prevalu, ker ni običaj, da bi speljevali ceste čez vrh gore nad prevalom);

Gorniški terminološki slovar (v nastajanju): **vrh** ...4. *nižji del gorskega slemena, čez katerega vodi pot iz ene doline v drugo*.

Stanko Klinar

E-PLANINSKI VESTNIK

www.pzs.si/pv

USPEŠNA AKCIJA ZDRAVI V GORE

ZDRAVJE – DEJAVNIK TVEGANJA V GORAH

Borut Peršolja, Stanko Pinter

V gore se vsako leto odpravlja vedno več telesno premalo pripravljenih in starejših ljudi. »V gorskem svetu, v izjemnih vremenskih razmerah, v redkejšem zraku (pa čeprav je nadmorska višina samo okrog 2000 metrov) se lahko pokažejo boleznī srca in ožilja, za katere obiskovalec gora dotlej sploh ni vedel. Številni med njimi se do takrat niso nikoli pritoževali nad tovrstnimi zdravstvenimi težavami, zato tudi nikoli niso bili pri zdravniku,« je v razgovoru za Die Presse povedal **dr. Paul Habet** z dunajske univerzitetne klinike. Pogostnost sprememb na ožilju pri ljudeh, starih nad 40 let, je tudi po mnenju zdravnika športne medicine in kardiologa **prof. dr. Ernsta Raasa** iz Innsbrucka glavni vzrok za srčne kapi v gorah. »Problematično je, da komajda kdo sluti, da je z njegovim srcem kaj narobe. Zato v gorah pogosto umirajo navidez popolnoma zdravi ljudje.«

Analize vzrokov gorskih nesreč tudi v Sloveniji kažejo, da se povečuje število nesreč, povezanih z boleznimi ali bolezenskimi stanji, ki jih obiskovalci »prinesemo« v gore in ki lahko ob naporni planinski dejavnosti ogrožajo naše zdravje in življenje. Pri tem še posebej izstopajo bolezni srca, ki – kot kažejo podatki – že predstavljajo največji dejavnik tveganja v gorah,

saj zaradi srčne kapi v slovenskih gorah vsako leto umre od štiri do osem ljudi (podatki med leti 1998 in 2001).

AKCIJA ZDRAVI V GORE

Med aktivnostmi, ki so jih lani septembra ob 1. svetovnem dnevu srca pripravile podružnice Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije, je bila zelo odmevna prireditve na Šmarni gori. Obiskovalce te priljubljene izletniške točke so organizatorji presenetili s prireditvenim prostorom, kjer so lahko izvedeli koristne informacije o vplivu redne gibalne dejavnosti na srčno-žilni in dihalni sistem, si izmerili krvni tlak, se pogovorili z zdravnikom o morebitnih težavah pri hoji v gore, z uporabo merilcev srčnega utripa spremljali odzive svojega srca na povečan napor, se poučili o temeljnih postopkih oživljanja in se v dajanju prve pomoči tudi praktično preizkusili. Odziv obiskovalcev je bil nad pričakovanji, zato se je ob analizi opravljenega dela porodila zamisel, da bi podobne prireditve pripravili tudi na nekaterih najbolj obiskanih območjih v slovenskih gorah. Da bi ponudbo dopolnili še z informacijami o varni hoji in gibanju v gorah nasploh, se je Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije povezalo s Planinsko zvezo Slovenije in nastala je akcija Zdravi v gore.

Nad dolino triglavskega jezera (foto: Jože Šter)

Akcijo Zdravi v gore je izvajala Mladinska komisija Planinske zveze Slovenije, finančno jo je omogočilo Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, sponzorji projekta pa so bili Mladinska komisija Planinske zveze Slovenije, Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije, Gorska reševalna služba Slovenije, Planinsko društvo Integral, Planinsko društvo Domžale, Planinsko društvo Ruše in Goštilna Ledinek s Šmarne gore.

Tako so letos poletni sodelavci Društva za zdravje srca in ožilja Slovenije pri Koči na Planini pri Jezeru, Domžalskem domu na Mali planini, Ruški koči pri Arehu in na Šmarni gori pripravili zanimive delavnice, v okviru katerih so obiskovalci spoznali bolezni srca, postopke za ugotavljanje in prepoznavanje tipičnih bolezenskih znakov in ukrepanje ob srčnem zastoju. Pogumnejši (takšnih je bilo okrog 150) so ob napotkih zdravnika na lutki Laerdal (popularno Ančki) sami preizkusili dajanje umetnega dihanja in masažo srca. Opravili smo tudi več kot 550 brezplačnih meritev krvnega tlaka, na Šmarni gori pa tudi več kot 70 meritev skupnega holesterola. Obiskovalce smo seznanili z možnostjo obiskovanja dveurnega tečaja oživljanja, ki ga izvajajo podružnice Društva za zdravje srca in ožilja po vsej Sloveniji. Tečaj, ki smo ga izvajali ob tej priložnosti, vključuje ugotavljanje prisotnosti življenjskih funkcij (stanja zavesti), pravilno zaporedje ukrepov, ugotavljanje nezavesti, vzdrževanje odprte dihalne poti, pravilno izvajanje umetnega dihanja z izdihanim zrakom reševalca, izvajanje zunanje masaže srca in namestitve bolnika v pravilni položaj za nezavestnega.

UKREPANJE OB SRČNI KAPI

Obiskovalce so zanimali zlasti opozorilni znaki, ki lahko vodijo do nenadnega zastoja srca in dihanja. Ti so stiskajoča bolečina za prsnico, ki izžareva v levo roko, vrat, spodnjo čeljust ali v hrbet med lopaticama, pomanjkanje zraka in dušenje, mrzel pot in smrtni strah ter omotica ali nenadna omedlevica. Če trajajo ti znaki več kot pet minut, takoj pokličemo Službo nujne medicinske pomoči (telefon 112), bolniku pa damo pol tablete aspirina, če ga ta dan še ni vzel. Srčnemu bolniku damo pod jezik njegove tablete ali pršilo. Obvezno ostanemo ob bolniku, opazujemo življenjske znake in se pripravimo na oživljanje. Temeljne ukrepe pomoči imenujemo »veriga preživetja«. Njeni glavni štirje členi so: hiter klic ekipe Službe nujne medicinske pomoči, hiter začetek temeljnih postopkov oživljanja, zgodnja defibrilacija in zgodnji začetek dodatnih postopkov oživljanja.

Oživljanje pri naključnih, pa tudi pri poklicnih reševalcih vedno znova izzove stres, še posebej, če vemo, da so možnosti preživetja po nenadnem srčnem zastoju srca in dihanja le med 4 in 17 % in da imajo boljše možnosti tisti reanimirani, pri katerih se temeljno

oživljanje prične v petih, dodatni postopki oživljanja pa v osmih minutah. V mestnih okoljih, kjer laiki hitro in dobro izvajajo temeljne postopke oživljanja, je možnost za preživetje klinične smrti do 25-odstotna. V gorah, kjer je pomoč kljub razmeroma hitremu odvzemu času reševalcev počasnejša kot v dolini, pride laična tovariška pomoč še posebej do izraza. Zato je pomembno, da se temeljnih postopkov oživljanja dobro naučimo, saj moramo ukrepati takoj, kot je v članku z naslovom **Kako lahko rešimo življenje sočloveku** napisala prim. dr. Miša Hribar-Habinc. Članek je objavljen v knjižici Zdravi v gore, ki smo jo brezplačno delili udeležencem akcije, skupaj s člankom zdravnice Anđe Perdan o **Bolezenskih stanjih, ki jih nosimo v gore** pa je objavljen tudi na svetovnem spletu (<http://www.pzs.si/zdravivgore.htm>).

SAMOVAROVALNI SESTAV

Vodniki Planinske zveze Slovenije, inštruktorji planinske vzgoje in gorski reševalci smo se do omenjenih planinskih koč podali z drugačno nalogo: želeli smo predstaviti uporabo samovarovalnega sestava, ki za izkušene in ozaveščene gornike ni nikakršna novost. Samovarovalni sestav (enodelni ali dvodelni plezalni pas, čelada, zaviralna ploščica, vrv, pomožna vrstica, varovalni vponki, zaščitne rokavice) uporabljamo ob ustrezni osebni opremi za plezanje ob žičnih vrhov. Pravilna uporaba zaustavlja morebitne padce, zmanjšuje ulovitevno silo in tveganje najhujših poškodb. Po odmevnosti predstavitve smo se lahko prepričali, da so zelo zahtevne poti v Sloveniji še zelo prizanesljive in da pogosto odpuščajo lahkomišelnost obiskovalcev gora. Razveseljivo je, da so največ vprašani postavljali obiskovalci srednje generacije in starši z otroki in mladostniki. To kaže, da je na dobri poti zavedanje, da gresta lahko z roko v roki plezanje kot eden najčistejših gorniških užitek in varnost v gorah.

VODILO SRČNIM BOLNIKOM

Od klasičnih gorniških napotkov smo posebej poudarili ustrezno predhodno pripravo na izlet oziroma turo. Predstavili smo rezultate analize nesreč in reševalnega dela Gorske reševalne službe Slovenije za leto 2000, iz katerih izhaja, da srčna kap ne izbira mesta in višine dogodka: »Šmarna gora, F. P., 49 let, iz Ljubljane, smrt, vzrok: srčna kap; Šija, J. I., 26, iz Zbilj, srčna slabost; slap Šumik, A. H., 76 let, iz Gleisdorfa (Avstrija), smrt, vzrok: srčna kap; Korošica, M. T., 44, iz Ljubljane, smrt, vzrok: srčna kap; Velika planina, S. P., 44, iz Slovenske Bistrice, smrt, vzrok: srčna kap; Mangart, R. D., 49, iz Brd, smrt, vzrok: srčna kap; Vodnikov dom, J. S., 47, iz Ljubljane, smrt, vzrok: srčna kap; Blegoš, A. M., 74, iz Cerknega, srčna kap.« V letu 1999 je bilo v slovenskih gorah deset primerov srčne kapi (osem smrtnih), leta 2000 sedem (šest smrtnih) in letos do konca avgusta devet, od tega štirje smrtni. Dobra priprava in ustrezen izbor cilja pomenita, da

naj se starejši in bolniki s kroničnimi ter srčnimi boleznimi, pa tudi tisti s povišanim krvnim tlakom ali po srčnih operacijah odpovedo hoji v visokogorje. V gore naj ne hodijo sami, privoščijo naj si krajše in lažje izlete v bližini domačega kraja ali v alpskem hribovju, nikakor pa ne daljših in napornejših pohodov ali tur. Izogibajo naj se vročemu in soparnemu vremenu, ob naporih pa naj zagotovijo nadomeščanje izgubljene tekočine. Glede oblike in intenzivnosti gorniške aktivnosti naj se posvetujejo s svojim zdravnikom, držijo naj se njegovih navodil, s seboj pa naj nosijo zdravila. S svojim stanjem naj na vodenih turah seznanijo vodnika Planinske zveze Slovenije ali gorskega vodnika. Ob daljših pohodih in turah naj se vodnik ob vednosti bolnika posvetuje z njegovim zdravnikom. *V letu 1999 je bilo med 16 obiskovalci gora, ki so se smrtno ponesrečili ob izvajanju gorniške dejavnosti (hoji po poti ali brezpotju, plezanju, alpskem in turnem smučanju), kar polovica primerov srčne kapi.*

AKCIJA JE USPELA

Za mnenje o akciji smo zaprosili tudi njene udeležence. Izpolnjen vprašalnik je oddalo 233 ljudi, 55 vprašanih je bilo žensk. Glede na starost so prevladovala starostne skupine 40-49 let (30%), 50-59 let (21%) in 30-39 let (19%). Med vprašanimi jih slaba polovica (45%) nikoli ni okusila članstva v planinskem društvu, manj kot tretjina (29%) je v preteklosti že bila članov, samo četrtina (26%) pa jih je članov tudi v letu 2001. Več kot 90% vprašanih je menilo, da je »zelo dobro, da smo z akcijo prišli do planinske kočice, saj številne nesreče v gorah kar kličejo po ukrepanju«, 7% vprašanih je zamisel podprlo, vendar so bili mnenja, da bi »program lahko enako dobro izvedli tudi v dolini«. Udeleženci so zelo pohvalili vsebinski izbor obravnavanih tem, pa tudi izvajalce, saj so jih ocenili z visoko povprečno oceno 5,5 (ocene od 1 – nezadovoljivo do 6 – izjemno uspešno).

Kar 93% vprašanih je zapisalo, da so bili s prireditvami, na katerih je sodelovalo 19 medicinskih sester, zdravnikov, vodnikov Planinske zveze Slovenije, inštruktorjev planinske vzgoje in gorskih reševalcev, zelo zadovoljni in da so v celoti dosegle namen. Še več, petina vprašanih celo meni, da so predstavljene informacije tako pomembno vplivale nanje, da bodo odslej na hojo v gore v povezavi z zdravjem gledali drugače. Podatek je pomemben, saj je večina navedla, da doslej (k sreči) še niso imeli slabih izkušenj z gorā, v katerih bi se znašli zaradi pomanjkljivega gorniškega znanja ali nenadnih težav s srcem.

Gorništvo ni nevarno samo po sebi, ampak nas lahko ogroža tudi nepoznavanje lastnega zdravstvenega stanja. Z udeleženci akcije smo se strinjali, da kaže tudi v prihodnje vsebinsko celovito združevati napotke za varnejšo vrnitev domov in jih predstaviti tam, kjer se obiskovalci gora počutijo osvobodeni dolinskih navad in imajo več časa zase: v gorah.

Prelesti – Lepota in modrost Stenski koledar za leto 2002

Pregleden 13-listni stenski koledar (33,6 x 52 cm) s 24 čarobnimi posnetki slovenskih in svetovnih naravnih lepot je obogaten z modrostmi velikih mislecev in literatov.

Avtor koledarja je **Iztok Tomazin**, zdravnik, alpinist in himalajec, gorski vodnik in reševalec, fotograf, pesnik in pisatelj.

Cena koledarja: 690 SIT + 8% DDV.

Količinski popust in možnost dotiska.

Del prihodka od prodaje koledarja je namenjen Skladu Okrešelj – za družine ponesrečenih gorskih reševalcev.

Informacije in naročila:

Medium d.o.o., Zabreznica 53c, 4274 Žirovnica.

Tel.: 04 5805020. Faks: 04 5801065.

E-pošta: medium@medium.si

Kontaktne osebe: Miran Dolar in Rolanda Ravnihar.

SPOMIN NA POLETJE

SOTESKANJE PO BELEM POTOKU

Mateja Kosmač Jarc

Slap za zagozdno skalo (foto: Janez Jarc)

Eden najlepših, nedotakljenih, a komajda znanih biseroev našega gorskega sveta so Skočniki na Belem potoku, kjer si slikoviti slapovi kar podajajo roke, vendar pa so večinoma skriti v globokem, nedostopnem koritu. Beli potok pobira vode izpod vzhodnega dela Martuljkove skupine in Slemena in se približno na pol poti med Belco in Gozdom – Martuljkom kot obilen gorski potok izliva v Savo ... (vsi citati so iz knjige Antona Ramovša Slapovi v Sloveniji).

Nahrbtnik je pripravljen. Mi tudi. Le še pot pod noge! Na avanturo, kot je še nisedoživela. Avto parkiramo kmalu po prečkanju Save in se otovorjeni podamo v breg. Steza nas vodi po levi strani Belega potoka, kmalu odvijugamo še malo desno in potok se sliši le kot oddaljeno bučanje. Prijetna gorska pot, vendar začinjena z nekim posebnim pričakovanjem. Ali res obstajata taka lepota in čudo? Nemo strmim predse in si ju poskušam predstavljati.

... Globoko v dnu soteske bučijo vode Belega potoka in pot se kmalu oklene zahodnega roba Skočnikov, vendar nikjer ne pride h koritom, nikjer se toliko ne približa slapovom, da bi si lahko s poti ogledovali enkratno stvaritev arhitekta ...

Steza postane položnejša, približujemo se glavnemu izviru Belega potoka.

... Vsepovsod okoli njega silijo na dan še manjši izviri in vse vodice se naglo združijo v kar precejšen potok. Komaj se rodi, ga že oklene belo skalovje, v katerega je v tisočletjih izdolbel le zase prehodno korito. Tesen je le kak meter široka, ponekod niti toliko ne, in od skočnika do skočnika nekoliko zasukana ...

Kakšni slapovi, kakšna soteska! Res skočniki, par metrov visoki in žuboreči. Le kak meter široka soteska. Nemirno opazujem igro narave in se poskušam prebiti niže. Ne gre. Brez vrvi in ostale opreme ne pridemo daleč. Za pokušino pa vendarle.

... To je zahodna polovica Skočnikov, vzhodna pa je še bolj skrita in v to je mogoče pokukati le z zgornjega roba ...

Stežica nas pripelje prav do izvira. Prepričana sem, da marsikateri planinec, ki ga pot zanese k bližnji lovski koči, ni nikoli pokukal le dvajset metrov niže. Le par korakov stran smo na robu globokega brezna. Na začetku naše avanture. Še prej nas vodnik popelje 20 metrov niže, kjer je vpogled v sotesko res enkratna! Oblečemo neoprenska oblačila in obutev, razvijemo vrvi, nadenemo si čelado in sedaj gre zares. Bližnja smreka si najbrž nikoli ni mislila, da bo postala tudi naše sidrišče. Eden za drugim izginjamo v 40 metrov visokem prvem slapu. Tudi jaz se spustim ob vrvi ... Hladen tuš me oblije in sedaj vem, da gre zares.

... in kar mu daje, je še poseben čar, to je skoraj črna, polkrožna stena v spodnji polovici, ki jo reže prav čez sredo in se vidi ob njej bel kot samo mleko ... V dveh tankih pramenih za stežaj vsaksebi pada voda v temno, skoraj okroglo brezno ...

Gledam in gledam navzgor v dvojni slap in se čudim. Kako je mogoče! Tukaj se potoček malo umiri in si že mislim, to je bilo vse. Pa ni res. Le par metrov dalje vodi vrta nov svedrovec v steno. Stari je bolj slab. Boljše dva kot eden. In znova spust. Tokrat okrog ovinka. In še in še.

... Slap je globoko vklenjen med razkosani dolomit, voda priteče po globokem žlebu in pada čez razklano steno v mehkeše spodnje triasno podnožje ...

Čofotam po mrzli vodi in ne najdem besed. Kljub vročemu dnevu me začinja zebsti. Pridemo do sotočja vzhodnih in zahodnih Skočnikov. Soteska se počasi širi in dopušča malo več sonca in s tem tudi toplote. Prav zadovoljna sem, ko pridemo na suho. Dodobra premražena od hladnih kopeli in čakanja končno slečem potapljaško opremo. Sedaj bo čas za strnitev vtišov. Nekaj enkratnega sem doživela. Povsem neposredno sem videla in doživela eno najlepših in najskritejših lepot naše dežele.

Opisana dogodivščina je tehnično zelo zahtevna in za nepripravljene obiskovalce smrtno nevarna! Ne odpravljajte se na pot brez izkušenega vodnika, ki bo poskrbel za opremo in vas poučil o nevarnostih.

Potrebna oprema: neoprenska obleka, čelada, oprema za spust ob vrvi, vrv (najmanj 2 x 50 m).

Zahodni Skočnik (foto: Janez Jarc)

NA POREZEN

Milan Vošank

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Zastala sva na razpotju, pri tistem kažipotu z napisi Davča, Črni vrh in Porezen, ter zrla tja prek doline na Ratitovec, pogledi pa so nama že vse bolj uhajajoče iskali po gozdnatih rebreh zgoraj. Po paleti jesenskih barv, kjer sva nekje zadaj slutila najin vrh za ta dan, Porezen.

On, domačin, starejši, ostrih potez hribovca, pa je počasi prihajal nizdol po kolovozu, se sem in tja sklonil ter pobral suho vejo. Takoj smo se opazili in kakor da se hote počakali, da si glasno voščimo dober dan. In seveda, kljub temu da nama je to povedal že kažipot, sva ga povprašala za pot. Dobrovoljen je z zamahom roke pokazal tja gor nekam v strmine čez gozdove.

Gledal sem ga, poslušal in spominjal me je na Jerneja iz Klopčičevega filma Cvetje v jeseni. Tistega, ki se je star in bolan vrnil iz zapora, da bi spet videl svoj Blegoš. Da, Blegoš, to je pa tam čez, na drugi strani, se je spet z zamahom roke obrnil od smeri Porezna – ko sem ga spomnil filmske zgodbe, ki jo je dobro poznal.

In potem je kar odšel naprej po poti, še pobiral suhe veje, midva pa za kažipotom Porezen strmo v blaten breg.

POGLAVJA O LEPEM

Razmišljati, govoriti, pisati ... o poteh v gore! Mar nima vsaka teh pripovedi v svoji vsebini poglavij o težjem, zahtevnejšem, hudem morda; in poglavij o lepem. Tistem lepem v duši popotnika, ki pogosto ne zna biti minljivo in se nepozabno shranja v spomine.

SVETOVNI SIMPOZIJ O GORAH V INTERLAKNU

Od 30. septembra do 4. oktobra je v Interlaknu v Švici potekal Svetovni simpozij o gorah (World Mountain Symposium). Osrednja tema simpozija je bil trajnostni razvoj gorskih okolij v 21. stoletju s posebnim poudarkom na razvoju gorskih lokalnih skupnosti.

Gorski ekosistemi so izredno ranljivi, so pa prava zakladnica biotske pestrosti in redkih rastlinskih in živalskih vrst. Ljudstva, ki živijo v gorah, imajo povsod po svetu specifične težave: gorska naselja so težko dostopna, težave povzročajo pomanjkljiva infrastruktura, v političnem, ekonomskem in kulturnem pogledu pa gre navadno za manjšine. In vendar gorstva zavzemajo skoraj eno četrtino površja zemlje, polovica človeštva pa je odvisna od pitne vode, ki prihaja z gora.

Simpozij je potekal na pobudo in pod pokroviteljstvom Švicarske agencije za razvoj in sodelovanje, organizirala pa ga je Univerza v Bernu. Udeležilo se ga je 150 strokovnjakov za gore z vseh koncev sveta. Štiri dni so potekala posvetovanja – v obliki plenarnih zasedanj in specializiranih tematskih delavnic. Končni dokument simpozija, ki je rezultat zelo resnega dela številnih strokovnjakov, bo priporočilo za Mednarodno leto gora 2002, ki ga je razglasila generalna skupščina OZN in se bo uradno začelo 11. decembra letos. Priporočila simpozija bodo vključena tudi v pripravljeno gradivo za mednarodno posvetovanje o trajnostnem razvoju »Rio + 10«, ki bo prihodnje leto v Johannesburgu.

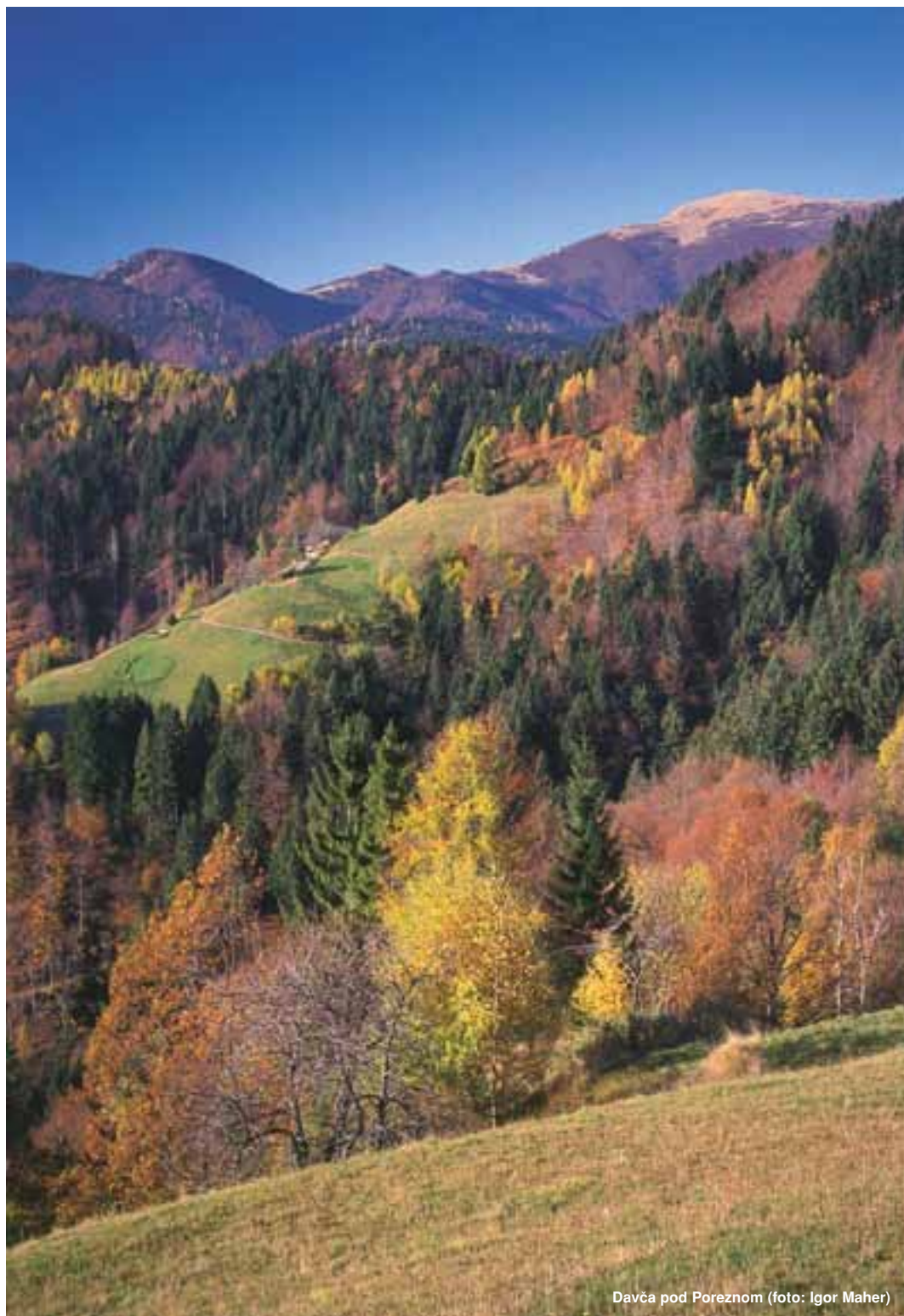
Simpozij se je začel z uvodnimi referati, ki jih je pripravilo 50 strokovnjakov za različna vprašanja razvoja gorskih območij – od ohranjanja kulturne samobitnosti gorskih ljudstev do izkušenj z območji zavarovane naravne dediščine, od razvoja gorniškega turizma do izkušenj, ki jih imajo alpske dežele z Alpsko konvencijo in reševanjem težav zaradi naravnih nesreč.

Iz Slovenije sem se simpozija udeležila Marjeta Keršič-Svetel, mednarodno združenje gorniških organizacij UIAA pa je zastopal član njegovega sveta Ernst Haase.

V okviru simpozija se je sestal tudi Mountain Forum – strokovnjaki za gore, povezani po internetu in elektronski pošti. Bilo je zelo zanimivo, saj je bila to za marsikoga prva priložnost za srečanje s kolegi, s katerimi sicer stalno izmenjuje mnenja v okviru elektronskih konferenc.

Številni strokovnjaki so na simpoziju poudarili, da je treba tudi prebivalcem goratih območij našega planeta zagotoviti možnosti za razvoj in boljše življenje, vendar nikakor ne na račun uničenja naravne in kulturne dediščine gorskih okolij. Trajnostni razvoj v gorah je zelo zahtevna naloga, ki je marsikdaj v nasprotju s trenutno prevladujočimi ekonomskimi in političnimi težnjami globalizacije. Zato so udeleženci simpozija poudarili nujnost sodelovanja prebivalcev gora pri razvojnih odločitvah, spoštovanja kulturnih razlik in tradicij, tradicionalnega znanja in načina življenja ter poseben pomen, ki ga imajo gore za vse človeštvo.

Marjeta Keršič – Svetel

Davča pod Poreznom (foto: Igor Maher)

Razmišljam in iščem po zgodbi iz Davče, o gorskokolesarskem vzponu na Porezen. O tem jesenskem doživetju v družbi z Marjanom. Naj spregovorim o lepem na poti, precej je bilo tega. Že na začetku tam izpred Zalega Loga v sotesko Davče z glasnim slapovitim potokom, od koder so nama pogledi željno uhajali na gozdnate grebene še visoko zgoraj. Pa prve samotne domačije po slemenih. Naprej, ko sva se že vzpenjala nad sotesko, prehajala iz temačnih gozdov na svetle jase, srečanje s smučiščem Črni vrh in z vse prostranejšimi razgledi tja do daljnih Grintovcev. Dokler nisva tako visoko, da se lahko že ozreva nazaj v globoko Davčo, na njene sončne lege s cerkvijo, kmetijami in bajtami. Na koncu Davče, nad Selško dolino, pa je bil dolgi grebenasti Ratitovec s svojimi vasmi po južnih bokih, zraven pa že vrhovi Spodnjih Bohinjskih gora okrog Črne prsti z visokimi kamnitimi grebeni Julijcev najdlje v ozadju. Lahko še dodajam v zaokroženost slik iz najinega potovanja kolesarjenje čez slikovito razmetana dvorišča samotnih visokih davških kmetij, srečanja z domačini, iskanja podobe najinega Porezna ...

Ja, iskanje podobe najinega Porezna. Spomin mi dopoveduje, da je bilo eno od velikih poglavij o lepem prav prvi pogled na to goro s kamnitim stolpom na vrhu. Saj sva slutila s prijateljem, da se bo pred nama razprla ta podoba, toda bilo je vendarle tako iznenada. Potem ko sva pri Podgozdarjevi kmetiji krenila strmo skozi gozd do grebena, kjer se je tudi kolovozna pot za kratko izravnala ter drevje razredčilo, je bila tam spredaj – gora. Visoka, vsa bela v ivju čez vrh. Zastal sem in zrl v to sliko med modrim nebom in obarvanimi gozdovi. Zastal je še Marjan in nato sva dolgo tiho občudovala ta motiv. Dokler ni eden spregovoril, pokazal, kako lepo se vidi pot prav do vrha Porezna. Še kar dolgo in precej strmo bo, naju je prebudilo iz zamaknenosti, da sva spet pognala pedala.

Pa druge lepe slike, skrite v naslednjih poglavjih v še bližnjih spominih? Tista bi lahko bila sedaj, ko sva se že vračala z vrha Porezna, ko sva kar nenadoma prislonila kolesi ob travnati breg, poiskala jabolka v nahrbtnikih ter še sama polegla v travo. Obstala sva v ozki skriti dolinici pod vršnimi grebeni, mrzel veter do sem ni več segel, bila sta le toplo sonce in tisti gorski mir ... Tihota v naravi, taka, da ji moraš prisluhniti. Gledala sva tja čez dolinico v zadnje senožeti med hosto po strminah gore, gledala sva v skromno bližnjo bajtico med drevesi ter se naslajala – v barvah in svetlobi. In ta tihota, ta mir, ki se kar poleže v dušo, ta sta kakor kradoma, le počasi izvajljala iz naju besede. Bila sva vesela in presenečena, v kakšno samoto, v kakšno lepoto gorske narave sva našla pot. Kako malo je včasih človeku potrebno? Že ta skromna dolinica ... Nato sva spet molčala in se uživajoče predajala soncu, kakor da ne znava več naprej. Ampak vrh Porezna, boste vprašali. Da, vrh, mrzel, vetroven in

ves po drevju, grmovju ter tratih na severno stran v umetelnosti belega ivja. Vrh daljnih razgledov, to pa naj bo za naslednje poglavje.

UGAŠAJOČE BARVE ZAKLJUČJO POGLAVJE

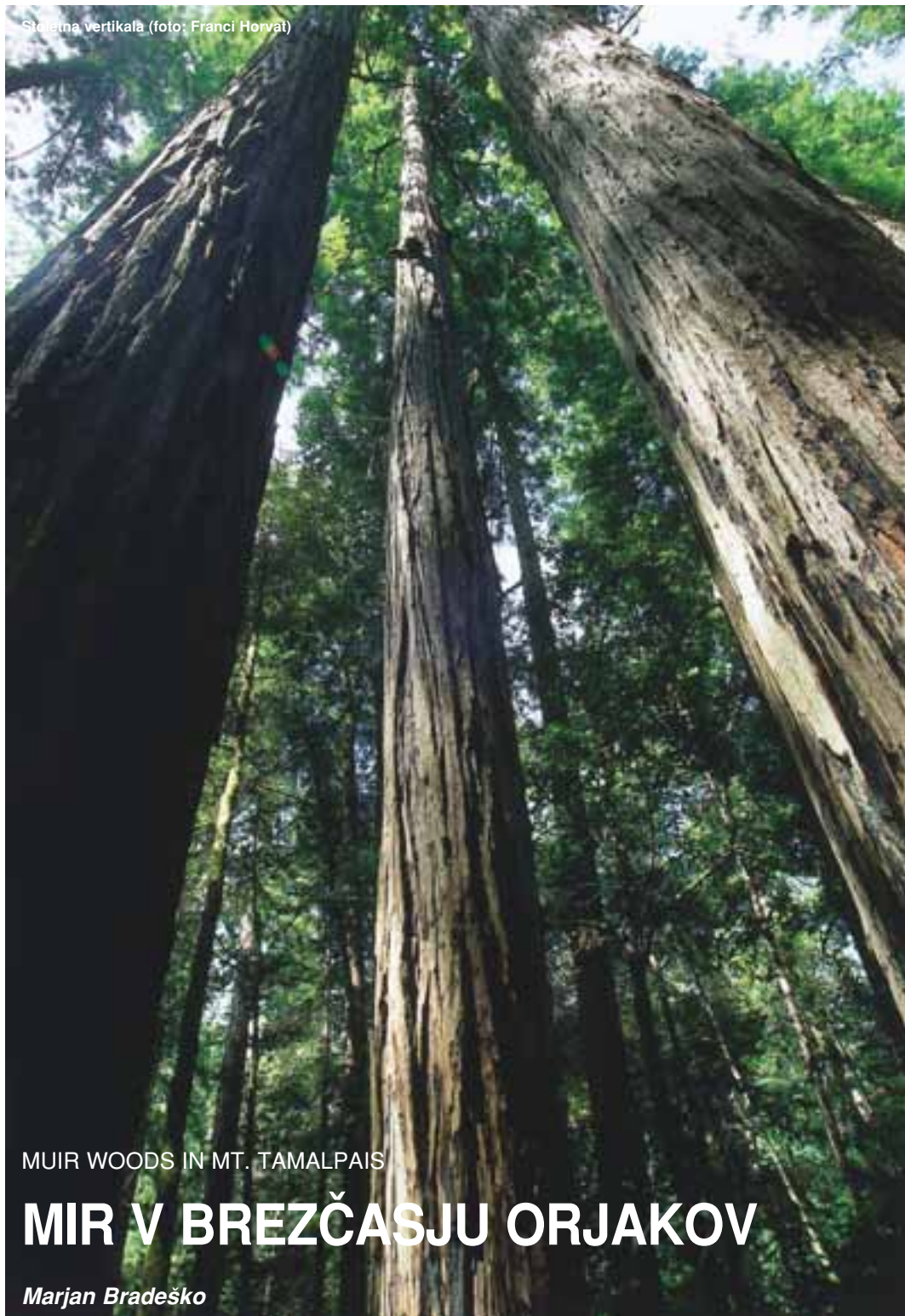
Tja po Cerkljanskem in Škofjeloškem hribovju je segal ta razgled. Od Ratitovca do Blegoša, do Starega vrha in že daljnega Lubnika je potoval pogled, dokler se ni vrnil sem čez do bohinjskih gora s kuliso velikega Triglava zadaj. Groharjeva Sorica se je zdela kakor nežno položena v sončno naročje gora. Z vrhov se je nato pogled strmo spuščal v grape in doline. Od Selške doline čez grebene v Baško grapo in dolino Cerknega, dokler se ni spet povrnili nazaj na svetle vrhove.

Tako je bilo na vrhu Porezna, od koder sva premražena z Marjanom hitro zbežala. No, od kamnitega stolpa na vrhu do planinske kočice peš, tam pa sta že bili kolesi. Zatem pa spust po kolovozni poti, strmi in nerodni, kjer je bil že vzpon igra zase. Vzpon volje in iztis moči iz telesa do skrajnosti. Strmina pomrznjene kolovozne poti se je umirjeno iztekla ob ogradah na sončnih pašnikih pri dveh velikih bukvah. Na širokem slemenu v jarki svetlobi na suhi jesenski trati, kjer je le še pihljalo. Zapeljala sva se naokrog, se še enkrat ozrla čez rob v dolino globokega Cerknega in navzgor čez hostnate strme bregove poivjenega Porezna, poiskala v daljavah obrise Blegoša in Ratitovca ter krenila (sam sem si še obljubil: na ta idilični kraj se moram vrniti, pripeljati svoje v toplem poletju!).

In prav lep je bil ta zadnji del poti, ta za zaključek pričujoče zgodbe. Vračanje po kolovozih do najvišjih kmetij Zgornje Davče nama je bilo že poznano, tu pa sva pri »tistem kačipotu« krenila v levo, po cesti prav v dno doline Davče, pa se hitro spet umaknila nazaj na vrhnje grebene nasprotnega pobočja. Za utrujena je bil vzpon kar odveč, a bilo je vredno truda do cerkvice ob Jernčevi kmetiji. Okrog cerkvice in župnika je veselo poplesavala radovedna mladež, pod nama pa je ležala celotna mrakobna dolina Davče. Čez nebo se se razpletle tanke popoldanske meglice, postajalo je nekam otožnejše, le barve oktobra niso znale izgubiti svojega sijaja. Breze na jasad, ob njih sva se kar fotografirala, so bile kot praznično odete mladenke. Zložno pot naprej sva iskala po slemenu med Davčo in Selščico. Nekaj gozda, pa spet svetlejši travniki, samotna hiša v zavetrju ... – ni se nama smelo muditi. Zmerno sva poganjala pedala koles ali se spuščala po razoranih blatnih kolovozih. Tako do kmetije Šostarjevih – ta domačija ima posebej slikovito lego – ko se nama je še zadnjič ta dan na severni strani ustavil pogled na skalovjih Ratitovca, na južni strani pa na gozdnatih Črnem vrhu in Blegošu.

Pri Žbontarju sva zapustila zložno sleme, strma cesta je vodila le še navzdol v vse bolj mračno in zamegljeno davško sotesko. Za poglavja o lepem ni bilo več vsebine!

Stoletna vertikala (foto: Franci Horvat)

MUIR WOODS IN MT. TAMALPAIS

MIR V BREZČASJU ORJAKOV

Marjan Bradeško

Sončno poletno jutro v Silicijevi dolini v Kaliforniji. Le obalni pacifiški pas je, tako kot večino poletja, prevlečen s pasom megle, ki sili sem z oceana. Nenavadna bela pernica se dvigne prek zelenega hrbta, ki notranjost dežele varuje pred hladom s Pacifika, in se sproti suši v vročem zraku. In prav ta megla, ki se vse poletje zajeda v gozdove ob obali, je ustvarila razmere, da tu rastejo najvišja drevesa na svetu – »redwood« iz rodu sekvoj (*Sequoia sempervirens*). Tisoč in več let, več kot sto metrov v višino, prenesejo celo požare, saj je njihovo debelo lubje odlična zaščita, poleg tega vsebujejo ogromno tanina, tako da je tudi sam les tako rekoč negorljiv. Naravnost odličen les za gradnjo torej – k sreči so sodobne stekleno-železne stavbe, ki v bližnjem San Franciscu prebadajo meglo tako kot oba nosilna stebra znanega mostu, Zlatih vrat (Golden Gate), izpodrinile lesene gradnje. Muir Woods (izg. mjur), le pol ure severno od Zlatih vrat, je eden od mnogih narodnih parkov oziroma spomenikov, ki jih Američani res skrbno pazijo in vzdržujejo. V tem gozdu niso sekali nikoli. Druge so te vrste sekvoj izkoreninili, tako da danes rastejo le še v ozkem obalnem pacifiškem pasu, od južnega Oregona do mondenega Montereyja v Kaliforniji.

STOLETJA, UJETA V ORJAKE

Prek enega od zelenih grebenov se cesta spusti v dolino, nekoliko senčno in pošteno hladno še dolgo zatem, ko se jutranja megla že posuši. Prav ta hlad in vlaga, ki se ujame v krošnje orjaških dreves, omogočata rast na sicer dokaj sušnem področju. Potopim se v gozd, nekoliko hrupno je, saj je turistov konec tedna sredi poletja pač veliko. In vendar me mogočnost, s katero orjaška debela izginjajo v krošnje, nebo nad njimi je komaj slutiti, popolnoma prevzame. Tu je dobesedno naložen čas, stoletja so ujeta v te orjake, mnogi od njih so stari prek petsto let. Tudi pri tleh je videti vso težo dreves – debela so ponekod razpokana, nenavadne luknje se odpirajo, ogromne korenine izginjajo v zemljo, pod njimi so prave mračne votline. Seveda ne nadaljujem po običajni poti, pač pa zavijem na tisto, ki rine v breg in samoto. Nikogar ni, popolna tišina, nenavadne zelene praproti so edino zelenje, ki je zadihalo pod krošnjami, le redki sončni žarki se prebijejo do tal. Visoko nad mano se glasno oglašajo krokar, in ko ga iščem z očmi, pride mimo eden od popotnikov in pravi: »Krokar.« Seveda je krokar, saj vem, ampak jaz bi ga rad videl. In končno se premaknem tako, da je povsem nad mano, niti ne visoko. Neverjetno, ob vsakem kriku se mu pošteno pokadi iz kljuna, tako sveže je tu v gozdu. Komaj zamrejo kriki ptiča za sosednjim robom, že zopet zavriši v krošnjah, tokrat brez glasu. Par vereric se podi in njihovi preskoki z veje na vejo, mnogo metrov nad tlemi, so videti prav vrtoglavi.

Ko se stezica dviga, zagon drevesom nekako upada, vse tanjša in nižja so, pa še vedno višja kot katero ko-

Mali in veliki (foto: Boris Strmšek)

li drevo pri nas. Počasi stezica prečka cesto, pojavijo se trave, nekakšni borovci in nizko grmičje. V daljavi je videti ocean, na drugo stran se odpira pogled na eno najbolj naseljenih področij na svetu, na Zaliv, kot mu rečejo. Obroblyajo ga najbolj tehnološka mesta tega sveta – na južni strani je Silicijeva dolina – in ena najrodovitnejših področij v Ameriki, saj sta na severni strani vinorodni dolini Sonoma in Napa, proti Sacramentu pa se odpira Osrednja dolina (Central Valley), petsto kilometrov polj. Pred poldrugim stoletjem se je iz teh krajev, natančneje iz Snežnega gorovja (Sierra Nevada), razlegel klic »Zlato!«, ki je povzročil zlato mrzlico in poselitev tega območja. O nekdanjih prebivalcih, Indijancih Miwok, priča le še nenavadno ime gore, na katero sem nadaljeval pot. Mt. Tamalpais (izg. temlpajsa, na kratko jo imenujejo tudi Mt. Tam) naj bi bil sveta gora teh Indijancev, ime pa naj bi pomenilo obalna oziroma zalivska gora.

Vročina postaja komaj znosna, čeprav je višinska razlika med dolino in vrhom le slabih osemsto metrov. Še pred dvema urama me je malodane zeblo in to na nadmorski višini borih nekaj metrov, tu se borim s skoraj puščavskimi razmerami. Poletno sonce žge, vetra ni, prah pa se vseeno nabira, saj se pod nogami vse drobi. Verjetno nisem še nikoli nikjer na tako kratki razdalji prišel iz skoraj tropskega gozda na puščavsko skalovje. Razgled z vrha se meri z največjastnejšimi, ki si jih je mogoče zamisliti s takšnih »gričev«. Osemsto metrov niže je Pacifik, ponekod še vedno sramežljivo zavit v meglo, v daljavi nebotičniki San Francisca in neskončna bela mesta okoli Zaliva. Proti severu zelen obalni pas gozdov, divja pacifiška

obala, za robom gričev pa je že slutiti bogate vinograde dolin Sonoma – tu je tudi slovita Mesečeva dolina Jacka Londona – in Napa. Na vzhodni strani Zaliva sam stoji dvoglavi Mt. Diablo, nekakšen dvojnik Mt. Tamalpaisa, ki loči Zaliv od Osrednje doline. Snežnega gorovja tam zadaj ni videti, pa čeprav je čist in jasen dan; kalifornijske razdalje so vendarle prevelike. Tako je vroče, da kar najhitreje odidem nazaj, na senčne potke med stoletne sekvoje, med drobcene potočke, ki curljajo s pobočij, skoraj so se posušili v vročem poletju. Tako je prelestno, da se zopet malo vzpnem, prečkam sosednjo grapico, pa še malo vijugam – kar zastal bi, tako kot je zastal čas. Nenavadne oblike dreves, po več skupaj se jih je zlepilo, potem ko so jim stoletja odebilila debela in je zmanjkalo prostora. In zdaj skupaj kipijo nekam v sinjino, le vrhovi vidijo, kaj je tam zgoraj. Koliko stoletij bodo še stala?

KATEDRALA

Jesen je že, ko sem znova pod mogočnimi drevesi. Nizko nad grebeni visijo mračni oblaki, Mt. Tamalpais je povsem zavrit vanje. Ni tako hladno kot poleti in zrak danes ni tako čist. Tla so pokrita z orumenelimi listi, sem in tja kakšen leno priplava po zraku – med sekvojami v parku namreč rastejo tudi manjši javori, pa leske in še kakšen listavec. Rumeno-rdeče listje živo bode v očeh siceršnjim prevladujočim zelenim iglicam sekvoj. Dve košuti pritečeta po pobočju in izgineta v mraku ene od stranskih grap. Tako kot pole-

ti spet množica ljudi. In največje presenečenje, ki ga morda poleti med hitenjem niti nisem opazil – tišina. Skoraj popolna tišina, množice se le tiho pogovarjajo, ni vpitja in kričanja. So ljudje tako prevzeti? Verjetno. Vstopim v najimnitnejši del parka, dobesedno vstopim, saj množica najveličastnejših dreves tvori pravo katedralo (odtod tudi ime Cathedral Grove). Tako kot v mračni gotski katedrali tudi tu v višino kipijo ogromni sivi stebri, razbrzdana debela orjaških dreves, skozi redka »okna« v krošnjah proseva le malo svetlobe, tudi zvok nekako ostaja znotraj te mogočne stavbe, ki jo je zgradila narava. Skupine dreves ustvarjajo nekakšne stranske kapele, oltarji so zelena pobočja, ki, posuta s suličasto praprotnjo, strmo izginajo navzgor. Šepet pogovorov se odbija od »stebrov«, le še drobcen potoček, ki se leno vije po dolini, ustvarja skromne zvoke. Sem je maja leta 1945, tik pred koncem vojne, prišla na izlet družina ustanoviteljev Organizacije združenih narodov (OZN) med zasedanjem v San Franciscu. Še danes tabla govori o narodih, ki jim je vsem skupna ljubezen do narave. Velike besede, ki jim tu, povsem prevzet od silne lepote, za trenutek verjamem. Pravzaprav jim verjamem vedno, verjetno v to verjame kar večina človeštva. Žal pa ljudje v besnenju vsakdana vse prehitro pozabijo, kako je narava tisto, kar je stalno, tisto, kar se ne prilagaja človeški muhavosti in hotenjem. Tu, v gozdu Muir Woods, v katedrali narave, v to brezpogojno verjamem.

TRGOVINA Z ALPINISTIČNO, PLANINSKO IN TREKING OPREMO

KRAKOVSKI NASIP 10, LJUBLJANA

DELOVNI ČAS: OD 9.00 - 19.00, SOBOTA OD 9.00 DO 13.00

TELEFON: 01/426-34-28, TELEFAX: 01/257-32-09

VABLJENI !

PRIPRAVIMO SE NA PRIHAJAJOČI MRAZ

OPREMA ZA ZIMSKE TURE

Jože Drab

Prihaja zima, kar pa ne pomeni, da v gore takrat ne bomo zahajali. S snegom pobeljeni vrhovi so v marsičem še vabljivejši od kopnih, vendar pa so razmere tudi precej zahtevnejše. Vzponi zahtevajo od gornika več znanja, boljše fizično pripravljenost in pa seveda primerno opremo. V zimskih razmerah je potrebuje mo več, temu primerni pa sta tudi velikost in teža nahrbtnika. Oprema mora biti skladna z našimi željami, cilji ter predvidenimi vremenskimi razmerami na turi. Pozimi moramo opremo, ki jo uporabljamo v kopnem, dopolniti s tisto, potrebno za zimske in snežne razmere.

Na nekaj fotografijah skušamo enostavno prikazati, kaj je pozimi pomembno.

OBLEKA: Biti mora lahka, iz materialov, ki dajejo telesu prijeten občutek, diha jo in odvajajo vlago od telesa, zadržujejo toploto, ščitijo pred vetrom, vlago in mokroto. Vse te lastnosti dosežemo s primerno kombinacijo posameznih oblačil, izdelanih iz sodobnih materialov, ki združujejo najboljše lastnosti naravnih in umetnih vlaken. Uporabimo večplasten ali čebulni sistem oblačenja.

PULOVER naj bo iz termovelurja (flisa) ali volne. Dobro je, če ima spredaj po celi dolžini zadržgo, na spodnjem robu pa nastavljivo elastiko.

OBUTEV:

- * neprepustna za vlago
- * dovolj trdna, da lahko nanjo pritrdimo dereze

Čevlji iz debelejšega usnja

(2,5 do 3 mm)

- * robustni,
- * toplotno izolirani,
- * s trdim podplatom in z robovi oz. utori za avtomatske dereze,
- * dobro jih impregniramo, da ne bodo premočili;

Plastični čevlji imajo notranji čevlji. Zahtevajo manj vzdrževanja, vendar ne diha jo, zato se noge v njih potijo. Primerni so za hojo po snegu, po kopnem so okorni.

PERILO IN VMESNA OBLAČILA

naj bodo iz toplih vodoprepustnih tkanin, ki diha jo in se hitro sušijo. Spodnje perilo oblečemo na telo. Vmesna oblačila naj bodo iz podobnih materialov kot perilo (dolge spodnje hlače ali pajkice, majica z dolgimi rokavi, tanjši puli z zadržgo ...) ali pa iz materialov, ki vpijajo vodo (npr. bombažna ali flanelasta srajca). Za hujši mraz so dobra oblačila iz tanjšega velura.

LAVINSKA ŽOLNA

je elektronska naprava, namenjena iskanju zasutega v plaz. Če enega izmed udeležencev odnese plaz, ostali preklopijo na iskanje in ga (po)iščejo.

NOGAVICE: K usnjenim čevljem obujemo dva para nogavic (spodaj tanjše in gladke, zgoraj debelejše), k plastičnih z notranjim vložkom pa samo enega.

Oprema na slikah je posodila trgovina Annapurna, Krakovski nasip 10, Ljubljana (foto: Jože Drab).

SNEŽNA ALI LEDENIŠKA OČALA z UV zaščito so pozimi nujna! Zaprta morajo biti tudi s strani, da branijo oči pred stranskimi žarki. Omogočeno mora bit dobro prezračevanje.

NAHRBTNIK za zimске ture mora biti nekoliko večji od poletnega. Naj bo brez stranskih žepov in ne širši od naših bokov. Imeti mora nastavek (ali dva) za cepin in možnost pripenjanja smučič. Raje nosimo napol prazen večji nahrbtnik kot majhnega in prepolnega, s katerega na vse konce visijo razni kosi opreme. Vsa oprema mora biti v nahrbtniku!

DEREZE dajejo oporo nogam v strmem in zaledenem svetu. Lahko so gibljive ali toge (slednje uporabljamo na zahtevnejših turah). Glede na tip čevlja dereze pritrjujemo s trakovi ali z avtomatskim zaklopom. Slednji močno olajša pritrjevanje na čevljev. Poenostavljena varianta (žabice) s 4 do 6 zobi niso za resnejšo uporabo.

GAMAŠE preprečijo stik snega in nogavic. So iz najlona ali gore-texa, visoke do kolen ali čez, spodaj pa imajo jermenček ali žico, ki preprečuje, da bi sneg potisnil gamašo navzgor.

POHODNE PALICE uporabljamo tudi pozimi. Toda pozor: v strminah nam palice ne nadomestijo cepina!

KAPA, TRAK in ŠAL nas ščitijo pred mrazom. Najbolje, da so iz termovelurja (flisa). V hujšem mrazu nam pride prav tudi **PODKAPA**, ki nam pokrije celo glavo razen zgornjega dela obraza.

ČELADA nam bo varovala glavo pri morebitnih zdrsih po snegu, pred spomladanskim padajočim kamenjem iz sten in tudi pred močo.

VETROVKA ali anorak mora obvezno imeti kapuco. Naj bo iz gore-texa ali podobnih materialov. Pri večjem mrazu uporabljamo puhasto vetrovko.

ROKAVICE so iz volne ali termovelurja. V hudem mrazu čez en par s prsti navlečemo še enega s palčniki ali vrhnje rokavice (iz gore-texa).

HLAČE morajo biti iz materiala, ki ne prepušča vode in je odporen proti vetru, najbolje iz gore-texa ali česa podobnega. **VETRNE HLAČE** naj imajo nekoliko povišan ledveni del, naramnice pa snemljive. Ob straneh morajo imeti zadrgo po celotni dolžini.

CEPIN nam pomaga pri gibanju v zahtevnih zimskih razmerah (trdem snegu, ledu, naklonini). Dolžina naj bo prilagojena naši velikosti: v iztegnjeni roki naj cepin seže do tal ali 5 centimetrov manj. Večja kot je naklonina, po kateri se giblujemo, krajši naj bo cepin.

V NAHRBTNIK sodijo še:

- * **Prva pomoč** (obliži, dva povoja, sterilna gaza, elastični povoj, dve trikotni ruti, rezilo, varnostne zaponke, aspirin, vžigalnik, sveča in piščalka ...)
- * **Rezervna oblačila** (perilo, rokavice, kapa) imejmo dobro zavita v neprepustni vrečki.
- * **Hrana** pozimi naj bo podobna poletni. Potrebujemo več tople hrane, ki jo dobimo v kočah ali pa si jo skuhamo sami.
- * **Pijača:** pozimi se najbolj prileže topel čaj iz izolacijske čutare ali termovke. Žganje ni primerno, saj nam daje lažen občutek, da nas pogreje.
- * **Zaščitna krema za kožo z visokim zaščitnim faktorjem (30 ali več).** Ne pozabimo tudi na vazelin za ustnice z UV zaščitnim faktorjem.
- * **Lavinska sonda** je posebna zložljiva palica za iskanje zasutih v plazju s sondiranjem.
- * **Toaletni pribor, fotoaparatus, denarnica, planinska izkaznica ...**

KUHALNI PRIBOR

vsebuje kuhalnik, posode, jedilni pribor. **TERMOVKA** je primernejša kot čutara. **ŽEPNI NOŽ** z odpirračem za konzerve.

ČELNA SVETILKA

je pozimi še pomembnejša kot poleti, ker je dan občutno krajši. Ne pozabimo rezervne baterijske vložke in rezervne žarnice. Vložkom s padanjem temperature pada kapaciteta.

OPREMO ZA ORIENTACIJO

(zemljevid, kompas, višimer, GPS) imejmo vedno pri roki, npr. v zgornjem žepu kape nahrbtnika.

S SNEŽNO LOPATO

lahko odkopljemo zasutega v plazju, si pomagamo pri izdelavi bivaka v snegu oz. nam lahko služi kot pri varovanju. Lahko se pritrdi na cepin ali pa je samostojna.

KRPLJE

so namenjene hoji po snegu po ravnem in ne preveč strmih terenu, kjer se nam brez njihove uporabe udara. So iz plastičnih materialov ali aluminija, na spodnji strani pa imajo konice, ki nam pomagajo v trdem snegu.

SPALNA VREČA

naj bo puhasta, s temperaturnim območjem spanja vsaj do -10° C.

SPALNA PODLOGA

naj bo samonapuhljiva blazina, ki nudi boljšo izolacijo kot poleti priljubljeni armafleks.

Kaj vse od našteje opreme vzeti s seboj?

Ko se odločimo za turo, pripravimo načrt. Izkazalo se bo, kaj potrebujemo in česa nam ni treba vzeti s seboj. Ljudje smo različni in tudi naše navade v oblačenju se razlikujejo. Oblecimo se tako, da se bomo čim boljše počutili. Kaj vse od našteje opreme vzeti s seboj, nam bodo povedale izkušnje! Seveda pa moramo vedeti, kako vso to opremo pravilno uporabljati. Četudi imamo vse prikazano, to še ni dovolj za samostojno gibanje po gorah v zimskem času. Vsem nevesčim svetujem spremstvo vodnika.

OCENA LETOŠNJE PLANINSKE SEZONE

Kot že nekaj let doslej je Gospodarska komisija UO PZS v sodelovanju z nekaterimi planinskimi društvi pripravila oceno minule planinske sezone. Glede na podatke, ki smo jih od planinskih društev in zbrali tudi sami med obiski planinskih koč, lahko ugotovimo, da:

- je bilo zaradi obilnih snežnih padavin v zimskem in spomladanskem času v visokogorju še konec junija in v pričetku julija precej snega, kar je povzročilo, da so se planinske kočice v visokogorju odprle kasneje kot sicer, pa tudi obisk v njih je bil manjši zaradi snega in krušenja kamenja na nekaterih izpostavljenih mestih,
- je bil obisk v kočah nadpovprečno dober v drugi polovici julija in v avgustu, ko so beležili tudi do 20 % boljše rezultate kot v preteklih letih,
- je deževen september z ohladitvijo in snegom povsem pokvaril dobre rezultate iz preteklega obdobja. Obiska v kočah praktično ni bilo in marsikatero postojanko v visokogorju so zato tudi predčasno zaprli,
- so v tem letu dosegle boljše rezultate kot sicer nekatere nižje ležeče kočice, ki prejšnja leta sicer niso bile tako dobro obiskane. Vzroki za to so v lažji dostopnosti (ni bilo snega), izboljšani ponudbi in tem, da so se obiskovalci gora morda le pričeli odločati za obisk drugih predelov in ne samo območja okoli Triglava. Iz podatkov, s katerimi razpolagamo, je razvidno, da se je povečal obisk Pohorja, Karavank na Koroškem, Stola in Begunjsčice. Močno povečan obisk so zabeležili tudi v Domu Zorka Jelinčiča na Črni prsti.

V letošnjem letu so naše planinske kočice poleg planincev pridno obiskovali tudi tržni in sanitarni inšpektorji, kot je bilo to napovedano že lani. Splošna ugotovitev skupnega sestanka, ki je bil z glavnim republiškim tržnim inšpektorjem, g. Kladoškom, je bila, da je bilo poslovanje v planinskih kočah razen nekaterih izjem v redu in inšpektorji niso imeli večjih pripomb. Bo pa nujno po končani sezoni na skupnem sestanku uskladiti nekatere kriterije in razlage zakonov, ki jih sedaj interpretiramo vsak po svoje.

Metod Kovač, načelnik gospodarske komisije PZS

OD NOG DO GLAVE

www.vrh-sp.si

VAŠ PRIJATELJ V GORAH

pohodne hlače
vetrni jopiči
vetrne hlače
velur jopiči
srajce, puliji
perilo
kape, rokavice

schöffel
BRETEX
Cordura®
HUSKY

BLAD
Ljubljanska 4
Tel.: 04 574 27 77

TRŽIČ
Trg Svobode 16
Tel.: 04 592 45 55
Email : baza-trzic@vrh-sp.si

MARTINA ČUFAR – SVETOVNA PRVAKINJA IZPOD TRIGLAVA

ZA ZAJTRK NA MEŽAKLO ALI VRTAŠKO PLANINO

Boris Strmšek

Septembra je postala svetovna prvakinja v športnem plezanju. Presenečenje? Zanj pravzaprav ne, saj se je že nekaj časa zavedala, da je sposobna premagati vso svetovno konkurenco, kar je dokazala letos na »mastersu« v Bruslju in prvi tekmi za svetovni pokal v Chamonixu. Ko si povsem v svetovnem vrhu, je do samega vrha včasih le majhen korak. Ali pa tudi zelo dolg, a Martina ga je tokrat na videz zlahka prestopila oziroma preplezala. Nekoč, ko se je šele prebijala med najboljšo deseterico na svetu, so bili nekateri »poznavalci« mnenja, da ni rojena za zmagovalko in da nikoli ne bo povsem na vrhu. Vsak se lahko zmoti. Martina se zaveda, da letošnji rezultati niso le posledica zadnjih treningov, temveč so tukaj zbrane vse njene dosedanje izkušnje. In poleg moči je pomembna tudi »glava« – v odločilnih trenutkih se je treba znati sprostiti in zbrati za reševanje problemov. Takrat veliki problemi postanejo majhni in težke smeri lahke. 24-letna svetovna prvakinja je doma iz Mojstrane, ob vznožju »kralja« Julijcev – Triglava, zato pravzaprav sploh ni čudno, da je izbrala plezanje. Že drži, da ima športno plezanje zelo malo skupnega z gorami in alpinizmom, ki se odvija v visokih stenah, kljub vsemu pa poteka (tudi) v skali, v naravi. Čeprav 167 centimetrov velika in 50 kilogramov težka Moj-

strančanka veliko časa preživi na umetnih plezalnih stenah, vseeno najraje pleza v skali. Letos je v naravnih plezališčih preživela že čez 80 dni, večinoma pa se je posvečala plezanju na pogled, kar pomeni, da mora smer preplezati brez poprejšnjega poznavanja v prvem poizkusu s sprotnim nameščanjem varovanja. Tako je na pogled preplezala 33 smeri, težjih od 7c po francoski lestvici oziroma IX po UIAA lestvici. Veliko smeri z oceno 8a (IX+/X-) in 8a+ (X-) je preplezala v drugem poizkusu, na njenem spisku pa je do sedaj šest smeri z oceno 8a, preplezanih na pogled. Tudi bera njenih vzponov z »rdečo piko« oziroma vzponov, ki so opravljeni po predhodnem ogledu (študiju) smeri, je zavidljiva – kar osem z oceno 8b (ali čisto »desetko« – X) ali težjih, med najtežjimi pa sta »Kaj ti je, deklica« – 8b+ (X+) in Chiquita – 8b/b+ (X/X+), obe v Mišji peči pri Ospu. Od leta 1994 nastopa v svetovnem pokalu, kjer se standardno uvršča med najboljše. Leta 1999 je zaključila sezono na skupno 3. mestu, lani je bila na koncu sicer mesto slabša, a je zato prvič zmagala, in sicer na »mastersu« v Bruslju. Letošnja sezona pa je vrhunec prejšnjih – naslov svetovne prvakinja, zmaga na »mastersih« v Bruslju in Arcu, zmaga in dve tretji mesti v svetovnem pokalu, kjer ima tudi možnosti za zmago. Zadnja tekma letošnjega svetovnega pokala bo v Kranju od 16. do 18. novembra, kjer bomo zares močno, močno držali pesti zanjo. Čeprav je trenutno precej zasedena, sem jo ulovil nekje med tekmovalni in pripravami v plezališčih, da sem ji lahko čestital in jo povprašal o njenem »plezalskem življenju«.

Športno plezanje je pri nas relativno slabo poznano, predvsem glede treningov in priprav. Kakšen je tvoj običajen »delovni« dan?

Moj dan se ne glede na to, ali je delovni oziroma plezalni ali ne, začne s pozdravom soncu (ali dežju) in 15- do 20-minutnim raztezanjem. Pogosto, sploh, če sem doma, grem tudi na jogging, kar traja 30 do 45 minut, ali pa skočim na kakšen bližnji vrh, na primer Mežaklo ali Vrtaško planino, tako da je že zajtrk zaslužen. Če je dan plezalni, dva dni plezam in en dan ne, in če je vreme lepo za plezanje v skali, grem že kmalu od doma in se vrnem proti večeru. V plezališču ponavadi preplezam sedem do enajst smeri, kar je odvisno od tega, ali jih poznam, in njihove težavnosti. Vselej mi je pomembno ogrevanje, zato začnem v lažjih smereh, nekje okoli 6b, in počasi stopnujem težavnost. Na treningu vedno dajem prednost kvaliteti pred kvantiteto. Vsak trening ima svoj izziv in nikoli ne grem plezat le zato, ker moram splezati določeno število smeri. Trening na umetni steni ne traja toliko ča-

sa, ker je intenzivnejši, povprečno je okoli 3 ure. Po treningu naredim vse za svoje roke, da se čim hitreje spočijejo in da lahko naslednji dan spet kvalitetno treniram. Predvsem masaža podlahti in nadlahti je pomembna, kar naredim sama ali pa mi pomaga Tomo, potem raztezanje, mazanje prstov z različnimi kremami za hitrejšo obnavljanje kože, še posebej poleti, ko vročina in ostra skala hitro pobereta kožo. Zame je tudi spanje del treninga oz. regeneracije, zato grem vedno zgodaj spat.

Zaradi plezanja si veliko odsotna. Kje pa treniraš takrat, ko si doma?

Tudi ko nisem odsotna, ne treniram doma, čeprav imam v sobi manjšo steno za plezanje. Če se odločim za umetno steno, grem h Tomu, včasih tudi k Aljoši Gromu, ker ima zelo previsno steno in vem, da mi tega primanjkuje, saj sem po naravi bolj »švoh«. Ko sem pričela plezati, nisem naredila namreč niti enega zgiba. Če je le možnost, treniram na veliki steni v Kranju, kar je žal zelo redko, saj je zgornja tretjina stene večji del leta zaprta. Od bližnjih plezališč mi je najljubši avstrijski Warmbad, ki je od moje hiše oddaljen približno toliko kot Bohinjska Bela. Tam je vedno mir v primerjavi na primer z Mišjo pečjo, smeri niso tako zapacane z magnezijem, pa še lepe so. Mišje sem se že malo naveličala, je pa vsekakor dobra za trening pozimi.

Kakšna skala in katera plezališča pa so ti najljubša?

Idealno plezališče zame je s previsnimi in dolgimi smermi, po možnosti s kapniki, lahko so tudi luknjice, vendar ne umetne ali pa samo za en prst. Mirno okolije ter pod stenami reka, da se osvežiš ... In to sem letos našla v »zapuščeni« dolini v južni Franciji – plezališče Saint Leger. Zelo so mi pri srcu tudi Gorge du Tarn v Franciji, španski Rodellar in Sardinija.

Treningi, tekmovanja in plezanje v plezališčih predstavljajo kar velik strošek. Kako pa pokrivaš te stroške? So sponzorji zainteresirani za najboljšo športno plezalko pri nas in eno najboljših na svetu?

Ja, za plezalna potovanja res porabim precej denarja. Na srečo imam že eno leto službo pri Slovenski vojski, živim pri starših, tako da si lahko privoščim plezanje v tujini. V Sloveniji je toliko uspešnih športnikov, da je sponzorje težko najti. Oni sami nikoli ne ponudijo pomoči, ampak se je treba truditi za to in imeti tudi kaj zvez. Veliko mi je pomagal Tomo, tako da se jaz s sponzorskimi zadevami še nisem ukvarjala. Zankrat me finančno podpira le Seaway, plezalne čevlje pa dobivam od Five Tena. Po naslovu svetovne prvakinja pa ponudbe kar dežujejo, ha ha.

Kaj pa sicer počneš poleg plezanja? Imaš kakšne hobije ali ti ne ostane veliko časa?

Pozimi in spomladi, ko ni bilo tekem, sem naredila sedem izpitov na Fakulteti za šport. Do zaključka mi manjkata še dva in diplomatska naloga. A v času tekem se težko učim, zato sem to še malo odložila. Kot sem že povedala, sem kot vrhunska športnica že eno leto v Slovenski vojski, kar je zares dobra rešitev, saj lahko delam tisto, kar imam najraje – plezam in sem za to še plačana. Moj hobi je učenje francoščine, saj sem že od prvega obiska Francije zaljubljena v vse, kar je v povezavi s to deželo. Začela sem sama s kasetami, zdaj pa že tretje leto obiskujem tečaje na CTJ v Ljubljani. Prebrala sem že vse štiri Harry Potterje in eno Agatho Christie – v francoščini. Rada tudi rešujem križanke, poleti na morju pa surfam.

Pogosto ga plezalci tudi »zažurajo«, celo mnogi od tekmovalcev. Kako pa ti gledaš na to in ali se kdaj pridružiš kakšnemu žuru po tekmi ali plezanju?

Nisem človek, ki bi žuriral vsak teden. Če premalo spim, sem čisto narobe in naslednji dan plezanje odpade. Mogoče dvakrat, trikrat na leto grem na kakšno zabavo, kjer vem, da bo dobra glasba za ples, saj rada plešem, in kjer ni vse zakajeno. Ne prenesem namreč cigaretnega dima. Tudi po kakšni dobri tekmi ne čutim potrebe po žuriranju. Pijem pa sploh ne, le rdeče vino ob kosilu ali večerji. Znam biti dobre volje brez alkoholne pomoči. A vsak ima svoje mnenje o žurih in popivanju. Nekateri pravijo, da se tako sprostitjo in malo pozabijo na plezanje in da jim gre potem še bolje. Vsak ima svojo filozofijo. Jaz se najbolje sprostim v savni ali kje v gorah.

Do gora nimaš daleč, saj živiš ob njihovem vzhodju, v Mojstrani. Pa si plezala kdaj v visokih stenah? Če si, kako se ti zdi v primerjavi s športnim plezanjem?

Visoke stene, še posebej naša Triglavska, so čisto drug svet. Ko se še nisem ukvarjala s športnim plezanjem, me je ati peljal po Nemški na Triglav. In padajoče kamenje mi ni ostalo v lepem spominu. Tam sta psiha in občutek za skalo še pomembnejša. Lani sem v navezi s Tomom splezala Čopov steber in Raz Sfinge. Čeprav je ocena slednje »le« 7a+, sem se morala zelo potruditi zanjo, predvsem pa sem morala premagati strah ob pogledu na zarjavele svedrovce, ko se mi je začel majati edini konkretni opriemek.

Za teboj je veliko težkih smeri, preplezanih na pogled, poleg tega pa še nekaj zelo težkih vzponov z rdečo piko. Imaš kakšen poseben projekt za v prihodnje? Mogoče smer z oceno 8c?

Zaenkrat nimam v glavi nobenega skalnega projekta. Še vedno si želim čim več plezati na pogled in obiskati čim več plezališč, predvsem v Franciji, Španiji, Italiji, na Sardiniji, za kar med tekmovalno sezono ni veliko časa. Vem, da sem sposobna splezati tudi kakšno 8c, saj sem veliko 8b preplezala v tretjem ali četrtem poskusu. Za 8c je potrebna več časa, nisem pa človek, ki bi užival v ponavljanju istih gibov, sploh, če sem v tujini in je okoli mene veliko lepih, lažjih smeri. Mogoče bom šla še kdaj v Castillon, saj mi je zelo všeč slavna smer Mortal Combat, ne glede na to,

da so jo po Hirayamovem vzponu na pogled z 8c znižali na 8b+. Pogledat bom šla tudi Matejevo smer Popolni mrk v Mišji peči, saj so fantje rekli, da je zame – majhni »grifki« v platki. A več bi mi pomenilo, če mi uspe na pogled preplezati kakšno 8a+. Zadnjič v smeri Caffè Espresso nisem bila daleč od uspeha, zmanjkal mi je en sam gip.

In še nekaj neplezalskega. Kateri so »tvoji« filmi, glasba, knjige?

Med filmi mi je najljubši Mesto angelov, kar se glasbe tiče, pa Billy Meyers, Alanis Morrissette, Dido, Brian Adams, Santana ... Najraje imam razne knjige o pozitivnem mišljenju in Harryja Potterja.

Najljubša smer ali smeri?

Charintische Sommer z oceno 7a+, It's so easy (8a) in Acht be, ocenjena z 8b, vse so v Warmbadu.

In že so pred njo nova tekma, novi izzivi v skali, treningi, nova doživetja ... Pred kratkim si je postrigla svojo znamenito kito. Sedaj je kratkolasa. Nova pričeska, novi uspehi. Obljubila je, da si bo po tekmah vzela čas tudi za nas, da pripravimo kakšno fotoreportažo. Ne pozabite na tekmo v Kranju od 16. do 18. novembra, kjer ji želimo dober prijem in veliko sreče!

**Obutev,
ki jo uporablja
Pavle Kozjek**

ANAPURNA WAY d.o.o.
Krakovski nasip 10,
1000 Ljubljana
Tel.: 01/426 34 28

TREKING ŠPORT d.o.o.
Jeranova 11a,
1000 Ljubljana
Tel.: 01/256 25 01

K2 ALPINIST
Rožna Dolina, cesta II/36,
1000 Ljubljana
Tel.: 01/256 88 71

ALPE d.o.o.
Alpe 17,
4264 Bohinjska Bistrica
Tel.: 04/531 20 59

ERA ŠPORT
Šaleška 20,
3504 Velenje
Tel.: 03/896 04 52

**MERCATOR
GORENJSKA d.d.**
P.E. MEDVODE
Medvoška 3,
1215 Medvođe
Tel.: 01/361 11 00

ZASTOPA, MASEL D.O.O. ŠMARTINSKA 106, LJUBLJANA, TEL: 01/585 3500

SVETLOBNA LAHKOST

Marko Prezelj

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Z grebena nad *End of the world* sva morala sestopiti na ledenik pod steno. Plezala sva navzdol po smeri, kjer sprva nisva imela težav. Kmalu pa sva se znašla v labirintu serakov in ledeniških razpok. Snežni most prek ene od njih se mi je na sredi podrl, prek druge sem se splazil z nogami naprej ... Napet sestop sva zaključila v strmem ledu nad krajno počjo. Pod to veliko razpoko, ki ločuje steno od ledenika, se ni kazalo obirati. Kilometer in pol nad nama je na robu stene visela ogromna gmota ledu. Brez urnika se je v kosih lomila navzdol na ledenik. Očitno kar pogosto, ker je bilo pod najinimi nogami polno svežih kosov ledu različnih velikosti.

Na prusiku, ki sva ga namestila v led, sva se spustila ob vrvi čez krajno poč na ledenik in tekla prek njega v zavetje skalne stene. Vanjo so posvetili sončni žarki. Sneg se je začel prijematati derez, s stene pa so padle prve ledene sveče. Varno sva se počutila šele, ko sva se po eni uri »dirkalnega« vzpenjanja popolnoma preznojena ustavila na začetku navpične stene vrh vstopnega ledišča.

Stephen je priplezal za mano in tožil nad bolečinami v želodcu. »Multimedijsko« je podkrepil svoje besede, ko je privezan okrog prsi, čepe, z manjšo eksplozijo izpraznil del svojega črevesja. Smrad me je le še spodbudil k takojšnjemu napredovanju.

Prvi skalnat raztežaj je bil na pogled strašljiv. Strma zajeda je prešla v kamin, iz katerega je bilo treba prečiti levo pod strehami prek navpične plošče v naslednjo razčlemba. Sredi zajede je visela snežna goba nepredelanega snega, nad ploščo pa nekaj ledenih sveč, ki so pritrjevale previsnosti.

V prvih metrih mi je šlo dobro, varovanje sem lahko

namestil hitro in zanesljivo. Pod gobo je gibanje postalo tvegano. Iskanje drobnih razčlemb za zatikanje lednih orodij, obremenitev cepina in nato premik telesa so bili pravi izziv. Ko sem se s cepinom potegnil proč od dosega zadnjega varovala sredi plošče, je bilo omahovanja konec. Nazaj bi šlo le po zraku. Moči za plezanje sem vlekli tudi iz nekaj skritih rezerv. S peto sem se potegnil v razčlemba ob strehi in hitro zataknil cepin v drobno razpoko. Zdelo se mi je, da z zadnjimi močmi. Prenesel sem težo na konico dereze, prislono ob granitni kristal, in hlatal za zrakom. Akrobatsko plezanje sem vesel zaključil na dobrem stojišču petdeset metrov višje. Česa takega med svojim skoraj dvajsetletnim ukvarjanjem z alpinizmom še nisem plezal. S pomožno vrvjo sem potegnil k sebi še nahrbtnik. Stephen je prisopihal za mano in strelal komplimente, kot bi bila že na vrhu. Še dva naslednja dolga raztežaja sta zahtevala od mene popolno zbranost in optimalno gibanje. Stephen je hitro plezal za mano, nato pa sva se zamenjala v vodstvu.

Njegov drugi »cug« je bil spet pravi posladek. Z ledišča nad njim je v poznem popoldnevu pršla voda. Stephen je vehementno začel s plezanjem, sredi raztežaja obesil nahrbtnik v zatič, nato pa s kletvicami opremil nasvet, naj se pred začetkom plezanja dobro oblečem. Izginil je za rob in splezal do samega konca šestdesetmetrske vrvi. Šele ko sem priplezal do nje, mi je povedal, da je lovil zadnje sončne žarke, zato sem ga ob začetku plezanja v mislih preklinjal. Po nekaj metrih sem bil oblečen še v sloj ledu. Kapljice vode so zmrzovale na rokavicah, vetrovki in hlačah. Stephenov nahrbtnik je sredi raztežaja postal kepa ledu. Pripel sem ga na pomožno vrv, s katero sva vlekla nahrbtnik. Zaradi dolgega raztežaja se je nerodni tovor med vleko pogosto zataknil.

»This was stupid,« so bile moje prve besede, ko sem zagledal Stephena.

Nehajska 61 | 10000 ZG | Hrvaška
t/f +385 1 363 88 40 • 301 65 88
e vmd@open.hr • i www.vmd.hr

KILIMANJARO Machame Route | 04 - 14. februar 2002

KORZIKA za planince in plezalce | 12 - 23. junij 2002

ELBRUS 5462 m | julij 2001

Organizator potovanj in vodnik
Vladimir Mesarič, dipl. ing.
inštruktor alpinizma, inštruktor GRS
gorski vodnik z mednarodno licenco

Za programe potovanj
nas pokličite
pošljite e-mail
poglejte našo spletno stran

»Stephen, good job! And not stupid,« je zarenčal nazaj.

Nasmehnila sva se drug drugemu.

»Ko gredo stvari narobe, je res težko razmišljati širokokotno,« sem pomislil ob pogledu na premraženega soplezalca. Med njegovim oblačenjem sem splezal še raztežaj in potem še enega, ko je začel plezati za mano.

Razmišljala sva o počitku. Oziraje se navzgor sva videla mnogo primernih prostorčkov. Ko sva jih dosegla, so se vsi izkazali za premajhne ali prestrme. Agonija iskanja poličke se je zato med plezanjem vlekla vse do prvih sončnih žarkov. Na velikem balvanu sva v sneg izkopala polički in se grela na soncu, medtem ko je bencinski kuhalnik talil sneg. Sušila sva mokro obleko in opremo. Čaj, juha, instant krompir s tuno ter vitaminski napitek so bili razkošje, ki sva ga uspela pripraviti in zaužiti v sedmih urah počitka.

Za nadaljevanje vzpona sva potrebovala kar precej časa. Sedeti na soncu je bilo prijetneje, kot je obetalogaaženje snežišča nad nama. Začel sem počasi, da me sonce ne bi preveč izželo. Prek vse strmine je bila debela skorja napihanega snega. Ob vsakem koraku se je kloža predirala do kolen. Na dereze se je izdatno lepil sneg. Vsak korak je bil zato obremenjen z najmanj dvema dodatnima kilogramoma. Popoldansko sonce se je tako pokazalo še z druge plati. S cepini sva udarjala po derezah, od časa do časa s klevticami sproščala nezadovoljstvo in nekako preplezala dolgo snežišče. Skalna zapora nad njim je bila videti dokaj zahtevna, vendar sva mislila, da bo v skali gibanje manj naporno in predvsem manj dolgočasno. Delno se je to uresničilo, vendar sva po prvem izrazitem skalnem skoku našla nekakšen snežni jezik, po katerem sva preko skalnih zapor prišla raztežaj pod greben. V zadnjih sončnih žarkih sva splezala nanj.

DO ROBA IN NAZAJ

»That's it,« je ugotovil Stephen.

»Rope?« sem vprašal in še s pogledom Stephena spodbudil k odločitvi, o kateri sva govorila že med počitkom.

»Yes. It will stay here.«

Plezalna vrv je bila mokra in je v mrazu postajala trda kot električni kabel. Odločitev zato ni bila težka. Strošek zanjo sva si razdelila. V zavetju balvana na grebenu sva sortirala skupno opremo in jo razdelila na dva dela. Ugotovila sva, da nama je iztekel ves bencin iz kuhalnika. Scenarij sva poznala. V Hunterju sva zaradi težav s kuhalnikom več kot pol dneva plezala brez pijače. Razumno razmišljanje je s tem ponovno dobilo nove razsežnosti. Stephen je težkal svojo polovico opreme in me spraševal, če odloživa še vponke. Glede na to, da so bile skoraj vse njegove, sem mu prepustil odločitev. Vse svoje vponke je spel skupaj, jih naštel petintrideset in poudaril, da so vredne prek 350 dolarjev.

»Do you want some?« me je hipoma vprašal. Nasmehnil sem se, Stephen pa je vponke že tlačil pod kamen. Položaj, v katerega sva priplezala, je res neposredno prigovarjal, da vsak gram pomeni energijo. Izplezal sem povsem na raz in se ozrl proti vrhu. Sonce je pobarvalo zahodno pobočje gore škrlatno. Preproga oblakov pod nama je bila kot iz vate. Zdelo se je, da je vrh razmeroma blizu. Vsaj teren je bil videti enostaven. Ko sva začela gaziti vkreber, sem spoznal svojo zmoto. Bridko spoznanje je že po nekaj korakih popolnoma razjedlo nekakšno olajšanje ob dosegu Cassinovega raza. Vrh se je z vsako stopinjo v kložast sneg navidezno odmikal. Razmišljala sem, koliko časa bom potreboval do posamezne skale na grebenu. Izbrano skalo sem nato med plezanjem ves čas nadomeščal z bližjimi, da sem kljub napredovanju še ohranil predvideni časovni interval.

Stephen je kmalu zaostal daleč zadaj. Ozrl sem se navzdol in opazil, da mi maha. Med čakanjem nanj sem drgetaje dremal. Veter na grebenu ni bil močan, vendar stalen. Pojedla sva vsak nekaj kavnihih bonbončkov. Stephen je tožil nad mrzlimi prsti. Mahal je z rokami in nogami, da bi pospešil pretok krvi. Sam sem se zanesel le na miganje s prsti.

Nadaljevanje vzpona se je po skupnem počitku spremenilo v izjemno počasno, zaspano premikanje. Občutek mraza se je stopnjeval. Za nameček so se po-

Razgled iz smeri Light Traveller (foto: Marko Prezelj)

slabšale še snežne razmere. V strmini sva morala pogosto gaziti kložast sneg do kolen. Po nekaj skromnih korakih sem se večkrat zalotil, da dremam, naslonjen na cepin. Vztrajno misel na bivak sta vedno znova odpravila hladno dejstvo, da ni bilo primerne prostora, in seveda to, da sva bila brez goriva ter spalnih vreč. Tveganje, ki sva ga vzela v zakup s svojimi odločitvami o načinu plezanja, sva prignala skoraj do roba. Drug drugega sva budila in spodbujala. Nevarno, a nezahtevno plezanje v vršnem delu Cassinovega raza je bilo skrajno počasno. Za kar sva porabila dve uri, bi v normalnih razmerah verjetno preplezala prej kot v pol ure.

Nekajkrat sva se zamenjala v vodstvu. Ko se zdaj spomnim tistih »trenutkov«, mislim predvsem na mraz in zaspanost. Meja med resničnostjo in morečimi sanjami se je zdela povsem zabrisana.

Zadnje metre na greben pred vrhom me je prepričanje o uspehu, pravzaprav rešitvi iz stene, povsem prerodilo. Sijalo je sonce. Prijetno kot malokdaj. Za veter mi ni bilo mar, na mraz pa so me opominjali brezčutni prsti. V zaspanosti sem pozabil migati z njimi. Z olajšanjem, pomešanim s strahom pred omrzlinami, sem migal s prsti na nogah in se nastavljal soncu. Gledal sem stopinje ljudi, ki so se dan pred tem povzpeli na vrh po normalni smeri. Nekaj posebnega je žarelo iz teh stopinj. Življenje.

Prek roba se je počasi privlekel še Stephen. Objela sva se in se smeje zvalila na tla. Neponovljivi občutki! Predvsem olajšanje. Odložila sva nahrbtnike in se po široki, utrjeni gazi na grebenu ob sedmih zjutraj povzpela na sam vrh severnoameriške celine. Osemštirideset ur pred tem sva zapustila varno zavetje šotorčka in se optala z negotovostjo, ki sva jo ves čas po koščkih odlagala. Brezvoljno sva opravila obvezno fotografiranje, nato pa v treh urah sestopila do tabora in svojega udobja na 4250 metrih. Ljudje, pogovori, pijača, hrana in sproščenost.

Šla sva do »konca sveta«, morda še malo dlje, pogledala prek svojega roba in prišla nazaj. To vedenje naju je držalo pokonci še nekaj ur. Iz sosedstva je med čestitkami in pogovori priromala platenka viskija, na kateri so s poudarjenim tiskom – Lightweight Traveler – oglaševali lahko embalažo. Po skorajda obrednih požirkih omamne tekočine sva se pomirjena končno prepustila spancu.

Naslednje dopoldne je napis s platenke pomagal krstiti preplezano smer. Ime Light Traveler (svetlobni/lahki popotnik) je dobro zrcalilo najin pristop k plezanju. Še enkrat sva nazdravila, potem pa zvečer dobesedno oddirjala proti domu in si zopet rezervirala nespečne dni.

Sestop s Hunterja (foto: Marko Prezelj)

ŽENSKA ODPRAVA NA NAJVIŠJI VRH SEVERNE AMERIKE

TRI MATIČARKE NA DENALIJU

Tina di Batista

V zadnjih letih sem razvadila samo sebe z vsaj eno plezalsko odpravo na drugo celino. Do sedaj sem jih uresničevala skupaj s svojim najboljšim soplezalcem (in še kaj) Tomažem, letos pa je imel on drugačne načrte, z drugimi soplezalci. Pravzaprav je tudi meni »zapasala« plezalska avanturica v drugačni družbi. To, da bom šla na Aljasko, ni bilo vprašanje, tudi ne s kom; moja pogosta soplezalka Mojca je že od nekdanj sanjala o njej, druga pa je bila Anja. Z njo sva se poznali iz srednješolskih let in v tem času že marsikatero »ušpičili«, je prava partnerka za pustolovščine. Za cilj smo si izbrale »napad« na najvišji vrh Severne Amerike, 6194 metrov visoki Denali («The big one»). Normalni pristop po West Buttress (zahodnem grebenu) plezalsko ni zelo zahteven, vendar pa so razmere zelo zaostrene, saj gora leži na 62° severne geografske širine, kar se pozna v zelo nizkih, polarnih temperaturah ter hitrih in močnih spremembah vremena. Obstaja še teorija, da naj bi pritisk zaradi ožje plasti atmosfere tu hitreje padal, tako da naj bi bil na vrhu enak tistemu na sedemtisočakah v Himalaji. Vse

skupaj otežijo še težki nahrbtniki in sani, saj si mora vsak sam znesti hrano in opremo za približno dvajset dni bivanja čez dolg ledenik v bazni tabor 4300 metrov visoko. Edina zares velika olajšava so svetle noči; sonce namreč zaide samo za nekaj ur, pojavi se le mrak.

Ko smo nekako naznanile naš projekt, so bile prve reakcije kar pričakovane; malo posmeha, nekaj svaril, največ pa vzpodbudnih besed in nasvetov. Ob vsem tem sva z Anjo sanjali še o smučanju oz. deskanju z vrha, česar pa si nisva upali preveč razglašati.

ČEZ NESKONČEN LEDENIK

10. junija smo odletele na 26-urno vožnjo v najsevernejšo ameriško državo. Seveda so nam na poti založili smuči, ki pa smo jih z vztrajnim klicanjem in skoraj grožnjami dobile že po dnevu in pol. Medtem smo nakupile hrano ter nekaj tehničnih stvari, predvsem pa neoprenske protektorje za noge in puhaste rokavice (preveč je bilo pred odhodom zgodbic, tudi smeha, na račun skrajšanih prstov). V trgovini smo spoznale prijaznega Richija (na splošno nismo imele problemov s spoznavanjem novih ljudi, predvsem moškega

Anja, Tina in Mojca na vrhu (foto: Tina di Batista)

spola), gorskega vodnika, ki nas je obsul s kopico navetov in nas na koncu kar sam zapeljal v 200 kilometrov oddaljeno Talkeetno, izhodišče za let na ledenik. S tem nam je prihranil kar nekaj denarja, saj so cene na Aljaski zares nekoliko pretirane, še posebej za študentski in na povrhu še plezalski žep.

Naša nestrpnost nas je že tretji dan bivanja na Aljaski pripeljala v Talkeetno, malo pa so nas zadržali na Talkeetna Ranger Station, kjer smo si morale ogledati filmček »Kako priti na Denali«, predvsem pa so nas opozorili na ravnanje z odpadki, tako človeškimi kot ostalimi. Za naš vzpon smo se morale na njihov naslov prijavit že dva meseca prej. Potem pa hitro do letališča, od koder smo z majhnim aviončkom poletele proti tako zeleni gori. V vsej paniki, ki se je do tega trenutka odvijala, nas je šele sedaj, ob prvih obrisih Velikega, prvič nekoliko zvilo v trebuhu. Pilot Richo nas je na ledeniku Kahiltna 2200 metrov visoko zapustil in ni nam preostalo drugega, kot da natovorjene s težkimi nahrbtniki in »vprežene« v še težje sani odrinemo. Še prej nam je rangerka Annie, ki celo plezalno sezono (maj, junij, julij) preživi na ledeniku, preštela bombice z bencinom in nam zaželela srečno pot. Tako smo še dan in pol potovale do kampa na višini 3300 metrov. Ta del poti je bil res zoprni; položen ledenik se je vlekel v neskončnost, vsake toliko so monotonost prekinile gigantske ledeniške razpoke, nahrbtnik in sani so tiščali vsepovsod, vrvi so se zatikale in se prepletale, čez dan pa je neusmiljeno pripekalo sonce. Poleg vse prtljage smo na goro prinesle še lepo vreme, tako lepo kot že dolgo ne. Na 3300 metrih, po 14 kilometrih ledenika, smo se odločile, da sani naprej ne bomo več vlekli, temveč bomo do t. i. baznega tabora na 4300 metrih rajši potovale dvakrat in se hkrati še dobro aklimatizirale. Že naslednji dan smo tako večino opreme znesle gor ter na povratku prvič okusile tudi smučarske radosti Denalija. Z Anjo sva bili vedno bolj prepričani, da bova v primeru lepega vremena na vsak način poskušali smučati z vrha. Večina alpinistov smučiči, ki so za spodnji del ledenika nujno potrebne, pušča že v nižjem kampu, čeprav smučanje iz baze še ni zahtevno in ti prihrani veliko časa.

OTIPAVANJE GORE

Drugo jutro smo se zbudile v nekoliko »napetem« ozračju; ženski hormoni so naredili svoje ter nam vsem trem v tistih nekaj dneh namenili »tiste dni«, s čimer je pogojeno tudi predhodno razpoloženje. Ozračje se je prav kmalu, po zdravem pogovoru in pametnih ugotovitvah, da ena brez druge itak ne moremo, ohladilo in do konca smo se imele z vsakim novim dnevom boljše. Naš kamp smo že preselile v bazo ter si vzele en dan počitka. Tam smo se srečale z utrujenim Markom Prezljem, ki se je z ameriškim sopezalcem ravno vrnil z zelo zahtevnega prvenstvenega vzpona v jugozahodni steni Denalija. Obogatila

sta nas z nekaj njune hrane, tako da smo naš jedilnik popestrile s prekajenim lososom, sirnim namazom Philadelphia, jajci v prahu in šunko. Pašte in musliji so nam že obračali želodec.

Strmi ozebnik, ki sva ga z Anjo ves čas gledali nad baznim taborom in nama ga je Viki Grošelj predlagal za spust iz višinskega tabora, nama je sprva vzel sapo, po drugi strani pa še povečal nestrpnost pred čimprejšnjim soočenjem z njim. Greben, ki vodi na najvišji tabor (5100 metrov), je namreč deloma skalnat in kot tak nesmučljiv. Spust sva opravili že naslednji dan, ko smo se do najvišjega kampa povzpele le za aklimatizacijo. Ob vstopu v ozebnik naju je presenetila velika strmina, vseeno pa ne toliko kot malo kasneje megla, v kateri sva čisto izgubili orientacijo. Po treh urah tavanja in skakanja čez nekajmetrske razpoke sva se predvsem psihično utrujeni privlekli do šotora v bazi, kjer nama je Mojca že kuhala juho.

SONCE JE SIJALO SAMO ZA NAS

Potrebovale smo dan počitka, predvsem da zbistrimo glave in razmislimo, kaj naj naredimo, da bodo naši nahrbtniki čim lažji. Na pomoč so nam priskočili prijazni Japonci, ki so nam posodili majhen šotor za dve osebi. Tako smo na zadnji tabor (5100 m) vzele le še dve spalki in hrane za dva dneva. Naslednji dan nas je na grebenu pričakal močan veter; samo težki nahrbtniki so nas rešili, da nas ni kar odpihnilo. Tudi pre-

Na grebenu pod vrhom (foto: Tina di Batista)

ostanek dneva ni bil najboljši. Najprej so nam zaradi mraza odpovedale propanove bombice (s to težavo so nam spet pomagali prijazni sosledje Italijani, ki so nam odstopili nekaj bencina), pa tudi spanje to noč je bilo bolj podobno bivakiranju. Po izračunih, vsaj kar se hrane in bencina tiče, bi morale naslednji dan na vrh, a se je v enačbo nesramno vrinil veter, ki se je naslednji dan še okrepil. Hrane nam je zmanjkalo in že smo razmišljale o sestopu. Zjutraj pa kot po čudežu ni bilo niti sapice, ponoči se je v nekaj urah veter čisto umiril in okoli devetih zjutraj smo še z dvema četvernima navezama, ki pa smo jih kmalu pustile za sabo, skoraj odtekale proti vrhu. Z Anjo so nama pot dodatno oteževale smuči in snežna deska na nahrbtnikih. Sonce je ta dan sijalo le za nas, razmere so bile idealne, prav tako naša pripravljenost in prenašanje višine. Smeh, veselje, objemi, prijateljstvo, sreča, fotografiranje, občudovanje in prečudovit pogled na Aljasko z njene najvišje točke; vse to nas je čakalo na vrhu Denalija, kamor smo stopile okrog treh popoldne.

Zdaj nas je čakal »le« še sestop. Mojca se je sama vrnila po smeri vzpona, z Anjo pa sva odsmučali kar direktno z vrha, saj je bil vršni greben nesmučljiv. Strmina okoli 48° je od naju zahtevala veliko koncentracije, višina pa veliko počitkov. Veter, ki je pihal prejšnje dni, je naredil po pobočju nekakšne zavese, ki so naju pretresale in potencirale višinski glavobol. Z bližanjem taboru so težave popuščale, najino veselje pa

naraščalo. Počakali sva še Mojco, pospravili šotor in še enkrat vstopili v strmi ozebnik nad baznim taborom. Tokrat megle ni bilo, bili pa so težki nahrbtniki in v spodnjem delu težak sneg. Težave je povzročal le meni, medtem ko je Anja na deski malone vriskala. Tako sva opravili enega redkih ženskih smučarskih spustov z vrha, podatkov o kateri koli »borderki« (deskarki na snegu) pred Anjo pa ne dobimo. V bazi so naju pričakali s ploskanjem ter čajem in piškoti. Kmalu je do baze po »ta zadnji« privijugala še Mojca in naša utrujenost se je ob veseljačenju kmalu izgubila. A ko smo se ulegle v tople spalke ...

Naslednji dan sta Mojca in Anja razdelili še vso preostalo hrano med novih okusov željene alpiniste. Kljub temu so bili naši nahrbtniki na sestopu čez ledenik nabito polni in ovešeni z vsem mogočim. Vso robo smo naložile na dvoje sani, ki jih je Anja velikodušno prepustila nama z Mojco, in odvijugale smo po ledeniku; sedaj je šlo mnogo hitreje, le zadnji del je bil nekoliko prepoložen in čakale so nas še dobre tri ure hoje. Anja, ki je prispela na cilj kakšne pol ure pred nama, naju je na ležalniku pod sončnikom pričakala z velikim nasmehom, rangerka Annie pa nas je pogostila z zavitkom piškotov in litrom čaja. Čez kakšno uro je že priletel naš pilot Richo (»to pick up the ladies«) in nas odpeljal nazaj v Talkeetno. Čakali so nas topli tuš, »frišne cunje«, hamburgerji, sladoled, zvečer pa pivo (plačali so nam ga vsi, ki so slišali za našo zgodbo) ... in lepi natakari ...

PLEZALSKI MARATON V PREVISIH MIŠJE PEČI

4. MEMORIAL JANEZA JEGLIČA – JOHANA

Boris Strmšek

Tretje leto zapored so se v stenah Kraškega roba srečali slovenski športni plezalci in plezalke. Tradicionalni, tokrat že četrti Johanov memorial (prvi je bil v Domžalah) je z veliko zagnanosti pripravil Silvo Karo, dolgoletni prijatelj Janeza Jegliča – Johana, ki se je leta 1997 ponesrečil v Himalaji. Jeglič je veljal za enega najboljših in vsestranskih alpinistov na svetu. Tekmovanje, ki je pravzaprav plezalski maraton, je potekalo v organizaciji Planinskega društva Domžale ter Turističnega in kulturnega društva Osp. Že dobrih deset let je od tega, kar so se plezalska tekmovanja preselila na umetne stene v dvorane, zato je takšna tekma ena redkih izjem. Pravila so pravzaprav zelo preprosta – tekmovalci plezajo več znanih smeri zaporedoma v omejenem času. Do izraza prideta predvsem vzdržljivost in taktika, saj je treba pravilno razporediti moči v smereh, katerih težavnost se z vsako naslednjo povečuje. Tekma je potekala v steni Mišje peči pri Ospi, ki predstavlja eno najboljših plezališč v tem delu Evrope. Našim plezalcem sta se pridružila

tudi dva gosta iz tujine, pravzaprav iz Trsta – Erik Švab (SPD Trst) in Mauro Bole – Bubu. Od naših so nastopili Klemen Bečan (ŠPO Tržič), Jure Golob (AO Rašica), Aljoša Grom (AO Vrhnika), Franci Jensterle (AO Kranj), Matjaž Jeran (AO Ljubljana – Matica), Uroš Perko (AO Črna), Matej Sova (ŠPO Tržič), Anže Štremfelj (PK Škofja Loka), Tomaž Valjavec (ŠPO Tržič), Klemen Vodlan (AO Domžale) in Luka Zazvonil (AO Kranj). Moških je bilo vse skupaj 13, deklet pa šest, in sicer Natalija Gros (AO Kranj), Maja Šuštar (AO Domžale), Lucija Franko, Eva Tušar, Maja Vidmar in Katja Vidmar (vse PK Škofja Loka). V vsaki konkurenci je bilo treba preplezati štiri smeri, fantje v 45 minutah, dekleta v eni uri. Prvi so zapovrstjo plezali smeri z oceno 7a, 7b/b+, 7c in 8a, v ženski konkurenci je bilo treba premagati 6b+, 6c+, 7a+ in 7b+. Ob ostalih kvalitetah je o zmagovalcih v veliki meri odločala hitrost plezanja in ob pogledu na dirko v za običajne smrtnike pravzaprav nemogoči steni smo gledalci na trdih (in ravnih) tleh včasih pozabili zapreti oči in usta. Tudi neplezalci so prišli na svoj račun, predvsem ob pogledu na nekatere atraktivne padce,

ki pa so se končali daleč v zraku brez kakršni hkoli posledic, saj so bili vsi Čpajki« dobro varovani. In kako se je tekmovanje končalo? Z zabavo in druženjem po popoldanski razglasitvi rezultatov, kar se je zavleklo (za nekatere) do zgodnjih jutranjih ur. Večer je popestril še mariborski plezalec Marko Lukič s prikazom diapozitivov iz svoje bogate plezalske kariere, saj velja za enega najboljših slovenskih športnih plezalcev do sedaj, obenem pa je tudi odličen alpinist.

Rezultati so bili v ženski konkurenci nekako pričakovani, saj je zmagala Natalija Gros, ki je edina preplezala vse smeri do konca, za kar je porabila dobrih 45 minut. Sicer pa simpatična Kranjčanka v zadnjem času dosega zelo dobre rezultate tudi v svetovnem pokalu, kjer je trenutno na četrtem mestu. Vsekakor bo v prihodnosti huda konkurenca naši najboljši plezalki Martini Čufar, ki pa je tokrat v Mišji peči zaradi drugih obveznosti ni bilo. Za Grosovo so se uvrstile Eva Tušar, Maja Vidmar, Katja Vidmar, Maja Šuštar in Lucija Franko. Močnejši spol je tokrat moral biti tudi precej hitrejši za končno zmago. Kar šest tekmovalcev je priplezalo do konca vseh smeri, med njimi pa je bil najhitrejši Franci Jensterle (23 minut in 3 sekunde) pred Aljošo Gromom (24 minut in 36 sekund), daleč za njima pa so se nato uvrstili Bubu, Zazvonil, Perko in Sova. Za najboljšo šesterico so se uvrstili Golob, Valjavec, Bečan, Štremfelj, Jeran, Vodlan in Švab. Da pa se je splečalo potruditi, priča nagradni sklad, ki je bil okoli 400.000 SIT. Sponzorji prireditve so bili: Camp Vovk Osp, Banka Domžale, Občina Domžale, Krekova banka Maribor, Vele d. d. Domžale, Grasto d. o. o., Turistično društvo Osp, Športna zveza Domžale, PD/AO Domžale in Lapis Vrhnika.

Natalija Gros (foto: Boris Strmšek)

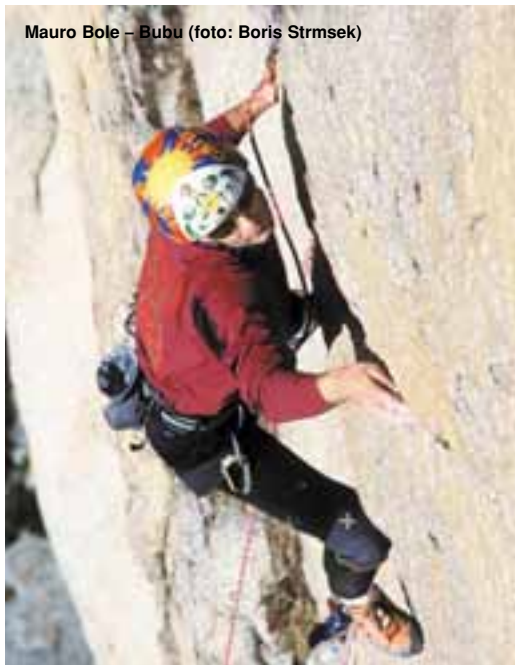

RADIO OGNJIŠČE

*Doživetja
Gora in narave*

Vsak četrtek ob 10.15

Mauro Bole – Bubu (foto: Boris Strmšek)

Franci Jensterle (foto: Boris Strmšek)

NOVICE IZ VERTIKALE

Ureja Boris Strmšek

Iz Tien Šana brez glavnega vrha Pobede

Iztoku Tomazinu, ki se je s kazahstanskimi alpinisti odpravil na najvišji vrh Tien Šana Pik Pobedo (7439 m) – o dotedanjem poteku odprave smo poročali že v septembrski številki Planinskega vestnika – na žalost kljub vztrajnosti ni uspelo. V slabem vremenu so po štirih dneh vzpenjanja dosegli rob severne stene in zahodni vrh Pobede, imenovan Vaza Psavela (6918 m). Do glavnega vrha je od tu še sedem kilometrov pretežno položnega grebena in vršna kopa. V viharju so postavili šotor pod vrhom Vaze Psavele. Naslednji dan so v obupnem vremenu poskusili nadaljevati, vendar ni šlo, zato so se vrnili v šotor, ki so ga ves čas stresali viharji. Prišla sta tudi dva izčrpana ruska alpinista, eden z zlomljeno nogo, drugi s pljučnico, ki sta obrnila 100 metrov pod vrhom Pobede. V naslednjih dveh dneh so nato reševali Rusa navzdol proti bazi, ves čas pa je močno snežilo, bili so sredi plazov, izčrpani, na koncu pa srečni, da so vsi preživeli.

Dvakrat na Čo Oju

Letos sta pod 8201 metrov visoki Čo Oju na meji med Nepalom in Tibetom odšli kar dve slovenski odpravi, obe sta imeli v načrtu pristop po normalni smeri s tibetanske strani, ki se je loteva večina odprav. Odpravo Alpinističnega odseka Slovenska Bistrica je vodil Matjaž Pečovnik, na vrh pa se je 25. septembra sam povzpel 23-letni Primož Pišek in nato varno sestopil v bazo. Druga odprava je bila sestavljena iz slovenskih policistov in hkrati izkušenih gornikov, njeno organizacijo pa je prevzela Planinska zveza Slovenije. Enajstčlansko ekipo je vodil Viki Grošelj. Po kratki aklimatizaciji v Nepalju so se odpravili v Tibet in 20. septembra dosegli bazni tabor pod goro. V naslednjih treh tednih so postavili tri višinske tabele (6400 m, 7100 m, 7500 m) in se še dodatno aklimatizirali. V zadnjih dneh sta jih ovirala močan veter in mraz, 10. oktobra pa je Viki Grošelj po vzponu iz tabora 2 dosegel vrh Čo Oja in se od tam spustil s smučmi do tabora 3, naslednji dan pa do baze. To je za Slovence četrti presmučani osemstisočak po Anapurni, Gašerbrumu I in Everestu. Člani odprave so se povzpeli še na nekaj okoliških šeststisočakov, s katerih so tudi smučali.

Sprejem za Martino Čufar

Olimpijski komite Slovenije je 25. oktobra pripravil sprejem za svetovno prvakinjo v športnem plezanju Martino Čufar. Predsednik OKS, mag. Janez Kocijančič, je naši najuspešnejši plezalki čestital za uspehe, pogovor pa je nato tekel tudi o organizaciji športnega plezanja tako na slovenskem kot tudi mednarodnem nivoju. Sprejema sta se udeležila tudi mag. Franci

Ekar, predsednik PZS, in Tomo Česen, načelnik Komisije za športno plezanje. Sicer pa bomo lahko Martino Čufar videli »na delu« med 16. in 18. novembrom, ko bo v dvorani Zlato polje v Kranju potekala zaključna tekma letošnjega svetovnega pokala v športnem plezanju, kjer ima Čufarjeva možnosti tudi za skupno zmago.

Bubu čez Shipton Spire – 8a na 5000 metrih

Tržačan in dobri znanec slovenskih plezalcev Mauro Bole – Bubu se je letošnje poletje odpravil v pakistanski granit. Spremljala sta ga soplezalec Mario Cortese in fotograf Fabio Dandri. Po začetnih težavah s slabim vremenom so pričeli vzpon v vzhodni steni granitne konice Shipton Spire (5947 m). Čez osrednji del stene so speljali 1150 metrov visoko smer, ki jo je Bubu preplezal povsem prosto, obenem pa je vse raztežaje plezal v vodstvu in na pogled. Smer se konča štiri raztežaje pod vrhom gore ob stiku s smerjo Ship of fools, ki so jo pred leti preplezali ameriški plezalci. V steni so napeli fiksne vrvi, da so se lahko po njih vselej vračali do najvišjega doseženega mesta. Vse skupaj so v smeri preživeli 18 dni, osemkrat so celo prespali v visečih posteljah. Najtežji raztežaj je ocenjen z 8a oziroma IX+/X-, če pa je verjeti oceni, je to najtežja do sedaj preplezana smer na takšni nadmorski višini. Vsekakor gre za odličen dosežek, glede na Shiptonovo priljubljenost pa bo smer zagotovo kmalu dobila svojo ponovitev.

Slovenski filmi v Popradu

Med 10. in 14. oktobrom se je v slovaškem Popradu odvijal 9. mednarodni festival gorniških filmov. Med 40 filmi iz različnih držav je bilo prikazanih tudi pet slovenskih, in sicer: El Esfinge (režiser Igor Prodnik), Lhotse 2000 (Milan Romih), Nuba – glasovi z druge strani (Tomo Križnar), Ski Everest 2000 (Janez Stucin) in Zgodbe Jezerskih dolin (Igor Likar).

Glowacz ponovil End of silence

Po samo petih dneh študija je znani nemški plezalec Stefan Glowacz ponovil eno najtežjih dolgih prostih smeri v evropskih Alpah – 11 raztežajev dolgo End of silence v steni Feuernhorna blizu Berchtesgadna. Smer, katere ocena je 8b+, je prvi leta 1994 preplezal Thomas Huber in spada v nekakšno trilogijo najtežjih poleg Silbergeierja (8b+) Beata Kammerlanderja v Ratikonu in Glowaczveve Kaisers neue Kleider (8b+) v Wilder Kaiserju. Izziv je bil ponoviti vse tri smeri, kar pa je sedaj kot prvemu uspelo Glowaczu, ob tem pa njegova smer še vedno nima druge ponovitve. Sicer pa ima šest raztežajev dolga Silbergeier en raztežaj 8b+, enega 8b in enega 8a+, End of silence enega 8b+ in enega 8b, Kaisers neue Kleider pa dva 8b+, enega 8b in enega 8a, čeprav je treba vedeti, da so tudi ostali deli vseh treh smeri precej težki.

NAŠA SMER: MEDO V VELIKI OSAPSKI STENI

MIMO OSAPSKIH PREVISOV

Boris Strmšek

V četrtem raztežaju (foto: Boris Strmšek)

November je pravi mesec za obisk primorskih sten. Pod Kraškim robom se skriva vas Osp, ki jo zagotovo pozna vsak plezalec, tisti pa, ki zanjo še ni slišal, najraje proda vso plezalnno opremo. Sicer pa je nekaj podobnega zapisanega pod smerjo Luknja v steni za zadnjimi vaškimi hišami. »Če ne zležeš, prodaj vse!« piše na vstopu v smer, kjer lahko zaradi slabega varovanja in nerodnega mesta na začetku pribiješ kar na tla. In po veseli osapski noči se je kakšen plezalski karakter na vse pretege trudil, da ne prileti med prodajalce, o številu žrtev pa razni tukajšnji plezalski anali ne govorijo (!?). Luknja je že precej pozabljena, česar pa ne moremo trditi za verjetno najlažjo smer v veliki osapski steni – Meda. Poteka po »drevesnem« delu velike stene, desno od previsov, in je bil pogosto predmet podcenjevanj. Medo je bil nekakšna nadomestna smer za slabo vreme, počutje ali za primer, ko se ti priklopi kak ubogi tečajnik in ga je treba nekje pač spraviti čez steno. »Če ne druge, bomo zlezli pa Medota,« je bila pogosto slišana izjava. Že res, da smo jo preplezali na vse mogoče načine – tudi solo gor in dol, pa v raznih peternih, šesternih navezah, lahko bi jim rekli kar »vlakovne naveze«, celo ponoči z baterijami – smeri pa kljub vsemu ne kaže podcenjevati. Tako mimogrede, smer ima na vesti tudi nesreče, celo smrtne, čeprav je razlog temu predvsem neizkušenosť (in podcenjevanje). Sicer pa lahko veliko zanimivega izveste tudi pri Veharjevih, brez katerih skoraj ni plezalskih zgodb iz Ospa. Včasih nas je pot vselej najprej zanesla do Elice in Emila (Osp 57), kjer je sedaj tudi obveščevalna točka GRS, tam dobite plezalne vodnike, razglednice ... Kdo ve, koliko čudovitih večerov smo preživel na njunem dvorišču. Nekoč je bil Medo ocenjen s slabo petico razen neprijetnega izstopnega dela, v najnovejšem vodniku po plezališčih Slovenije pa so ocene raztežajev 3, 5b, 5c in 5c. To v prevodu pomeni, da je razen prvega lahkega raztežaja vse okoli šestice. Po mojem osebnem mnenju pretirano, vsekakor pa gre za smer, ki bi bila

deležna precej »resnejše« obravnave, če bi se nahajala v kateri od alpskih sten. Obisk Ospa lahko kombinirate tudi s plezanjem v katerih drugih stenah (Mišji peči, Črnem Kalu ...), sicer pa je okolica Kraškega roba izredno zanimiva za izlete in do morja tudi ni daleč.

MEngoš – Domžale

Smer je iz pionirskih časov osapskega plezanja. Leta 1977 je nastala Stara smer, leto kasneje Goba, obe sta delo italijanskih plezalcev in se odlikujeta s plezanjem čez strehe in previse. Leta 1979 so tudi Slovenci odkrili osapske previse in ponovili prve smeri, obenem pa preplezali novo, ki je bila končno namenjena »normalnim« plezalcem, saj vodi čez police v desnem delu. Najlažji prehod čez steno je povsem naraven, preplezan brez vrtnanja, smer pa je presenetljivo lepa. Slavc Šikonja (AO Domžale) in Franc Vrankar (AO Mengeš) sta prvo slovensko smer v Ospu poimenovala Medo, kar deluje nekako mehko in dobrodušno. Ja, vsak dobi pred oči leno in zavaljeno medvedjo mrcino, v resnici pa je ime smeri skovano iz prvih črk besed Mengeš in Domžale. Leto kasneje sta v zgornjem delu Tone Golnar in Janko Humar preplezala še varianto, ki vodi nekoliko desno od originala oziroma značilne počī – luske, poimenovana pa je Vroča poč. Nekateri jo zamenjujejo z originalom, ki je bil nekoč strah in trepet tečajnikov (in tečajnic). Zamislite si zabavo, ko sredi tople jesenske sobote ob številnih navezah v raznih smereh po vsej steni obupan ženski glasek kliče navzgor: »Nategni! Nategni me!« Čeprav je bila (verjetno) s tem mišljena vrv, na kateri je dotična visela sredi počī, pa se je iz ostalih smeri ob smehu zaslišal tudi kakšen zanimiv predlog: »A te lahko jaz tudi?« Zavedajte se, da v veliki osapski steni zvoki zelo lepo odmevajo, saj je nekakšen amfiteater. To smo ob priliki izkoristili s kasetofonom v nahrbtniku, ko smo iz Meda s Pink Floydi »obdarili« vse naveze v steni, čeprav kasneje nihče od njih ni dal za re-

BTC – Novo mesto, 07-332 44 90

- planinska, alpinistična, trekking oprema
- športni copati Asics, Mizuno, Adidas
- smučarska oprema
- montaža turnega okovja
- svetovanje

Iščemo dediščino prve svetovne vojne – jo imate?

24. oktobra letos je minilo 84 let od znamenitega preboja pri Kobaridu, ki je končal soško fronto in prvo svetovno bojevanje na naših tleh. V prvi svetovni vojni so se na strani Avstro-Ogrske kot vojaki borili tudi številni naši predniki, ki so nam zapustili kopico dokumentov, pisem s fronte in vojnih fotografij. Marsikdo jih ima doma spravljene v kakšnem zaprašenem predalu in se ob tem verjetno niti ne sprašuje o pomenu oz. vrednosti te zapuščine. Če ste med njimi tudi vi, vas prosimo, da nam dovolite popis in preslikavo tega gradiva, ki bo uporabljeno le v študijske namene in ki ga brez vašega dovoljenja ne bomo objavljali.

S tem nam boste pomagali pri ustvarjanju celovitejšega pregleda nad to dediščino in prispevali k popolnejši podobi nekdanjega vojnega dogajanja. V zameno za vašo uslugo smo vam seveda na voljo za interpretacijo in ovrednotenje vaše družinske zapuščine. Prosimo vas, da se za nadaljnji dogovor oglasite na elektronski naslov novice@soskafronta.com ali pa pokličete na telefonsko številko (01) 300 96 18 gospoda Marka Štepeca (e-pošta: marko.stepec@guest.arnes.si), kustosa Muzeja novejše zgodovine Slovenije iz Ljubljane, kamor lahko tudi pišete:

Muzej novejše zgodovine Slovenije
Celovška cesta 23
1000 Ljubljana

Za vaše sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujemo.

Tomaž Ovčak in Muzej novejše zgodovine Slovenije

fošk, kaj šele za baterije. Nekoč smo se odpravili na Grintovec in splezali Meda. No, nikar se ne čudite, je bilo pač slabo vreme v Kamniški Bistrici. Poklicali smo Elico v Osp. Ko je omenila sonce, je bila odločitev jasna. Sicer smo imeli nekaj težav, saj nismo imeli plezalnih pasov, plezalnikov in nekatere druge opreme, a smo se navezali z vrvo okoli pasu, v žepe spravili tistih nekaj redkih vponk, »teniske« pa so za plezanje tudi čisto dobre. In je šlo. Na vrhu smo srečali navezo, ki se je nato proslavila s vprašanjem, ali bomo »čez steno abzajlali«, pa smo nato navezani kakor pravi pionirji alpinizma skoraj popadali od smeha. Posodili smo jima vrv in sestopili po poti naokoli. Ni sta bila Štajerca. Kar se tiče spusta čez steno, je to zagotovo trda preizkušnja za neizkušene, najdaljši del je kar lepo previsen. Ah, kakšni nepozabni občutki so to, ko noge izgubijo stik s steno, telo se prične vrteti naokoli, oči pogledajo navzdol v vas, roke grabi krč, želodec sili nekam navzgor v grlo ... Globina, drseča vrv žge v roke, kar nenadoma izgubimo zaupanje v vzdržljivost plezalne opreme, ki nas drži ... Skratka super, samo dvojno vrv potrebujete, spusti so opremljeni z verigami in jeklenimi obroči.

LOGIČEN POTEK

Smer je opremljena s klini in svetrovc. Sam potek ni zapleten in se (razen če niste »totalen aberveznik« za orientacijo) ne boste izgubili. Z glavne ceste v vasi greste proti steni po poti, ki se prične desno ob mostu, mi-

mo prireditvenega prostora z odrom. Ko pridete pod steno, ki se nagiba nad vas, krenete dobrih 20 metrov proti desni navzgor in ste pri vstopu. Zaradi številnih vzponov ga boste težko zgrešili, po okoli 40 metrih lažjega plezanja pa pridete na vrh stolpa z verigami. Od tukaj najprej desno nekaj metrov navzgor (IV-V), nato pa ves čas čez police proti desni (II-III), po skoraj 50 metrih je varovališče na drevesih. Od tam še malo proti desni, za robom pa vas čaka zajeda, ki vodi levo navzgor. Po ploščah na levi do vrha kota (V+), nato naravnost po počki okoli deset metrov (VI-) in prečnica do velike police na levi z drevesi. Od tam rahlo levo in po zajedici do police (V+), nato pa ves čas nekoliko levo čez razbito in nekoliko poraščeno steno, na vrhu katere vas čaka izstopna počka, kjer prav na robu zmanjka oprimkov, veje drevesa pa so še nekoliko previsoko (V+). Malce nerodno, pa bo že šlo. Od tukaj vodi pot navzdol ali naokoli skozi grmovje ali po vrvi čez steno – to se boste odločili sami. Če se odločite za spust po vrvi, se najprej spustite 10 metrov na zadnjo polico, kjer je sidrišče nekoliko levo, potem vas čakajo še trije spusti – 30, 50 in 30 metrov. Nato pa na refošk.

odmev

Pismo Hrvaške planinske zveze

Spoštovani,
na Hrvaškem je veliko bralcev vašega časopisa. Zaradi njih in zaradi ostalih bralcev se odzivamo na del članka Tomaža Vrhovca Mednarodna federacija planinskih in alpinističnih zvez, objavljenega v Planinskem vestniku št. 10/2001. Citiram:

»... Slovenski planinci so bili v okviru PZJ med ustanovitelji UIAA in tudi kasneje so bili večinoma Slovenci predstavniki Jugoslavije v različnih organih UIAA ... Tako tudi ni bilo čudno, da je bila PZS že jeseni 1991, pred mednarodnim priznanjem Slovenije, sprejeta v UIAA. Kasneje so bile sprejete še planinske zveze Hrvaške, Bosne in Makedonije ...«

Hrvaška planinska zveza (Hrvatski planinarski savez – HPS; op. ur.) je bila v UIAA sprejeta istega dne kot Planinska zveza Slovenije, in sicer 28. septembra 1991 na skupščini UIAA v Budimpešti. Obe so sprejeli le kot narodni zvezi, brez možnosti polnopravnega odločanja, ker njuni državi takrat še nista bili mednarodno priznani. Kot članici s polnopravnim statusom sta bili obe priznani šele na skupščini leta 1992 v Matsumotu na Japonskem, in sicer na izrecno zahtevo predstavnika Hrvaške planinske zveze (ki se je tega zbora udeležil), da se ta točka uvrsti na dnevni red.

Bosna in Hercegovina je bila v UIAA sprejeta leta 1997, Makedonija pa 1999.

Morda bo koga zanimalo tudi, da je Planinska zveza Hrvaške kot druga planinska zveza iz Jugoslavije (statut UIAA že od nekdaj dopoljuje članstvo več planinskih društev iz ene države, vendar določa pravila pri glasovanju) postala članica UIAA že leta 1953 na

skupščini v Delfih (Grčija) in da se je kot edina republiška planinska zveza iz Jugoslavije obdržala v UIAA vse do leta 1958, ko je bilo to z odlokom iz Beograda prepovedano in je bila na zahtevo pooblaščenca Planinske zveze Jugoslavije izpisana iz UIAA.

Z željo, da objavite naš odziv v prihodnji številki Planinskega vestnika, vas prisrčno pozdravljamo.

Glavni tajnik HPS, Darko Berljak

planinska literatura

Triglavski narodni park

Triglavski narodni park je edini narodni park v Sloveniji in v sedanjem obsegu meri 83.807 hektarov. Razglašen oziroma uzakonjen je bil pred dvajsetimi leti, to je leta 1981. Sama ideja o ustanovitvi je sicer mnogo starejša, porodila se je že leta 1908, in sicer profesorju Albinu Belarju, ki je predlagal ustanovitev zavarovanega območja, imenovanega Naravo-

varstveni park nad Komarčo. Do uresničitve njegove zamisli pa žal takrat ni prišlo.

Skoraj vse je o Triglavskem narodnem parku mogoče prebrati v vodniku Triglavski narodni park, ki ga je v zadnjih dneh septembra poslala na trg založba Mladinska knjiga. Prvi vodnik po parku je izšel že leta 1985, prav tako pri Mladinski knjigi. Tokratni, žepni vodnik, na 104 straneh in s 140 barvnimi fotografijami zajema vse najpomembnejše in tudi praktične informacije.

Vsebina je razvrščena v pregledna poglavja o nastanku narodnega parka, o geologiji, površju in podzemeljskem svetu, vodovju, podnebnju, rastlinstvu in živalstvu, o območju soške fronte, o naseljih, planinah in planinskih kočah. Bralca seznanja z 48 imenitnimi naravnimi znamenitostmi in 24 prvovrstnimi kulturnimi spomeniki, obsežno pa so predstavljene tudi rekreacijske možnosti, kot so gorništvu, alpinizem, turno in alpsko smučanje, tek na smučeh, jamarstvo, kolesarjenje, jadralno padalstvo in kajakaštvo. Nanizanih je tudi deset krajinsko najzanimivejših itinerarijev, s pomočjo katerih si je mogoče ogledati skoraj celoten park. V preglednicah, ki sledijo tekstu, so podane možnosti za bivanje oziroma prenočevanje v planinskih kočah in kampih. Za strokovnjake je še posebej zanimivo tisto, na kar opozarja geolog dr. Ramovš, ki je prepričan, da tako raznoliškega narodnega parka v geološkem smislu v Evropi ni. Posebnost je v kamninah in fosilnih ostankih, česar ni nikjer drugod v južnoalpskih Alpah. Posebnost so ramenonožci na Razorju, foraminifere na raznih mestih, riba ob Tominškovi poti itn.

Pomembno in koristno je tudi to, da je vodniku dodan podroben zemljevid v merilu 1:50 000. Posebna pozornost je na njem posvečena planinskim potem in itinerarijem (ne itinerarijem, kot so zapisali na karti), naravnih dediščin in kulturnim spomenikom. Izde-

lal ga je Geodetski zavod Slovenije.

O namenu vodnika Triglavski narodni park je mogoče sklepati že iz dejstva, da je uvrščen v zbirko Turistični vodniki, in sicer v Gore na dlani (za razliko od zbirke Mesto na dlani). Ker gre v tem primeru za prostor, v katerem veljajo posebne zakonitosti, je skoraj logično, da avtorji skušajo oziroma želijo bralca in potencialnega pohodnika tudi vzgajati in ne samo voditi. Za prostor, kakršen je Triglavski narodni park, so določene dejavnosti primerne in sprejemljive, druge pa povsem neprimerne in nesprejemljive. Prav ta dimenzija daje vodniku še posebno vrednost in težo. Vzgoja obiskovalcev je dejansko edina prava pot, saj ni možnosti, da bi izsledili (vse) kršitelje pravil, ki tu veljajo. Zato je kaznovanje kršiteljev lahko le izhod v sili. Ob tem opažajo, da so tujci, ki v velikem številu prihajajo v Triglavski narodni park, glede tega bolj osveščeni in da v park prihajajo zaradi njega samega in ne toliko zaradi gora, kot to velja za nas domačine.

Avtorji besedila so Tea Lukan Klavžer, Martin Šolar, Anton Ramovš in Peter Skoberne. Za prevod v angleščino je poskrbel Franc Smrke. Vodnik je izšel v nakladi 4.000, v angleščini pa 1.500 izvodov. Cena je 3.990 tolarjev.

Tomaz Štefe

Gorniški priročnik

Jože Drab, Gorniški priročnik, PD Ljubljana – Matica, Ljubljana, 2000

Mislím, da je bila knjižica Jožeta Draba s strani slovenske planinske publike nekoliko napačno razumljena. Kot da gre za nekakega vsiljenega pastorka, ki bo zajedal domačo družino, iz njega pa tako in tako nič ne bo, ker je pač pastorek in pritepenec in nebidigatreba. Res je, ni velika literatura niti ni izvirna, tega namena knjižica tudi nikoli ni imela. Nikoli ni imela namena odkrivati Ameriko, imela pa je najboljši namen, »odkritje

Amerike« raztolmačiti mladim srcem, ki zanjo še niso kaj prida slišala ali sploh nič ali drugače povedano, z učiteljskim žarom odkrivati »odkritje Amerike« željno prisluškočim osnovnošolcem. Na tem nivoju in za te potrebe je knjižica zadela žebljico na glavico in ocenjevati jo je treba z zornega kota tega namena. Niti najmanj ni to velika znanost z novimi odkritji, pač pa je dosedanja vednost z dosedanjimi spoznanji tako izbrana in metodično podana, da je treba avtorju samo čestitati, da se je spustil tako »nizko« in osrednje stvari (vsem »ta starim« že davno znane do naveličanosti – od tod njihovo godrnjanje) preprosto sumiral za mladenke in mladeniče, ki namerjajo prve korake v trdi gorski svet. Nemara ne bi bilo nápak, ko bi bil v naslovu ali podnaslovu dal to vedeti s primernim pripisom. Druga stvar je, ali knjiga, ki bi ji lahko rekli kar učbenik, svojemu namenu metodološko in vsebinsko ustreza. O tem se ni nihče kaj prida jasno izrazil. Tudi jaz se ne bom, in sicer zato, ker se bo vrednost učbenika pokazala, ko bo šel skozi ogenj gorniških tečajev in šolskih krožkov (četudi je uspeh tam večinoma odvisen od predavateljevega nastopa). Tisto je prava kaliilnica/preskuševalnica za učbenik, čisto drugače kot oddaljena teoretska ugibanja in namigojanja (četudi brez teoretskega načrta ne gre in je o njegovi popolnosti mogoče razpravljati). Na prvi pogled je mogoče reči le, da tovrstne literature glede na vsebino (učni program) in potrebo pri nas ni ravno v preobilju.

S to umestitvijo knjige na od nje same zamišljeno mesto pa ne mislim reči, da je knjiga v svojih okvirih brez graje ali da je za mladino »vse dobro«. Ravno pri mladini je treba hoditi po prstih, mladež si prve podatke v življenju izredno globoko – za vse življenje! – zapomni in je treba prekleto pretehtati, kaj in kako ji povemo. (Učiteljska odgovornost je v tej točki neizmerna. Pametni režimi zato pošiljajo v

učiteljsko službo najbolj razgledane in vestnejše ljudi, nespametni režimi pa intelektualne odpadke, če ne kar faliranih študentov.) (No, seveda, potem tudi preklinjati ne smemo. Oprostite!) Nekaj stvari je popravil že avtor sam s priloženim listkom »Popravki«. Žal popravlja tudi pravilne stvari, tak primer je Prisank, ki ga vzvratno pelje nazaj v Prisojnik – eklatanten primer indoktrinacije iz mladih let. Ali drugače povedano: tisti, ki se zagrizeno borijo za Prisojnik, so v resnici žrtve pravkar omenjenega napačnega osnovnošolskega pouka. V človeški naravi je, da tisto, kar nam zapišejo v tabulo raso, za vse življenje vzamemo za suho zlato⁽¹⁾. Njegovemu učiteljskemu očesu pa se je izmuznil Zermatt (ki naj bo zapisan takole, zato popravimo zapis na strani 15 – s tujiimi imeni, starejšim generacijam naravnimi kot vsakdanji kruh, je danes pri vsej poplavi tujejezičnosti zmeraj večji križ, tudi v Planinskem vestniku, kjer za malomarnim avtorjem niti urednik ne popravi Linza v Lienz itn.), in nekoliko protinarodnoosamosvojitven je nedoločnik z »za« na 8. strani: »... o kakšnih posteljah pa ni bilo niti za pomisliti.« Tega si Jože kot učitelj in kot Slovenec in kot pisatelj/izobraženec ne bi smel privoščiti (če že ni imel denarja za lekturo). Tisoč let smo se osamosvajali izpod nemškega jarma, a kljub političnemu uspehu nas njihove jezikovne lovke očitno še močno grabijo za vrat. Meni kot učitelju je v takih primerih »za scagat«. (Ja, pa res! Kako fajn se kakšna reč pove z nemškim nedoločnikom! Bogve, ali bodo razni Brezniki in Toporišiči nekoč odstopili z narodnoobrambnih jezikovnih okopov in nam ga za sočno domačo govorico dovolili??)

⁽¹⁾ Nedavna skušnjava s triletno vnukinjo. Vprašal sem jo po domače zarobljeno (kot so meni nekoč zapisali v tabulo raso): »Avš jedwa sor?« Jedilne zadeve je niso kaj prida ganile, pač pa jezikovne: »To se leče ... šiiii!« (Tako so njej zapisali v njeno tabulo raso in po njenem je tako pravilno. – A kaj je konec koncev v

jeziku res pravilno? O tem je bilo tudi v Planinskem vestniku že precej povedane, a je vse odnesel veter, celo tepen sem bil, ker sem nadlegoval zakoreninjene predsodke. Vseeno prosim: ne govorite o spačenkah!!!)

Stanko Klinar

Turistovski klub Skala – 80 let

Bilten Slovenskega gorniškega kluba Skala, avgust 2001

Ob osemdesetletnici ustanovitve Turistovskega kluba (TK) Skala je Slovenski gorniški klub (SGK) Skala letos avgusta izdal bilten, v katerem so ob visoki obletnici predstavljeni zgodovina nekdanjega in sedanjega kluba ter zanimivi utrinki iz osemdesetletne zgodovine. V biltenu je tudi intervju z dr. Vladimirjem Škerlakom, verjetno enim najstarejših članov SGK (bralci Planinskega vestnika so v septembrski številki v članku Moja najtežja vzpona imeli priložnost brati o njegovem vzponu na Ojstrico). Nato so predstavljene dejavnosti posameznih gorniških klubov (danes jih je šest) in turnega kluba Gora. Opisani sta tudi Aljaževa pot od doma (njegove rojstne hiše) do doma (Aljaževa doma v Vratih) in Abramova pot okoli Pihavca nad Zadnjico. Na koncu je še krajši prispevek o prostovoljnih gorskih vodnikih. Bilten je grafično popestren s fotografijami klubskih dejavnosti, na zadnji strani je predstavljena vpisna skrinjica za vrhove v obliki Aljaževega stolpa.

Tako kot je bilo nekdanj, ko sta bila Slovensko planinsko društvo in TD Skala vedno v nekoliko napetem, tekmovalnem odnosu, je tudi v novejši zgodovini čutili določene napetosti med Planinsko zvezo Slovenije in SGK Skala. Začne se že pri oznakah planinec ali gornik, o katerih so imeli tudi bralci Planinskega vestnika priložnost brati že marsikateri prispevek. In kot so se razmere med Slovenskim planinskim društvom in TD Skala v štiri-desetih letih preteklega stoletja lepo uredile, se bodo menda tudi današnje. Dr. Anton Jeglič, predsednik SGK Skala, pravi v biltenu ta-

kole: »In ker se zgodovina ponavlja, smo prepričani, da bomo tudi s Planinsko zvezo Slovenije navezali ploden dialog in spletili dobre odnose v prizadevanju za razvoj slovenskega gornišstva.«

Marjan Bradeško

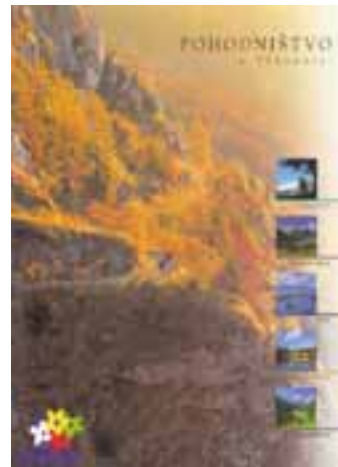
Mednarodno pomembna območja za ptice v Sloveniji

Important Bird Areas (IBA) in Slovenija, Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije – DOPPS, Monografija DOPPS št. 1, uredil Slavko Polak, Ljubljana, 2000.

Ornitologi so vsem, ki jih zanima narava Slovenije, postregli z novim pomembnim delom. V njem so vodilni slovenski strokovnjaki za ptice pod uredniško taktirko Slavka Polaka predstavili 14 mednarodno pomembnih območij za ptice (IBA) v Sloveniji. Uvodna poglavja nas seznanijo s pomenom teh območij, njihovimi kategorijami in kriteriji za opredelitev, na kratko pa podajo tudi sliko o teh območjih v Evropi (dobrih 3.600 območij pokriva 7% celine). Najobsežnejši del knjige je namenjen podrobni predstavitvi mednarodno pomembnih območij za ptice v Sloveniji. Ta predstavitev ne obsega le ptic, ampak so te predstavljene skupaj

z okoljem, kjer živijo, opisani so tudi druge živali in rastlinstvo, pa raba prostora in morebitna ogroženost. Za planince je najzanimivejša predstavitev Triglavskega narodnega parka, ki je bil uvrščen med globalno pomembna območja zaradi visokogorskih ptic: planinske pevke, skalnega plezalčka, planinskega vrabca in planinske kavke. Tudi IBA Kočevsko – Kolpa je vse pogostejši cilj planincev. Prostrani gozdovi s številnimi pragodnimi rezervati in ostenja nad Kolpo so bivališče mnogih redkih vrst ptic. Poleg Triglavskega narodnega parka in Kočevskega so na seznam IBA uvrščena še mnoga manj gorata območja (Kras, porečje Nanošćice, sečoveljske soline, dolina Reke, Ljubljansko barje, Planinsko polje, Cerkniško jezero, Krakovski gozd, Ribniška dolina, reki Drava in Mura ter Goričko), ki pa so prav tako lahko cilj planincev, pohodnikov oziroma ljubiteljev narave. Prav je, da se vsi ti seznanijo z bogastvom ptičjega sveta ter da se temu ustrezno tudi vedejo na izletih v naravo.

Igor Maher

Pohodništvo v Sloveniji

Založnik: Slovenski alpski kraji in Slovenska turistična organizacija; vsebinska zasnova: Janko Humar in Igor Maher; izvedba: Sidarta, 2000.

V publikaciji, ki služi promociji turističnih središč v našem gorskem svetu, se s svojo ponudbo pohodništva oziroma potepanja po gorah predstavljajo Posočje, Kranjska Gora, Bled in Bohinj v Julijskih Alpah, pridružila pa se jim je še Logarska dolina v Kamniških in Savinjskih Alpah. Vsako od teh središč ponuja različno zahtevne izlete, opisane pa so tudi večdnevne povezovalne ture. Praktično gre za nekakšen vodniček, ki skuša s predstavitvijo najznačilnejših izletniških točk in gornjskih ciljev privabiti obiskovalce v naše gore. Pri tem so jim v pomoč opisi krajev in poti, turistične informacije, pregledne karte, predvsem pa raznoliko fotografsko gradivo.

Igor Maher

Poti po Slovenski Istri

Izletniška karta; založile: Mestna občina Koper, Občina Izola in Občina Piran; zasnova in izvedba: IKI, d. o. o., Ljubljana, 2001.

Ponudba rekreativnih dejavnosti v naravi in s tem raznovrstnih poti je

v Slovenski Istri tolikšna, da za njihovo predstavitev ni zadoščala ena sama karta, ampak so morali ustvarjalci novega zemljevida bogato vsebino razporediti kar na dve identični kartografski podlagi. Na eni strani so tako sprehajalne in planinske poti (posebej sta označeni evropska pešpot E-6 in slovenska planinska transverzala) ter vinske ceste. Na drugi pa so svoje mesto našle kolesarske in jahalne poti. Je pa potrebno pri tem opozoriti, da razen planinskih poti na terenu večina omenjenih peš, kolesarskih in jahalnih poti ni dodatno označena, zato se moramo zanašati samo na zemljevid. Na karti so označene še naravne in kulturne zanimivosti, ki jih v Šavrinskih gričih in na Kraškem robu res ne primanjkuje. Poskrbljeno je tudi za lačne in žejne, saj bomo s karto brez težav našli gostilne, vinotoče in turistične kmetije, dodani pa so še za vsakega obiskovalca koristni podatki (servisi, pošte, kampi in podobno). Ker na pot po Slovenski Istri zaidejo tudi številni tujci, je karta v celoti štirijezična: slovenščino tako spremljajo še angleščina, nemščina in italijanščina.

Igor Maher

Planinska zveza Slovenije v reviji World

V letošnji drugi številki revije World, Mountaineering+Climbing, ki jo trikrat letno izdaja Mednarodna zveza planinskih organizacij (UIAA), sta opisana dva uspešna primera mednarodnega delovanja Planinske zveze Slovenije. V tematskem delu, ki govori o dogajanju v najvišjih gorstvih sveta, je na uvodnih straneh članek Bojana Pollaka z naslovom Šola v Manangu, primer sodelovanja med Nepalom in Slovenijo (The Manang School: Training Cooperation Bet-

ween Nepal and Slovenia). Prikaže zgodovino šole, ki se je začela z idejo Aleša Kunaverja, da bi Nepalcem posredovali prepotrebno tehnično znanje. Po letu 1979 se je ta ideja uresničila in do leta 2000 je v 17 osnovnih tečajih 80 slovenskih in tujih inštruktorjev gorniško izobrazilo skoraj 500 udeležencev. V vseh teh letih je šola dobila tudi prestižni pomen, saj jo velik del sveta pozna in ceni, Pollakov pregledni članek pa bo to prepoznavnost še utrdil.

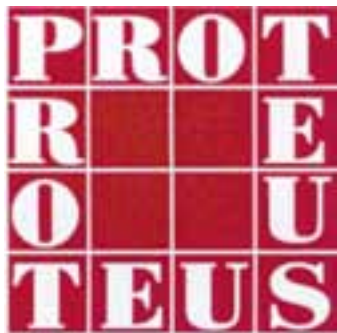
V zadnjem delu revije je objavljen članek Gorniška komisija v Sloveniji (Mountaineering Commission in Slovenia) izpod peresa Ernsta Haaseja, urednika revije. V Bohinjju je bilo namreč konec marca zasedanje te komisije. Govora je bilo predvsem o standardih usposabljanj, pravnih vprašanjih, izvedli pa so tudi volitve. Slovenci kot organizatorji so na goste naredili dober vtis, kar je tudi obet za nove obiske naših gora. (B.P.)

Zbornik Planinske sledi

Avgusta 2001 so planinci Planinskega društva Ožbalt – Kapla ob desetletnici delovanja izdali zbornik, ki so ga poimenovali Planinske sledi. Gradivo sta zbrala Marjan Račnik in Tone Cepec, uredil pa ga je Igor Glasenčnik. V njem so največ prostora namenili zgodovinskemu pregledu delovanja 505

tako društva kot posameznih odsekov, ob tem pa so predstavili tudi geografski okvir in številne leposlovne prispevke. Niso pozabili opisati niti ostalih društev, s katerimi sodelujejo v svetu pod Kozjakom. (I.M.)

Albin Belar

V zadnji, dvojni številki (maj–junij 2001) 63. letnika Proteusa sta Jože Mihelič in Renato Vidrih predstavila Albina Belarja, prvi kot naravovarstvenika, drugi kot seizmologa. Za zgodovinski spomin planincev je pomemben predvsem kot velik ljubitelj Julijskih Alp in prvi predlagatelj zavarovanja Doline Triglavskih jezer leta 1908, kar ga uvršča med pionirje evropskega varstva narave. Nekatera nova spoznanja o življenju tega naravoslovca, znanstvenika in gornika bo Jože Mihelič v eni prihodnjih številčk predstavil tudi bralcem Planinskega vestnika. (I.M.)

Dvojno Triglavsko jezero

Pod tem naslovom je revija Proteus (1/64, september 2001) objavila članek o nepremišljenih naseljih rib v naša visokogorska jezera. V njem biolog Anton Brancelj, ki je bil vodja projektov, povezanih s temi jezeri, opisuje razmere v štirinajstih gorskih jezerih, ki so bila zaradi ledeniškega nastanka prvotno vsa brez rib. Šele človek je sem prinesel ribe, najprej v Krnsko jezero, kasneje tudi v mnoga druga, povsod pa so ribe porušile naravno ravnovesje. Avtor podrobneje

predstavi problem vnosa neavtohtonih rib v Dvojno jezero. Te so povzročile močan upad planktonskih rakcev in ličink številnih žuželk, kar je imelo za posledico razvoj nistastih zelenih alg in spremembo v kemizmu vode. Opisal je tudi poskuse, da bi ribe izlovili, torej odstranili iz jezerske vode. Verjetno bodo ribe sčasoma propadle zaradi pomanjkanja hrane in poslabšane kvalitete vode, ki so jo same povzročile. Na žalost pa so iz jezera za vedno izginili tudi planktonski rakci in to samo zaradi objestnosti nekaterih »oboževalcev rib«. (I.M.)

Najnižji planinski objekt na svetu

Nenavadno prvenstvo pripada planinskemu domu na lžu, tako vsaj poroča Hrvatski planinar (7-8/2001). Dom nenavadnega imena »Sneg do morja na lžu« (enkrat naj bi res snežilo v Dolinju, zalivu na otoku lžu, kjer dom stoji) je postavilo HPD Platak z Reke, od morja pa je oddaljen vsega pet metrov oziroma je le 80 centimetrov nad nivojem plimovanja. Trenutno je v njem 12 ležišč, je stalno odprt, namenjen pa je obiskovalcem, ki se odpravljajo na izlete v Narodnem parku Kornati in na druge otoke. Dostopen je z ladjo oziroma s trajektom iz Zadra. Rezervacije na tel. 098/ 258436. (I.M.)

Planinski objekti na Hrvaškem

V Hrvatskem planinaru, glasilu Hrvatske planinske zveze, so v letošnji dvojni številki (7-8) objavili zanimivo prilogo. V prvem delu je seznam vseh hrvaških planinskih objektov (domov, koč in zavetišč). Za vsakega so poleg imena navedeni še nadmorska višina, število

ležišč, kategorija, upravljavec, najzanimivejše pa so telefonske številke in osebe, ki nudijo informacije. V drugem delu priloge je planinski adresar, seznam vseh članov (zvez, društev, klubov) Hrvatske planinske zveze s poštними naslovi. (I.M.)

GEOGRAFSKI ZBORNIK ACTA GEOGRAPHICA

Triglavski ledenik

Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU enkrat letno izdaja Geografski zbornik/Acta Geographica. V lanski, 40. številki je za planince zanimiv članek Spremljanje površja ledenikov s fotogrametrijo, študija na primeru Triglavskega ledenika, ki so ga predstavili Mihaela Triglav, Mojca Kosmatin Fras in Tomaž Gvozdanovič. Opisana je fotogrametrija kot eden od načinov za spremljanje relativno hitrih sprememb obsega in volumna ledenikov. Njena naloga je pridobivanje metričnih podatkov o prostoru iz fotografij. Razne metode so bile preizkušene na Triglavskem ledeniku, vse pa s ciljem izdelati ploskovni model površine ledenika v različnih časovnih obdobjih in izračunati razlike volumna ledenika med temi obdobji. (I.M.)

Ostali junak (foto: Igor Maher)

kratke novice

Novo ime kočice na Velikem Snežniku

Konec avgusta se je dokončno uresničila želja ilirskobistriških in številnih drugih planincev, da bi kočico na Snežniku poimenovali po Dragu Karolinu, njenem graditelju. S sodelavci je pred več kot štirimi desetletji utiral pot planinstvu na območje Snežnika. Sodeloval je tudi pri gradnji doma na Sviščakih in snežniške ceste, bil je uspešen društveni organizator in opisovalec Snežnikovih lepot. Sklep o preimenovanju je star že dobra štiri leta, vendar so ga šele letos, prav na stoletnico rojstva Draga Karolina, uresničili in na koči namestili novo napisno tablo »Koča Draga Karolina«. V počastitev obletnice pa v ilirskobistriškem planinskem društvu pripravljajo še spominsko slovesnost s priložnostnim poštnim žigom in posebno dopisnico.

Seja Upravnega odbora Planinske zveze Slovenije

V petek, 5. oktobra 2001, je bila 22. seja Upravnega odbora Planinske zveze Slovenije. Za spremembo od dosedanjih so se člani in povabljeni zbrali v ovalni dvorani Mestne občine Kranj. Dnevni red je bil tako kot ponavadi zelo natrpan. Poleg nekaterih rednih tem je odbor obravnaval (in sklenil) osnutek programa dela Upravnega odbora PZS in finančnega načrta 2002/03, Pravilnik o izobraževanju, kategorizaciji in registraciji vodnikov PZS, Poročilo delovne skupine za organizacijo dela v PZS, stališča Pravne komisije Upravnega odbora PZS, stališča Odbora za priznanja PZS, stališča Delovne skupine za članstvo PZS, potek aktivnosti v mednarodnem letu gora 2002, problematiko Aljaževega stolpa, poročilo o realizaciji ekološke sanacije planinskih koč, ureditev lastninskega odnosa za

Razglednica zavetišča iz leta 1961, spredaj stoji Drago Karolin (foto: S. Maravž)

Kočico na Bohorju in aktivnosti za izgradnjo planinskega muzeja. V Planinsko zvezo Slovenije je sprejel tudi nova društva, poleg tega pa so bili na dnevnem redu še vprašanja in pobude članov. (V.H.)

Seminarji za društvene delavce

Oktobra in novembra je Planinska zveza Slovenije izvedla šest seminarjev za društvene delavce v planinskih društvih, meddruštvenih odborih in PZS. Njihov namen so bili medsebojno informiranje, poučitev na večji vlogi meddruštvenih odborov in planinskih društev ter povezovanje interesnih področij. V štiriurnem programu seminarja so udeleženci poleg uvodnega dela poslušali predavanja iz naslednjih štirih tem: izkušnje iz zgodovine PZS, pravne problematike v PZS, priprave kvalitetnega programa dela in izobraževanja. Udeleženci so v zadnjem delu v razpravi izmenjali mnenja, svoja opažanja in predloge pa so zapisali tudi v priloženi anketi. Izkazalo se je, da so tovrstni seminarji učinkovita oblika dela, zato bo Planinska zveza Slovenije naslednjo pomlad nadaljevala s tistimi temami, na katere so opozorili udeleženci. (V. H.)

Izpopolnjevanje za vaditelje orientacije

Odbor za orientacijo pri Mladinski komisiji PZS je 8. in 9. septembra v planinskem domu na Homu pripravil drugo izpopolnjevanje vadiateljev orientacije. Vodja je bil Aleš Glavnik, tehnični vodja pa Božo Jordan. Udeleženci, ki so prišli iz društev Dobrovlje Braslovče, IMP Ljubljana, Laško, Šempeter in Šoštanj, so spoznali novosti na področju topografije (predstavitve DTK 50), merjenja na karti s predstavitvijo in komentarjem nalog na tekmovanjih, seznanili pa so se tudi z dopolnjenim pravilnikom za orientacijska tekmovanja. Opravili so tudi izrisovanje profila poti in orientacijske tekmovalne proge.

Elektronske novice Mladinske komisije

Mladinska komisija pri PZS je pripravila zanimivo novost: obveščanje članov v hitri in ceneni elektronski obliki, s pomočjo elektronske pošte. E-novice, ki jih ureja Bojan Rotovnik, obsegajo pomembna obvestila, opozarjajo na seminarje, tečaje in akcije mladinske komisije ter na razne zanimivosti, pomembne za mlade planince. 507

Odziv pri članih je zelo dober, saj se jih je do septembra na seznam naročnikov prijaviło že več kot sto. Novice bo prejel brezplačno vsak, ki bo na e-naslov mladinska.komisija@pzs.si poslal zahtevo po prejemanju pošte in elektronski naslov, na katerega bo prejel aktualne novice.

20. srečanje alpinistov veteranov

V Koči na Gozdu pod Vršičem so se 5. in 6. oktobra zbrali alpinisti veterani na svojem jubilejnim, 20. srečanju. Od 90 povabljenih jih je prišlo kar 52. Srečanje se je začelo s pozdravnim nagovorom predsednika organizacijskega odbora Toneta Sazonova – Tonača, ki je obenem vsem prisotnim jubilarantom podelil knjigo Tomaža Humarja Ni nemogočih poti. Veterani so v prijetnem vzdušju planinske kočice obudili spomine na nekdanje čase in se dotaknili tudi današnjih planinskih dogajanj, večer pa je popestril Pavle Kozjek s predavanjem o plezalskih odpravah v Južni Ameriki. Naslednji dan so se veterani sprehodili po okoliških vrhovih. Organizacijo srečanja je finančno podprlo več donatorjev, med drugim tudi Planinsko društvo Kranjska Gora in Planinska zveza Slovenije. (V.H.)

Slavje savinjskih planincev

Planinska postojanka na Loki pod Raduho je bila prizorišče letošnjega praznovanja planincev Savinjskega meddruštvenega odbora, ki združuje 46 društev z več kot enajst tisoč člani v 28 občinah. Srečanje planincev je bilo povezano s slovesno otvoritvijo nove čistilne naprave. Pridobitve so najbolj veselili lučki planinci, saj so skupaj s preboldskimi jamarji in ostalimi krajani prispevali preko 900 udarniških ur. Celotna naložba je vredna več kot 20 milijonov tolarjev, sredstva za ekološko sanacijo kočice pa so pridobili od okoljskega ministrstva, Planinske zveze Slovenije in evropskega programa

Phare. Slovesnost so s prisrčnim kulturnim programom popestrili osnovnošolci in pevci iz Luč.

Seminar za urednike društvenih glasil

Mladinska komisija PZS se zaveda pomena društvenih glasil za obveščanje članov, zato je v organizaciji Založniškega odbora Mladinske komisije PZS v soboto, 20. oktobra 2001, v Trzinu potekal prvi Seminar za urednike društvenih glasil. Seminarja, ki ga je vodil Emil Pevec, se je udeležilo 12 urednikov oz. bodočih urednikov, ki so se med drugim srečali z vprašanji pomena pretoka informacij v društvu, vloge in vsebine društvenega glasila, se seznanili z načini zbiranja informacij, oblikami novinarskega poročanja ter spoznali prve korake pri tehničnem urejanju glasila. Nekaj časa so posvetili tudi kodeksu novinarske etike ter sodelovanju s Planinskim vestnikom. Ob tej priložnosti so izšla tudi skriptata, ki prinašajo nekaj zanimivih člankov in pojasnil, ki bodo urednikom napotilo za prihodnje kvaliteto delo.

4. študentski planinski tabor

Mladinska odseka Planinskih društev Šoštanj in Velenje sta med 26. in 29. julijem organizirala že 4. študentski planinski tabor. Prvi je bil v Tatrah na Slovaškem, drugi pod Krnom, tretji na Ljubelju, to-

kratni pa je bil brez »baze«, saj so hodili od kočice do kočice. Pot so začeli v Lepeni in se mimo Krnskega jezera povzpeli na Veliko Babo in Lanževico. Po spanju v Koči pri Triglavskih jezerih so osvojili še Lepo Špiče in Kanjavec. Razočarani nad oskrbo v Tržaški koči na Doliču so se tretji dan podali na Triglav, od koder so sestopili v Trento. Tabor je bil zaradi udeležbe treh mladih planincev iz Srbije mednarodno.

50 let PD Šentjur

Osrednja proslava ob 50-letnici delovanja planinskega društva in ob občinskem prazniku občine Šentjur je bila 29. septembra pri Planinskem domu na Resevni. Prisotne – v lepem jesenskem vremenu se jih je zbralo preko 250 – je pozdravil predsednik društva Ivan Straže in nato predstavil polstoletno delovanje društva. V ospredju delovanja je bil vedno dom na Resevni. Skupaj s podpredsednikom PZS Adijem Vidmajerjem, ki je v nagovoru pohvalil delo društva, sta podelila priznanja PZS najzaslužnejšim članom, šentjurški župan Jurij Malovrh pa je pomagal podeliti še društvena priznanja. Na tesno povezanost društva z ostalimi planinskimi društvi v regiji (v Savinjskem meddruštvenem odboru je 45 društev) je zbrane opozoril Martin Aubrecht, predsednik meddruštvenega odbora. Po svečanem razvitju prapora se je začel kulturno-zabavni program.

Divaški sedmošolci na Komni

Učenci sedmih razredov divaške osnovne šole so drugi teden pouka preživel na Komni in v okoliških gorah. Že osmo leto šola organizira planinsko šolo v naravi, skupaj s tečajem prve pomoči. Letos jih je vodila Mirjam Frankovič Franetič. Poleg prve pomoči so učenci spoznavali pravila varne hoje v gorah, nevarnosti, orientacijo, živalski in rastlinski svet gora. Navdušeni so bili nad prijaznostjo osebja v Domu na Komni, kjer so bili nastanjeni in od koder so hodili na ture: do Koče pri Triglavskih jezerih, do Krnskega jezera, pri vzponu na Lanževico pa so ob prvem snegu doživeli prekrasno zimsko idilo. Številne vtise iz gora so učenci zapisali in objavili v lastnem glasilu, ki so ga pripravili po vrtnitvi v šolo.

Tabori brežiških planincev

PD Brežice je letos uspešno izvedlo štiri poletne taborne, na katerih se je zvrstilo kar 166 članov društva. Najprej so imeli svoj tabor mladi planinci iz vrtca Mavrica Brežice. Med 14. in 17. majem so bivali v planinskem domu na Kalu. Udeležilo se ga je 17 otrok, vodila pa ga je vzgojiteljica, planinska mentorica in vodnica Andreja Ogorevc. Vsako dopoldne so bili na krajših turah, popoldne pa so delali bivake, peli, se igrali, spoznavali opremo, risali, spoznavali rastline. Sledil je tabor za planince prvega in drugega razreda osnovne šole, ki je bil od 24. do 27. junija v planinski koči na Loki pod Raduho. Petnajst razigranih otrok se je z dvema planinskima vodnicama Natalijo in Marijo podalo na raziskovanje gorskega sveta. Največ »dela« so imeli s pisanim rastlinstvom, ki je bilo tedaj v polnem cvetu. Od 1. do 8. julija je na tabornem prostoru v Laškem Rovtu v Bohinju potekal družinski planinski tabor. Skupaj z vodstvom – tabor je vodila planinska vodnica Marija Veble – se ga je udeležilo 53 planincev, od tega 20 otrok. Lepo vre-

me je omogočilo, da so izpeljali začrtani program. V tednu dni so se podali na številne ture: okoli Bohinjskega jezera, na razcvetelo Črno prst, v Voje, na Debeli vrh in na Komno. Ob tem so našli čas še za razna predavanja, izvedli so taborni mnogoboj, si ogledali vajo gorske reševalne službe, se veselili ob tabornem ognju. Na isti lokaciji v Bohinju je potekal tudi mladinski tabor. Od 8. do 17. julija se ga je udeležilo 63 otrok, za izvajanje programa pa je skrbelo enajstčlansko vodstvo s Tonetom Hribarjem na čelu. Podali so se v Voje, na razgledno Peč, na planino Suha in na Rodico, na Vogel in na Komno oziroma v Dolino Triglavskih jezer.

Srečanje na Mrzlici

V soboto, 15. septembra, je na Mrzlici potekalo tradicionalno srečanje Zasavčanov in Savinjanov. Tovrstna srečanja so se začela že po letu 1930. Letos so sodelovale zasavske občine Hrastrnik, Trbovlje in Zagorje ter savinjske Prebold, Polzela in Žalec. Organizacijo je prevzela občina Trbovlje. Pred planinskim domom na Mrzlici je trboveljski župan v uvodnem nagovoru izpostavil velik pomen Mrzlice, ki povezuje ljudi z obeh strani in tako pomaga odстранjevati ovire pri reševanju skupnih problemov. Sledil je kulturni in zabavni program, ki pa ga je zaradi slabega vremena spremljalo nekoliko manj ljudi kot v preteklih letih.

Železarji na Menini planini

Cilj letošnjega tretjega pohoda zaposlenih v družbah Slovenskih železarn je bila Menina planina. Organizatorji so bili štorski železarji. 8. septembra se je na pot podalo več kot 300 pohodnikov, največ z Raven na Koroškem, z Jesenic in iz Štor, prišli pa so tudi iz Lesc, Ljubljane in Kroke. Najštevilčnejši letošnji pohod slovenskih železarjev je nekoliko pokvarilo neprijetno vreme.

Premagali Triglav

Društvo za lepše življenje z epilepsijo s sedežem v Celju je letos poleti uresničilo željo svojih članov, da se povzpnejo na Triglav in tako sebi in drugim dokažejo, da epilepsija ni nujno ovira na poti do svete gore Slovencev. Že spomladi so začeli s pripravami: hodili so na krajše izlete, poslušali predavanja iz planinske šole, spoznavali planinsko opremo. Končno pa se je šesterica ob pomoči gorskih vodnikov Silvestra Jošta in Gabrijela Prezlja, planinske vodnice Štefke Urh in številnih sorodnikov odpravila cilju naproti. Osvojili so vrh, prestali krst, predvsem pa so pridobili samozavest, še kako potrebno za vsakdanje življenje.

Ločani na Triglavu

V drugi polovici avgusta se je 24 članov Planinskega društva Loče odpravilo na Triglav. Na vrhu je potekala manjša slovesnost, saj je minilo 30 let od prvega organiziranega pohoda Ločanov na našo najvišjo goro. Pohoda so se udeležili tudi trije »prvopohodniki«. Okrepljeni z mladimi člani so se v vročem dnevu podali iz Vrat po Tomiškovki poti do Kredarice, naslednje jutro pa na vrh. Kljub megli so srečno dosegli najvišjo točko, kjer je nekateri čakal krst. Tudi sestop čez Prag nazaj v Vrata je minil brez zapletov.

Pohod na Smrekovec

Občina Šoštanj praznuje svoj praznik v spomin na 30. september leta 1348, ko je celjski grof Friderik podelil Šoštanju trške pravice. V okviru letošnjih praznovanj so šoštanjski planinci na pobudo župana organizirali prvi pohod na Smrekovec, najvišji vrh občine. Pohod so združili z aktivnostmi ob Dnevh rekreacije 2001, ki jih pripravlja Športna zveza Šoštanj, da bi približala rekreacijo širokemu krogu občanov. Kljub oblačnemu vremenu so se v nedeljo, 30. septembra, podali iz Belih Vod do vrha Smrekovca, vračali pa so se mimo kmeta Leskovška. Prepričani so, da bo pohod postal tradicionalen.

Srečanje na Jeruzalemu

Več kot 400 planink in planincev Pošte in Telekom Slovenije se je 10. junija zbralo na svojem že 34. srečanju, tokrat na slikovitem Jeruzalemu sredi vinorodnih gor. Ker se planinci le redko odpravijo v te s trto obdarjene »strmine«, se je organizator srečanja, Planinsko društvo PT iz Maribora, odločilo prekiniti to prakso in vse povabilo v deželo Prlekov. Nekateri so se na Jeruzalem pripeljali, mnogi pa so se peš podali na nezahtevno pot med vinogradi in zidanicami do prireditvenega prostora pri gostišču Brenholc. Tam so se srečali in poklepetali znanci in prijatelji z mnogih planinskih izletov. Z navdušenjem so sledili kulturnemu programu, v katerem so se predstavili folklorna skupina iz Podgorcev, pihalni orkester KUD-a Pošta iz Maribora in igralca s skečem v pristni prleščini. K dobremu razpoloženju pa je nato prispeval še zabavno-družabni del z glasbo in plesom ter jedačo in pijačo. Naslednje srečanje bo na severnem Primorskem. (po Poštnih razgledih, junij 2001)

Srečanje mladih planincev

Na šestem tradicionalnem srečanju mladih planincev iz mladinskih odsekov pri Savinjskem meddruš-

tvenem odboru so se pri Rudijevem domu pod Donačko goro konec septembra zbrali mladi planinci iz planinskih društev Braslovče, Polzela, Mozirje, Žalec, Slivnica, Celje, Kostrivnica, Rogaška Slatina in Rogatec. Gostilo jih je domače Planinsko društvo Rogatec. Letos se je zbralo največ mladih planincev doslej, skupaj s spremljevalci in vodniki jih je bilo približno 400. Po pozdravnih govorih so bile na vrsti težko pričakovane družabne igre, ki so ob smehu in vsesplošni zabavi trajale vse do povratka v dolino

Dan obrtnikov na Medvednici

1. julija se je na Zagrebačkoj gori (Medvednici), v predelu, ki ga imenujejo Hunjka (854 m), zbralo mnogo planincev in gostov, da bi proslavili dan obrtnikov v organizaciji HPD Zanatlja (Obrtnik) in Združenja obrtnikov iz Zagreba. Med tradicionalnimi gosti so bili tudi planinci iz Planinskega društva Obrtnik iz Ljubljane. Kljub začetnemu slabemu vremenu so izpeljali skupno kosilo ter obsežen kulturni in zabavni program.

Spominska plošča na Mrzlem vrhu

Svečano odkritje spominske plošče na Mrzlem vrhu je krona večletnih prizadevanj društva Peski 1915-1917 iz Tolmina, ki si je za nalogo postavilo obnovo pomnikov soške fronte na Tolminskem. Tako se je društvo lotilo čiščenja in obnove »madžarske kapele« in rovov na Mrzlem vrhu. Leta 1915 so namreč madžarski vojaki 3. bataljona 46. pešpolka avstrijske vojske v steno vklesali »kapelo«, v njej pa postavili oltar z Marijino podobo. Iz »kapele« je vodil dolg rov do prve bojne črte na vrhu. 18. avgusta se je na ravnici pred kamnito steno pod vrhom zbralo čez petsto ljudi, da bi prisostvovali odkritju spominske plošče pred vhodom v »kapelo« in očiščene rove. Med njimi so bili predstavniki veleposlanštev Madžarske, Italije in Avstrije, Ministrstva za kulturo, občin

Tolmin in Kobarid ter visoki cerkveni dostojanstveniki. Svečanost sta obogatila kulturni program in maša, darovana vsem padlim vojakom. Obnovljeni objekti na Mrzlem vrhu bodo vključeni v Pot miru, ki bo v Posočju povezovala pomnike iz prve svetovne vojne.

Razstava Jaka Čopa

V hotelu Astoria na Bledu je Fotoklub Triglavski narodni park pripravil razstavo priznanega planinskega fotografa Jaka Čopa. Predstavitev 27 črno-belih fotografij je posvečena 90-letnici avtorja, katerega knjige fotografij so bile vrsto desetletij in so še vedno spodbuda in vodilo fotografom, ki zahajajo v gorski svet. Otvoritev, ki je bila 17. oktobra, je popestril s pravljico o Zlatorogu, predvajanjem izbranih diapozitivov, k prijetnemu vzdušju pa je prispeval še pevski zbor Osnovne šole Gorje. Razstava bo na ogled do 21. novembra. Pogovor z jubilarantom bomo objavili v eni prihodnjih števil.

Razstava Ski Everest 2000

V galeriji Knjižnice Prežihovega Vrance na Ljubljani je Urban Golob na ogled postavil 29 fotografij, ki kronološko prikazuje odpravo Ski Everest 2000. Na otvoritvi 24. septembra 2001 je razstavljene podobe predstavil France Zupan, dogodek pa je na kontrabasu glasbeno obogatil Žiga Golob.

Razstava o Peruju

Od 27. septembra smo lahko v avli Filozofske fakultete v Ljubljani občudovali fotografsko razstavo z naslovom Peru – po poteh inkovske civilizacije. Avtorica je bila Darja Gros, poleg nje pa so fotografije prispevali še Andrej Černe, Brane Grubar in Darko Ogrin.

Kratke novice je po prispevkih dopisnikov povzel Igor Maher.

v spomin

Odhajanje vodnika

Konec letošnjega julija sem šel, ravno še pravi čas, na Notranjski Snežnik občudovat njegovo čudovito cvetano. Rastline so si vzele svoj bohotni trenutek: planike, škrožlice, ušivci, nebine, planinska sončeca, grinti, materine dušice, ločike, deženi itn., da ne bom našteval vseh ljubih znank. A najbolj me je razveselila vrčica s posameznimi nebesno obarvanimi cvetovi ali v bujnih šopkih na pisano cvečočem pobočju. Kot domačinka me je opomnila, kje sem, in me spomnila na dinarske gore, na Durmitor, kjer sem jo prvič spoznal. Asociacija na tamkajšnjo pokrajino je stekla in sama po sebi tudi misel na prijatelja Tomislava, ki nas je tja vodil.

Kako je neki z njim? Je že nabral kaj snovi za svoj tretji planinski zbornik? Moram mu pisati.

Zdaj mu pišem – prepozno: IN MEMORIAM.

Iznenada, kot mnogi radoživi in delovni ljudje, je dospel sredi letošnjega avgusta do konca svoje življenjske poti gospod Tomislav Jagačič iz Varaždina. Bil je eminentna osebnost hrvaškega planinstva in popotništva. S svojo neutrudno delavnostjo in zagnanostjo je presegel meje svoje domovine: slovenski planinci ga bomo pomnili kot vodnika po črnogorskih gorah in po Tari. Tisoče izletnikov je popeljal sem in tja po svetu in mnoge hrvaške planince tudi po slovenskih hribih, Alpah in Karavankah. V njegovi evidenci so ostali nepregledna množica osebnih naslovov, tisoče poslikanih fotografij in diapozitivov, arhivirana skladovnica zapisov, seznamov in načrtov o opravljenih izletih in potovanjih. V gričih rodne slavonske krajine je našel odmeve in vzgibe za poti na višje in daljne gore, ki so ga nezadržno privabljale. Toda tja je le malokrat šel sam: najdene le-

pote in veselje je vedno hotel deliti z drugimi. Postal je vodnik v najglobljem smislu in poklicanosti.

Tomislav Jagačič je imel izredne organizacijske spodobnosti in obilico znanja, s katerim je izpolnjeval pričakovanja in radovednost svojih izletnikov. Vse, kar je počel, je vestno dokumentiral; čutil je dolžnost, da se morajo dogodki zapisati in po možnosti objaviti. Sodeloval je z lokalnimi časopisi, glasili planinskih društev na Hrvaškem in tudi z našim Planinskim vestnikom. Njegov zadnji zapis v Planinski vestnik je bilo vabilo slovenskim planincem, da bi mu napisali kaj iz svojih doživetij za Planinarski zbornik 2002. V letih 1997 in 1999 mu je uspelo zbrati, urediti in izdati dva zbornika, napolnjena s po 60 do 75 članki, spisi in spomini najrazličnejših planincev, ljubiteljev prirode in popotnikov; celo nekaj slovenskih je pritegnil. Čeprav sta zbornika kot dva spontana, nepočesana snopiča, sta izkaz iskrene vneme za oživiljanje in ohranjanje pristnega odnosa sodobnega človeka do narave, zlasti gorske. Ob taki ideji ni čudno, da je Tomislav želel preseči krajevne in naro-

Tomislav Jagačič (1924-2001)

dnostne meje in zaklical: »Planinci vseh dežel ...!«

Tomislav Jagačič ni bil le planinec, gornik z osebnim smotrom osvajanja vrhov, vzponov, vseh hribov po vrsti. V sebi je imel dar za organiziranje in potrebo po njem. Že v svojem prvem delovnem okolju v Kutini, pred letom 1956, je ustanavljal planinsko društvo in animi-

Spomin na Durmitor (foto: Marjan Munda)

ral sicer bolj ravninske ljudi, ljubitelje narave, zlasti mladino za pohode na hribe gričevnate Slavonije. Po preselitvi v Varaždin leta 1957 je to nadaljeval še z večjo vnemo v planinskem društvu Ravna gora. Kot občinski referent za kulturo je imel odlične priložnosti za razmah svojih ambicij. Odmeven je bil program Karavana pomladi, ki se je odvijal skozi 13 let in aktiviral domala 12.500 mladih v 200 avtobusih. Njegove turistično-kulturne akcije je težko prešteti. Za nas, slovenske planince, je postal nepozaben vodnik izletov v Črno goro v letih od 1984 do 1990, ko smo ga spoznali neposredno kot podjetnega, sposobnega, prijetnega in sploh zanimivega človeka. V Durmitor po planinskih in pastirskih poteh, na Maglič in Komove ter po Tari na splavih je popeljal 570 popotnikov – planincev, od teh čez sto iz Slovenije.

Ob intenzivnem ukvarjanju z izletništvom je nabral in zgradil osebno rutino, sestavljeno iz vseh nujnih vrlin dobrega vodnika, in ji dodajal še privlačnost svoje človečnosti. V sebi je nosil nemirno potrebo razlagati, kazati, poučevati. Vse to je bilo povezano z njegovimi dolgoletnimi izkušnjami in dopolnjevanji iz poprejšnjih izletov. Potovanja in pohodi so potekali umirjeno, sproščeno, za vse predvideno je bilo dovolj časa. Udeleženci so se vračali polni doživetij, a ne preobremenjeni. Kamor koli jih je pripeljal, je imel v najzakovnejših krajih, zaselkih, selih, katinih in na planinah znanca, ki so njegovo skupino sprejemali nepri-siljeno in gostoljubno. Očitno je bil Tomislav obdarjen z nekakšno karizmo priljudnosti: znal je potrkati na vsaka vrata in povsod je bil sprejet. Svojega znanja in osebnih izkušenj ni ljubosumno držal zase kot kako skrivnost uspeha. Sestavil in spisal je priročnik za pripravo in vodenje izletov, ekskurzij in potovanj iz iskrene želje, da bi imel posnemovalce, da se koristni, preizkušeni nasveti ne bi pozabili ali zanemarili.

Redko smo sposobni in pripravljene sproti ceniti zasluge, usluge in osebne prijaznosti, ko jih prejmemo in uživamo. A ko jih čas sešteje, se skozi prizmo odmika zavemo njihove vrednosti in neponovljivosti. Ob razstanku s Tomislavom, ko je dokončnost zapečaten, ko so njegovi potopisi izpisani, bomo mnogi njegovi popotniki, planinci in turisti obudili v svojih spomnih vse bogastvo potovanj, ki smo ga prejeli od njega in doživeli z njim. Ali je res odšel? Ne, odhajal bo, počasi, sprehajal se bo v mislih mnogih, ki jim je odpiral svet. Njegovemu spominu se bomo poklonili s hvaležnostjo.

Marjan Munda

Obvestilo dopisnikom

Zaradi mnogih vprašanj, ki jih dopisniki postavljate uredništvu, še enkrat objavljamo naslednje:

Dopisnike Planinskega vestnika prosimo, da nam svoje prispevke pošiljajo v elektronski obliki na naslov pv@pzs.si oziroma na disketi na naslov Planinske zveze Slovenije (Dvorčakova 9, p. p. 215, 1001 Ljubljana, z dopisom »za Planinski vestnik«).

Kdor pa te možnosti nima, naj nam pošilja prispevke tako kot do zdaj, torej napisane na pisalnem stroju, rokopise pa bomo sprejemali le izjemoma.

*Uredništvo
Planinskega vestnika*

Jutro v Davči (foto: Igor Maher)